

Reilun datatalouden sääntökirja

Dataverkoston sääntökirjamalli

Versio 1.3 fi

30.6.2021

Sääntökirjatyöryhmä on luonut tämän sääntökirjamallin Sitran IHAN-ohjelman puitteissa. Sääntökirjamallin kehittämiseen ovat aktiivisesti osallistuneet Olli Pitkänen (1001 Lakes Oy), Jyrki Suokas (Sitra), Sami Jokela (1001 Lakes Oy), Marko Turpeinen (1001 Lakes Oy), Jorma Yli-Jaakkola (Borenius Asianajotoimisto Oy ja Lexia Asianajotoimisto Oy), Jani Koskinen (Turun yliopisto), Jussi Mäkinen (Teknologiateollisuus), Kai Kuohuva (TietoEVERY Oyj), Kari Hiekkänen (Aalto-yliopisto), Saara Malkamäki (Sitra), Antti Kettunen (TietoEVERY Oyj), Petri Laine (Hybrida), Kari Uusitalo (Business Finland), Pekka Mäkelä (Helsingin yliopisto), Meri Valtiala (The Human Colossus Foundation), Anna-Mari Rusanen (Valtiovarainministeriö), Sari Isokorpi (Medifilm Oy) ja Otto Lindholm (Dottir Asianajotoimisto Oy).

Dataverkoston sääntökirjamalli

Kyselyt: ihan@sitra.fi
www.sitra.fi
© Sitra 2021

1 Dataverkoston sääntökirjamalli

Sääntökirjatyöryhmä on tuottanut tämän sääntökirjamallin Sitran IHAN-ohjelman puitteissa. Se on vapaasti saatavilla Creative Commons 4.0 CC-BY -lisenssin ehtojen mukaisesti.

1	DATAVERKOSTOJEN SÄÄNTÖKIRJAMALLI	2
2	YLEINEN OSA	3
2.1	JOHDANTO	3
2.2	PIKAOPAS	5
2.3	MITÄ UUTTA TÄSSÄ VERSIOSSA ON?	5
3	SANASTO	6
4	SOPIMUSKEHYS	8
4.1	YLEISET EHDOT	11
4.2	PERUSTAMISSOPIMUS [MALLIPOHJA]	20
4.3	LIITTYMISSOPIMUS [MALLIPOHJA]	25
4.4	DATAJOUKON KÄYTTÖEHDOT [MALLIPOHJA]	28
4.5	HALLINNOLLINEN MALLI [MALLIPOHJA]	32
4.6	DATAVERKOSTON KUVAUS	36
4.6.1	<i>Dataverkoston kuvauksen liiketoiminnallinen osa</i>	36
4.6.2	<i>Dataverkoston kuvauksen teknologinen osa</i>	41
5	EETTISET TOIMINTASÄÄNNÖT	46
5.1	JOHDANTO	46
5.2	DATAVERKOSTON EETTINEN POHJA JA YHTEISET ARVOT	47
5.2.1	<i>Vastuuvellisuus ja auditointavuus</i>	47
5.2.2	<i>Haitan välttäminen</i>	47
5.2.3	<i>Henkilötietojen perusteltu käsittely</i>	47
5.2.4	<i>Reiluus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus</i>	47
5.2.5	<i>Ihmislähtöisyys</i>	47
5.2.6	<i>Yksityisyys</i>	47
5.2.7	<i>Suojaus</i>	48
5.2.8	<i>Vastuullisuus ja kiertotalous</i>	48
5.2.9	<i>Läpinäkyvyys</i>	48
5.2.10	<i>Jatkuva kehitys</i>	48
5.2.11	<i>Henkilöille tarjottava tuki</i>	48
5.2.12	<i>Viestintä</i>	48
5.3	EETTINEN KYPSYYSMALLI	49
5.4	LISÄMATERIAALIA EETTISISTÄ ASIOISTA	50
	LIITE: TARKISTUSLISTAT	51

2 Yleinen osa

2.1 Johdanto

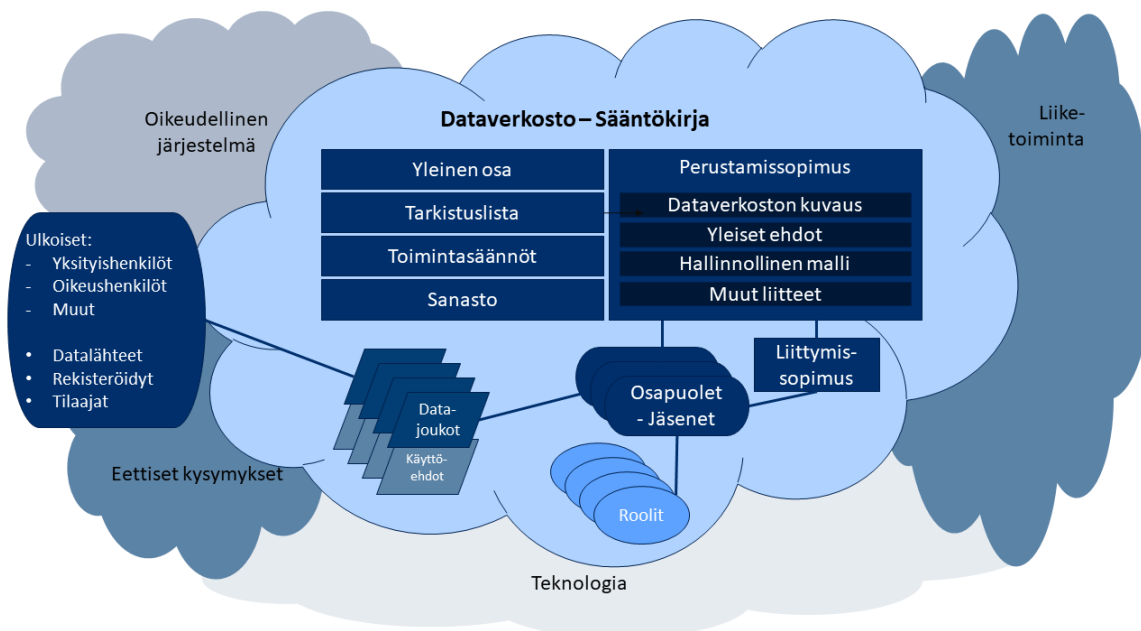
Tämän sääntökirjamallin tarkoitus on tarjota helposti saavutettava opas dataverkoston perustamiseen sekä datanjakosopimusten Yleisten ehtojen määrittelyyn. Tämä sääntökirjamalli auttaa organisaatioita muodostamaan uusia dataverkostoja, toteuttamaan dataverkostojen sääntökirjoja ja edistämään yleistä reilua datataloutta. Sääntökirjan avulla osapuolet voivat perustaa keskinäiseen luottamukseen perustuvia dataverkostoja, joilla on yhteinen missio, visio ja arvot. Sääntökirja auttaa datan tarjoajia ja datan käyttäjiä arvioimaan sovellettavasta lainsäädännöstä ja sopimuksista muodostuvia vaatimuksia sekä ohjaa niitä omaksumaan käytäntöjä, jotka edistävät datan käyttöä ja riskien hallintaa. Sääntökirjamallista huolimatta osapuolten on kuitenkin itse varmistettava, että oleellinen lainsäädäntö erityisesti kansallisella ja alueellisella tasolla sekä kyseessä olevaa dataa koskeva erityinen lainsäädäntö otetaan huomioon.

Datan jakamisella on monia etuja. Datan käyttäjille voidaan antaa oikeus käyttää dataa tutkimusta tai tuotteiden ja palveluiden kehitystä varten. Datan jakaminen voi myös antaa datan tarjoajille mahdollisuuden parantaa tuotteitaan tai palveluitaan sekä tukea kolmansien osapuolten lisäarvon tai palveluiden kehitystä. Uusia tuotteita ja palveluita luovat monipuoliset ekosysteemit voivat houkutella paljon käyttäjiä. Palvelun käyttäjämäärien kasvu voi puolestaan kannustaa uusia tuotteiden ja palveluiden kehittäjiä ja käyttäjiä liittymään mukaan dataekosysteemiin. Tämä verkostovaikutus voi kasvattaa tietyn palvelun ja jopa koko ekosysteemin arvoa. Datan jakaminen voi lisäksi pienentää datankeruun tapahtumakustannuksia ja antaa datan tarjoajien yhdistellä tietokantojaan vain vähäisin organisatorisin muutoksia.

Sääntökirjamallia käyttävien dataverkostojen täytyy käsitellä dataa reilusti, tasapainoisesti ja laillisesti. Niiden täytyy myös suhtautua jäseniin oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti sekä varmistaa, ettei kolmansien osapuolten oikeuksia loukata. Henkilötietoja täytyy käsitellä eurooppalaisten sekä sovellettavien kansallisten tietosuojamääräysten mukaisesti. Dataverkostot tunnistavat ja hallitsevat datan jakamiseen ja käsittelyyn liittyviä riskejä varmistuen samalla, että datan tarjoamia uusia mahdollisuuksia hyödynnetään. Osana tätä toimintaa varmistetaan, että oleellista kilpailulainsäädäntöä noudatetaan ja että dataverkostolla ei ole kielteistä vaikutusta markkinoilla kilpailuun ja kuluttajiin. Ehdot, jotka rajoittavat pääsyä verkostoon, on erityisen tärkeä ottaa huomioon tällaisessa arvioinnissa.

Sääntökirjamalli on julkaistu Creative Commons Attribution 4.0 International -lisenssillä, joka sallii lisensoidun materiaalin jäljentämisen ja jakamisen sekä sovitun materiaalin tuotannon, jäljentämisen ja jakamisen. Sääntökirjamallin kirjoittajat ja julkaisijat täytyy mainita, ja sääntökirjamalliin tehdyistä muutoksista on ilmoitettava.

Seuraavassa kuvassa on esitetty tämän mallin perusteella toteutetun sääntökirjan eri osien väliset suhteet.

Kaupallista liiketoimintaa ja julkisia palveluita on mahdollista parantaa huomattavasti paremmalla datan saatavuudella. Datan jakaminen yli organisaatiorajojen moninkertaistaa nämä mahdollisuudet. Monet esteet ovat kuitenkin organisaatioiden välisen tiedonjaon tiellä. Niitä ovat esimerkiksi seuraavat:

- teknisen ja semanttisen yhteentoimivuuden puute
- ei kykyä tunnistaa eri toimijoita riittävällä tavalla
- puutteet datan laadussa
- kulttuuriin ja asenteisiin liittyvät ongelmat; vaikeudet ymmärtää datan jakamisen hyötyjä
- datan ja liikesalaisuuksien hallinnan menettämiseen, muiden oikeuksien loukkaamiseen ja tietosuojaan liittyvät riskit
- kyvyttömyys koordinoita dataekosysteemejä ja saada kaikki tahot innostumaan ja osallistumaan
- kyvyttömyys määritellä onnistuminen ja osoittaa arvo kaikille dataekosysteemin tahoille
- kyvyttömyys luoda yhteinen visio, missio, tarkoitus ja arvot
- kyvyttömyys määritellä roolit kullekin taholle.

Sääntökirjamallin tavoitteena on poistaa näitä esteitä. Se mahdollistaa datan reilumman, helpomman ja turvallisemman jakamisen dataverkostoissa. Tähän malliin perustuvassa sääntökirjassa kuvataan juridiset, liiketoiminnalliset, tekniset ja hallinnolliset mallit, joita dataverkoston jäsenet käyttävät jakaessaan dataa toistensa kanssa. Siinä huomioidaan vahvasti eettiset periaatteet sekä erityisesti vaatimukset, jotka perustuvat yksityishenkilöiden yksityisyyteen ja tietosuojaan.

Sääntökirjamallin Yleiset ehdot sekä suurin osa sanastosta, toimintasäännöistä ja tarkistuslistojen kontrollikysymyksistä (katso liite) ovat samat kaikille dataverkostoille, jotka käyttävät tätä IHAN-ohjelman reilun datatalouden mallia. Vain yksityiskohtaiset ehdot laaditaan tapauskohtaisesti. Tämän vuoksi dataverkostoja ja ekosysteemejä on helpompaa ja kustannustehokkaampaa luoda, jos eri dataverkostojen sääntökirjoilla on olennaisilta osin samankaltainen perusta. Se yksinkertaistaa yhteistyötä ja datan jakamista jopa eri dataverkostojen välillä sekä helpottaa organisaation osallistumista useisiin dataverkostoihin. Samanlaiset sääntökirjat varmistavat, että dataekosysteemeissä harjoitetaan reilua, vastuullista ja eettistä liiketoimintaa, mikä puolestaan edistää osaamista, luottamusta ja yhtenäisiä markkinakäytäntöjä.

Jotta organisaatio voi käyttää omaa dataansa ja muiden dataa, sen täytyy tuntea laaja-alaisesti datan jakamiseen liittyvät liiketoiminnalliset, juridiset, tekniset ja eettiset näkökulmat. Sen tulee tunnistaa erityisesti, missä rooleissa se toimii osana dataverkostoa, mitä datan käsittelyn ja jalostamisen ominaisuuksia se tarvitsee ja mitkä ovat dataverkoston osallistumisen minimivaatimukset. Dataverkoston toimijoiden neljä tärkeintä roolia ovat

1. **Datan tarjoaja:** yksi tai useita lähteitä, jotka tarjoavat verkostolle dataa.¹
2. **Palveluntarjoaja:** yksi tai useita datan jalostajia, jotka yhdistävät datavirtoja, jalostavat dataa ja jakavat sitä eteenpäin. Tarjoaa palveluita Loppukäyttäjille tai toimii muiden palveluntarjoajien alihankkijana.
3. **Loppukäyttäjä:** yksi tai useita yksityishenkilöitä tai organisaatioita, joita varten palveluntarjoaja on kehittänyt palvelunsa. Kuluttaa ja käyttää dataekosysteemeissä luotua arvoa.
4. **Infrastruktuurioperaattori:** yksi tai useita toimijoita, jotka tarjoavat dataverkoston identiteettihallinta-, suostumuksenhallinta-, kirjaamis- tai palvelujohtamispalveluita.

Kuten eurooppalaista datahallintoa koskevassa asetusehdotuksessa (datahallintosäädöksen luonnos) on tunnustettu, datanjakopalveluiden tarjoajien (datan välittäjien) odotetaan toimivan keskeisessä roolissa datataloudessa, minkä myötä on helpompaa koota ja vaihtaa merkittäviä määriä oleellista dataa. Datan välittäjät, jotka tarjoavat eri toimijoita yhdistäviä palveluita, voivat edesauttaa datan kokoamista tehokkaasti yhteen ja helpottaa kahdenvälistä datan jakamista. Erikoistuneet datan välittäjät, jotka toimivat datan tarjoajista ja loppukäyttäjistä riippumattomasti, voivat toimia tukiroolissa uusien datalähtöisten ekosysteemien syntyisessä riippumatta yksittäisistä, huomattavaa markkinavoimaa käyttävistä toimijoista.² Kun datahallintosäädöksen ehdot tulevat saataville, ne huomioidaan tämän sääntökirjamallin jatkokehityksessä vaatimusten täyttämiseksi. On kuitenkin tärkeä ymmärtää, että kaikilla dataverkoston jäsenillä voi olla useita rooleja, ja roolit voivat muuttua jatkuvasti. Palveluntarjoajat ja infrastruktuurioperaattorit ovat luontevia ehdokkaita datahallintosäädöksen mukaisiksi riippumattomiksi datan välittäjiksi. Tästä huolimatta on huomattava, että ne eivät ole aina riippumattomia, ja toisinaan myös datan tarjoajat ja loppukäyttäjät voivat tarjota palveluita tai ylläpitää infrastruktuuria. Lisäksi on huomattava, että laajemmassa kontekstissa jopa datan tarjoajat voivat saada dataa ulkoisista lähteistä ja mahdolliset ulkoiset osapuolet, **tilaajat**, voivat saada dataa dataverkoston datajoukkojen käyttöehtojen mukaisesti, vaikka tilaajat eivät olekaan osapuolena perustamissopimuksessa. Lähtökohta on, että sääntökirja on avoin ja julkinen, mitä edellyttää myös avoimuuden periaate ja tietosuojalainsäädäntö. Sääntökirjan verkostokohtaisissa osissa on kuitenkin luottamuksellisia sääntöjä, joita ei paljasteta dataverkoston ulkopuolelle.

¹ Huom. Dataverkoston sääntökirjamallin aiemmissa versioissa tästä roolista käytetään nimeä datalähde.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston eurooppalaista datahallintoa koskeva asetusehdotus (datahallintosäädös) COM(2020) 767 final.

2.2 Pikaopas

Miten aloittaa?

Jos haluat perustaa sääntökirjaan perustuvan dataverkoston, noudata näitä ohjeita:

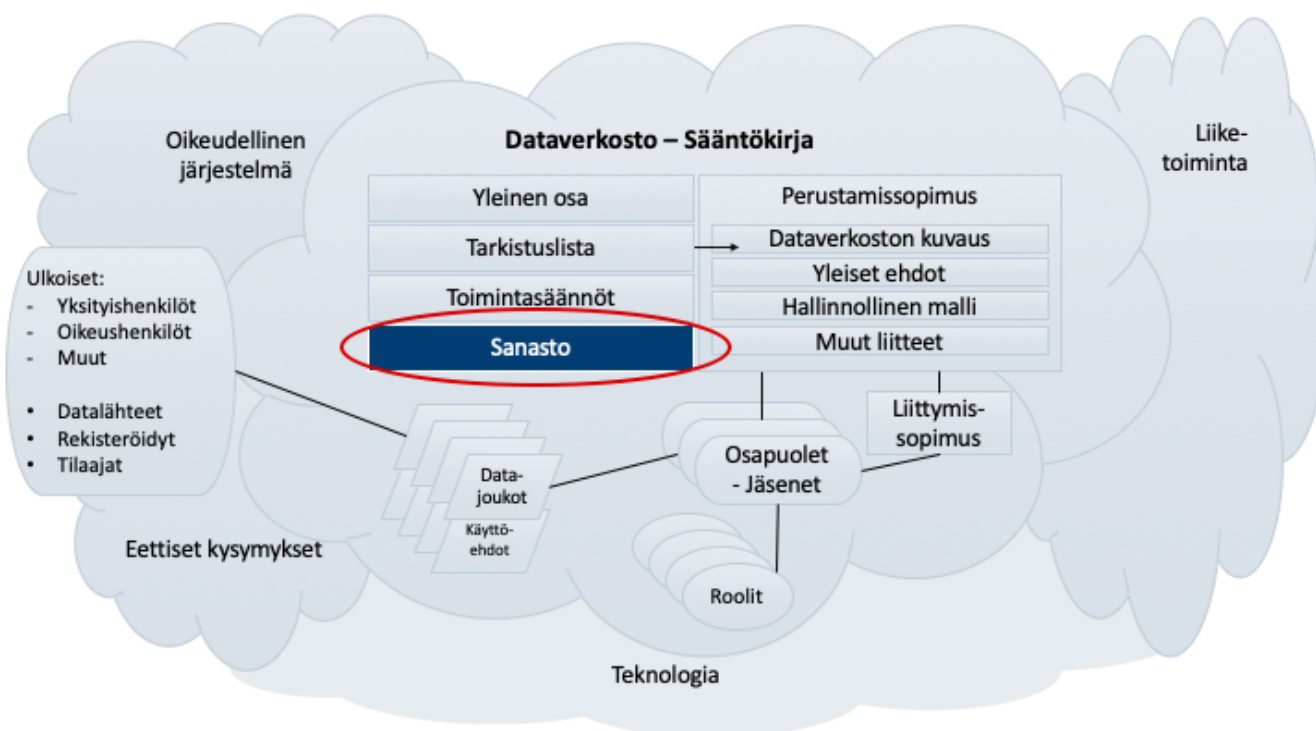
1. Käy läpi sääntökirjamallin tarkistuslistassa mainitut kontrollikysymykset (katso liite) ja selvitä, miten kypsä verkosto on, mitä ominaisuuksia sillä on ja miten sen sääntökirjaverkosto tulee toteuttaa.
2. Kun tarkistuslistan kontrollikysymyksiin on vastattu, täytä vastausten perusteella verkoston kuvauksen liiketoimintaosa ja teknologiaosa. Tarkista, haluatko lisätä sanastoon uusia termejä tai muuttaa olemassa olevia määritelmiä.
3. Lue kaikki sopimuksen osat huolellisesti ja päättä, miten haluat toteuttaa ne ja mitä ehtoja täytyy omassa tapauksessasi muuttaa.
4. Pyydä perustajajäseniä allekirjoittamaan perustamissopimus ja aloittamaan datan jakaminen. Uudet jäsenet voivat liittyä dataverkostoon allekirjoittamalla liittymissopimuksen. Dataverkostoa hallinnoidaan Hallinnollisen mallin mukaisesti.
5. Toivomme palautetta siitä, millaisia muutoksia ja korjauksia teet sääntökirjaan ja miten voisimme parantaa malleja.

2.3 Mitä uutta tässä versiossa on?

Tässä versiossa 1.3 dataverkoston kuvauksen sekä liiketoimintaa että teknologiaa koskevia osia on parannettu saamamme palautteen ja lisääntyvän käyttökokemuksen perusteella. Tarkistuslistoja on vastaavasti parannettu. Sopimusmalleja on muokattu saamamme palautteen perusteella. Tavoitteemme on tehdä sääntökirjasta helpommin lähestyttävä. Siksi pyrimme yksinkertaistamaan sääntökirjan rakennetta ja sopimusmalleja. Tämä versio on yksi osa tätä prosessia. Jatkamme työtämme ja toivomme saavamme lisää palautetta. Kommentteja ottavat vastaan Juhani Luoma-Kyyny <juhani.luoma-kyyny@sitra.fi> ja Olli Pitkanen <olli.pitkanen@1001lakes.com>.

3 Sanasto

Tässä sanastossa kuvataan sääntökirjan keskeisiä käsitteitä. Huomaa, että sääntökirjan sopimusmallit sisältävät laillisesti sitovia määritelmiä joillekin tässä sopimuksessa käytetyille termeille. Jos tämä sanasto on ristiriidassa perustamisasiakirjassa esitettyjen määritelmien kanssa, ensisijaisesti sovelletaan sopimuksessa esitettyjä määritelmiä. Seuraavassa kuvassa on esitetty sanaston paikka suhteessa koko sääntökirjaan. Dataverkosto voi lisätä ja muokata tämän sanaston käsitteitä ja niiden selityksiä tarpeen mukaan.

TERMI	KUVAUS
Aineettomat oikeudet	Aineettomia oikeuksia (joskus myös vanhahtavasti <i>immateriaalioikeuksia</i> , engl. <i>Intellectual Property Rights, IPR</i>) ovat tekijänoikeus ja sen lähioikeudet sekä patentit, tavaramerkit ja muut oikeudet, joilla suojataan aineetonta varallisuutta.
Data-ekosysteemi	Toisiinsa liittyvistä Dataverkostoista koostuva järjestelmä.
Datan välittäjä	Eurooppalaista datahallintoa koskevan asetuksen (datahallintosäädöksen) tai sen ajantasaisen vedoksen mukaisten datanjakopalveluiden tarjoaja.
Dataverkosto	Joukko datanjakoratkaisuja rakentavia organisaatioita ja/tai yksityishenkilöitä. / Yrityksistä ja muista organisaatioista tai jopa yksityishenkilöistä koostuva joukko, joka jakaa dataa sääntökirjan tai muun sopimusjärjestelyn mukaisesti.
Datan tarjoaja	Mikä tahansa luonnollinen henkilö tai organisaatio, joka antaa dataa osapuolten käyttöön Dataverkoston kautta. Huom. Sitran reilun datatalouden sääntökirjamallin aiemmissa versioissa Datan tarjoajan sijaan käytetään termiä Datalähde.
Datalähde	Mikä tahansa lähdejärjestelmä, josta saadaan dataa. Esimerkiksi sääpalvelun ohjelmointirajapinnat (API:t), sisäiset järjestelmät ja tietokannat, IoT-laitteet. Huom. Sitran reilun datatalouden sääntökirjamallin aiemmissa versioissa termi "Datalähde" viittaa Datan

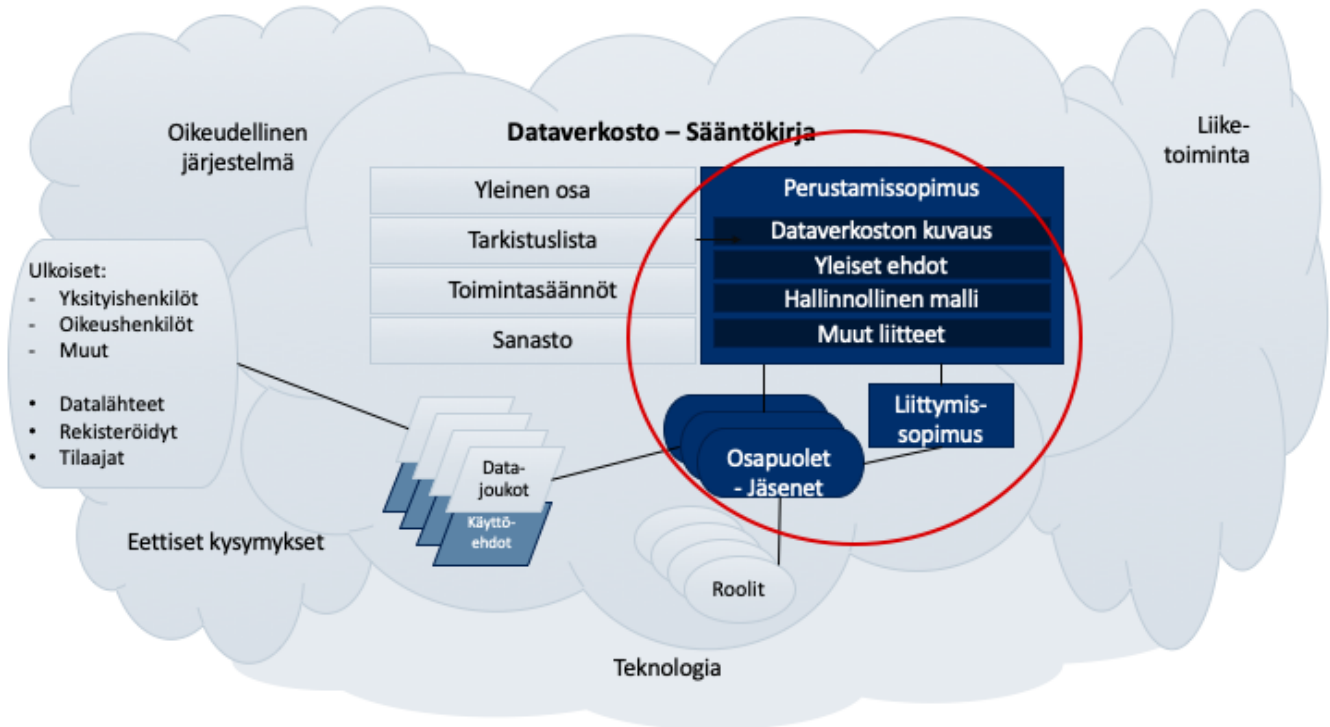
	tarjoajaan.
Verkoston kuvaus	Sääntökirjan osa, jossa kuvataan Dataverkostoa esittämällä yhteenvedo tarkistuslistan kontrollikysymysten vastauksista Dataverkoston perustajajäsenten asianmukaiseksi katsomalla tavalla. Siihen kuuluu liiketoimintaosa ja tekninen osa: Liiketoimintaosan Dataekosysteemikaaviossa esitetään dataverkoston liiketoiminnan suunnittelu. Tekniseen osaan on koottu tekniikkaa koskevat päätökset, jotka on tehty sääntökirjan tarkistuslista-asiakirjan avulla sekä muilla tavoin dataekosysteemin infrastruktuurin ja järjestelmän suunnittelun aikana.
Reilu data-talous	<p>Reilu datatalous huomioi kaikenlaisien osallistujien edut ja edistää yleistä korkean tason datankäyttöä. Reilussa datataloudessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Yksityishenkilöt tietävät, miten heidän dataansa käytetään, pystyvät vapaasti antamaan suostumuksen datansa käyttöön ja peruuttamaan tarvittavan suostumuksensa sekä sallimaan datan jakamisen kolmansille osapuolille. He saavat osan datansa tuottamasta hyödystä tyypillisesti parempina palveluina eikä rahallisena korvauksena. Palveluntarjoajat voivat olla esimerkiksi sosiaalisen median palvelut, pankit, julkiset palvelut, sairaalat ja jälleenmyyjät. Ne jakavat käyttäjien datan hallinnan ja tekevät usein huomattavia investointeja datan rinnakkaistuotantoon. Ne voivat jakaa henkilötietoja kolmansille osapuolille suostumuksen ja muiden juridisesti hyväksyttävien syiden perusteella. Niiden täytyy mahdollisesti tarjota asiakkaille oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen mutta myös pystyä rakentamaan innovatiivisia palveluita käyttäjien datan perusteella. Reilu datatalous ei ole datan kollektivisoinnin muoto: se ei vaadi palveluntarjoajia luopumaan koostetuista Datatuotteistaan vaan ainoastaan yksittäisistä datatietueista siirrettävyyden perusteella. <p>Datan jälleenkäyttäjät saavat pääsyn palveluntarjoajan ylläpitämiin asiakkaan henkilötietoihin tarjotakseen uusia palveluita kyseiselle asiakkaalle tai muille. Datan ei tule muodostaa liian suurta kynnystä osallistumiselle. Lisäksi tutkijoiden ja innovaattoreiden tulee pystyä hyödyntämään dataa tehokkaasti. Datan jälleenkäyttäjät ovat esimerkiksi kolmannen osapuolen maksupalveluiden tarjoajat tai itsenäiset yritykset, jotka kilpailevat suoraan palveluntarjoajan kanssa, mutta myös muut tahot, kuten data-analytiikkayhtiöt tai tutkijat, jotka edustavat eri toimialoja ja kykenevät innovointiin jälleenkäyttämällä dataa. Sekä palveluntarjoajat että datan jälleenkäyttäjät ovat vastuuvollisia henkilötietojen väärinkäyttötapauksissa.</p> <p>(Sitra: Reilun datatalouden tiekartta, https://www.sitra.fi/julkaisut/reilun-datatalouden-tiekartta/)</p>
GDPR	Yleinen tietosuoja-asetus eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27. huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj
IDS	International Data Spaces -vertaisverkosto on virtuaalinen datatila, joka tukee suojattua tiedonvaihtoa ja datan yksinkertaista linkittämistä liiketoimintaekosysteemeissä standardien ja yhteisten hallinnollisten mallien pohjalta. https://www.internationaldataspaces.org/
IHAN	Sitran IHAN®-hankkeen tarkoitus on rakentaa reilun ja toimivan datatalouden perustuksia. Sen tärkeimmät tavoitteet ovat luoda menetelmä tiedonvaihantaan sekä määritellä Euroopan kattavat säännöt ja linjaukset eettiselle datankäytölle. https://www.sitra.fi/aiheet/reilu-datatalous/

4 Sopimuskehys

Sääntökirjan sopimuskehys koostuu seuraavista osista:

- Perustamissopimus
 - Yleiset ehdot
 - Hallinnollinen malli
 - Liittymissopimus
 - Datajoukon käyttöehdot
- Dataverkoston kuvaus
 - Liiketoiminnallinen osa
 - Teknologinen osa

Dataverkoston jäsenet ovat Perustamissopimuksen osapuolina joko suoraan (Perustajajäsenet) tai Liittymissopimuksen kautta. Seuraavassa kuvassa on esitetty sopimuskehysten paikka suhteessa koko sääntökirjaan.

Nämä mallit, joiden avulla yritykset voivat perustaa sopimuskehymiä Dataverkostoilleen, on laadittu verkoston oikeudellisten suhteiden tueksi. Mallien lähtökohtana on ollut, että dataverkostot eroavat toisistaan olennaisesti monin tavoin ja ettei ole mahdollista luoda yleisiä sopimusmalleja, jotka olisivat kattavia ja käyttövalmiita sellaisinaan kaikissa mahdollisissa dataverkostoissa. Tämän vuoksi perustajajäsenten tulee suunnitella, kehittää ja dokumentoida jokainen dataverkosto huolellisesti muokkaamalla ja täydentämällä malleja tavalla, joka vastaa parhaiten tarvittavan sopimuskehymisen vaatimuksia. Tässä annettuja malleja tulee ajatella perustasona, joka antaa dataverkostoille geneerisen rakenteen.

Sopimuskehysmalleja ovat

- **Yleiset ehdot**
- **Perustamissopimuksen** mallipohja
- **Liittymissopimuksen** mallipohja
- **Datajoukon käyttöehtojen** mallipohja
- **Hallinnollisen mallin** mallipohja.

Dataverkoston perustamiseen käytetään Perustamissopimusta, jonka Dataverkoston Perustajajäsenet solmivat. Yleiset ehdot on sisällytetty Perustamissopimuksen Liitteenä.

Vaikka Yleisten ehtojen tarkoitus on toimia yleispätevänä perusratkaisuna erilaisille Dataverkostoille, käytännössä jokaisen Dataverkoston on muokattava Yleisiä ehtoja tarvitsemallaan tavalla. Tätä tarkoitusta varten Perustamissopimuksen malli sisältää osion Yleisten ehtojen poikkeuksille. Perustajajäsenten tulee käydä se läpi ja muokata sitä, jotta sopimuskehys sopii varmasti heidän Dataverkostolleen. Tämän vuoksi on odotettavissa, että lopullisissa Perustamissopimuksissa Liitteeseen on olennaisia eroja eri Dataverkoston välillä. Suosittelemme, etteivät Perustajajäsenet muokkaa Yleisiä ehtoja itsessään vaan esittävät tarvittavat muutokset Perustamissopimuksen poikkeuksissa. Näin jäsenet pystyvät näkemään tehdyt muutokset helposti vertaamalla alkuperäisiä Yleisiä ehtoja ja niiden korjattua versiota.

Perustajajäsenet voivat sallia uusien Jäsenten liittymisen Dataverkoston Liittymissopimuksen mukaisesti. Jos Dataverkosto on perustettu sallimaan tällainen avoin käyttö, Perustajajäsenten tulee kuvata uusien Jäsenten liittymiskriteerit Perustamissopimuksessa. Lisäksi Perustajajäsenten tulee harkita, kannattaako niiden määrittellä Dataverkoston uusien Jäsenten hyväksymisen kriteerit ja prosessi Liitteenä esitettävässä Hallinnollisessa mallissa osana muita hallinnolliseen kehikseen liittyviä asioita, jotka on huomioitava Dataverkoston elinkaaren aikana. Liitteenä esitettävässä Hallinnollisessa mallissa oletetaan, että Jokainen jäsen nimittää edustajan toimimaan ohjausryhmässä. Ohjausryhmän mandaatti on määritelty suhteellisen laajasti Osapuolten välisen yhteistyön edistämiseksi sekä jotta Dataverkoston hallintaa voidaan organisoida asianmukaisesti strategisella tasolla. Tähän sisältyy esim. mandaatti muuttaa Perustamissopimusta ohjausryhmän edustajien määränemmistöllä.

Yleisten ehtojen tarkoitus on toimia työkaluna Dataverkoston toiminnallisessa vaiheessa. Yhtäältä Dataverkoston perustamiseen voi liittyä olennaisia Perustajajäsenten yhteishankkeita, kun taas toisaalta Dataverkoston perustaminen voi edellyttää yksittäisiltä Jäseniltä toimenpiteitä. Tällaiset mahdolliset hankesopimukset Perustajajäsenten välillä täytyy solmia erikseen, ja jos Perustajajäsenet aikovat myöhemmin sallia uusien Jäsenten liittymisen Dataverkoston, näiden osuus projektikustannusten kattamisesta tulee sopia Perustamissopimuksessa sekä mahdollisissa Liittymissopimuksissa. Lisäksi Jäsenten tulee määrittellä mahdolliset määräaikaisten sitoumukset Datan jakamisesta Dataverkostossa, esim. jos Jäsenet haluavat saada takaisin Verkoston perustamiseksi tehdyt investointinsa tai jos he edellyttävät vastavuoroisuutta Datan jakamisessa.

Datajoukon käyttöehtojen mallin tarkoitus on, että sen perusteella Datan tarjoajat voivat määrittellä yksityiskohtaiset ehdot Datajoukoille, jotka kukin Datan tarjoaja tuo saataville Dataverkostossa. Mikäli Datan tarjoaja sallii Datan edelleenjakamisen Kolmansille osapuolille, tämän Datan tarjoajan tulee myös määrittellä Datajoukon käyttöehdoissa mahdolliset Datajoukkokohtaiset ehdot, jotka Jäsenten tulee sisällyttää Kolmansien osapuolten kanssa solmittuihin sopimuksiinsa Datan edelleenjakamisesta Kolmansille osapuolille.

Käyttämällä Yleisiä ehtoja osapuolet sitoutuvat noudattamaan niitä, jolleivät osapuolet nimenomaisesti päättäneet poiketa Yleistä ehtoista Perustamissopimuksessa. Sen sijaan kunkin asianomaisen Datan tarjoajan, joka tuo Dataa saataville Dataverkostossa, on tarkoitus määrittellä Datajoukon käyttöehdot erikseen kullekin Datajoukolle.

Yleisissä ehdoissa Dataverkoston Jäsenille voidaan määrittellä seuraavia rooleja:

- **Datan tarjoaja** (tuo dataa saataville Verkostossa);
- **Palveluntarjoaja** (käsittelee Dataa tarjotakseen siihen liittyviä palveluita ja jakaa Dataa, esim. Datan anonymisointi, pseudonymisointi tai yhdistely);
- **Loppukäyttäjä** (käyttää Dataa liiketoiminnassaan); ja
- **Operaattori** (tarjoaa palveluita, jotka edistävät verkoston toimintaa, kuten API-rajapintoja sekä identiteettien, yhteyksien ja/tai sopimusten hallintaa).

Lisäksi **Kolmannen osapuolen loppukäyttäjä** on tarkoitettu rooliksi Kolmansille osapuolille, jotka saavat Dataa Palveluntarjoajilta, kun asianomainen Datan tarjoaja on sallinut tällaisen Datan siirron.

Osapuolilla voi olla samassa Dataverkostossa useita rooleja, eikä Dataverkostossa välttämättä tarvita kaikkia eri rooleja. Esimerkiksi Operaattorin tai jopa Palveluntarjoajan rooli ei ehkä ole oleellinen, jos osapuolet vaihtavat Dataa keskenään ja käyttävät Dataa omassa liiketoiminnassaan. Toisaalta joissain Dataverkostoissa Data voi kulkea usean Palveluntarjoajan kautta, ennen kuin se päättyy Loppukäyttäjille tai Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille käytettäväksi.

Keskeiset Dataa koskevat periaatteet

Sekä eri Dataverkostoissa vaihdettavassa Datassa että Dataa koskevissa ehdoissa voi olla huomattavaa vaihtelua. Työryhmän ei ollut mahdollista määrittellä ehtokirjastoa, joka olisi kattanut erilaisia skenaarioita ja samalla luonut mallin sopimuskehiksen. Työryhmä päätti määrittellä sopimuskehiksen mallissa yksinkertaisen joukon periaatteisiin perustuvia ehtoja.

Periaatteisiin perustuvat Dataa koskevat ehdot perustuvat seuraaviin oletamuksiin:

- Datan tarjoaja voi päättää erikseen kunkin Datajoukon kohdalla, mitkä Osapuolet saavat Datan käyttöoikeuden.
- Jollei Datan tarjoaja muuta määrittele Datajoukon käyttöehdoissa tai jollei Jäsenten välillä muuta sovita, Datan tarjoaja myöntää Datan käyttöoikeuden ilmaiseksi.
- Datan tarjoamista Dataverkostossa ei katsota Aineettomien oikeuksien siirroksi.
- Dataa on sallittua edelleenjakaa vain Verkoston Jäsenille, mutta Datan tarjoajat voivat sallia Datan edelleenjakamisen Kolmansien osapuolten Loppukäyttäjille sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti.
- Osapuolilla on oikeus edelleenjakaa Johdannaisaineistoja kolmansille Osapuolille noudattaen lisävaatimuksia, jotka koskevat Aineettomia oikeuksia, Luottamuksellista tietoa ja Henkilötietoja.
- Jos Dataan liittyy Henkilötietoja, lähtökohtaisesti oletetaan, että datan vastaanottajasta tulee rekisterinpitäjä.
- Datan tarjoaja korvaa muille Osapuolille vaatimukset, joiden mukaan sen Data, josta peritään mitään maksua, loukkaa Aineettomia oikeuksia tai Luottamukselliseen tietoon liittyviä vaatimuksia Datan tarjoajan maassa.
- Jäsenillä on oikeus käyttää Dataa Perustamissopimuksen päättyttyä, jolloin Perustamissopimus pysyy voimassa, lukuun ottamatta tilanteita, joissa Perustamissopimus päättyy Osapuolen olennaisen rikkomuksen seurauksena.
- Datan tarjoajalla on oikeus suorittaa Dataansa liittyviä auditointeja.

Prosessin osalta jäsenten tulee arvioida huolellisesti tarpeensa ja tavoitteensa huomioiden yllä mainitut oletamukset. Tarvittaessa asianomaisen Dataverkoston Jäsenet voivat halutessaan muokata näitä periaatteita tapauskohtaisesti joko Dataverkostotasolla esittämällä Perustamissopimuksessa tarvittavat poikkeukset yleisistä ehdoista ja/tai määrittelemällä yksityiskohtaisemman mallin

Dataverkostokohtaisille Datajoukon käyttöehdoille. Lisäksi kunkin Datan tarjoajan tulee määritellä Dataverkostolle laaditun kehyksen puitteissa ehdot, jotka sen Dataa koskevat. Yksityiskohtaisia ehtoja on myös mahdollista lisätä, jotta voidaan huomioida erilaiset ja monitahoiset liiketoimintamallit sekä esim. Henkilötietojen käsittelyyn tarvittava kehys. Dataverkoston Jäsenten voi olla tarpeen lisätä mekanismi, joka helpottaa datan siirtoa myös kolmansille osapuolille.

4.1 Yleiset ehdot

1 SOVELLETTAVUUS, KATTAVUUS JA HALLINTO

- 1.1 Dataverkosto perustetaan Perustamissopimuksella, jonka Verkoston Perustajajäsenet allekirjoittavat.
- 1.2 Nämä Yleiset ehdot tulevat sitovasti voimaan Dataverkoston Osapuolten välisissä datanjakosopimuksissa, kun Perustamissopimus ja mahdolliset myöhemmät Liittymissopimukset solmitaan.
- 1.3 Mikäli Perustamissopimuksen, mahdollisten Liittymissopimusten ja näiden Yleisten ehtojen tai niiden liitteiden välillä ilmenee ristiriitoja, ne ratkaistaan noudattaen seuraavaa soveltamisjärjestystä:
 - (i) Perustamissopimuksen ehdot
 - (ii) mahdollisten Liittymissopimusten ehdot
 - (iii) Datajoukon käyttöehdot ja niiden liitteet
 - (iv) nämä Yleiset ehdot
 - (v) muut Perustamissopimuksen Liitteet numerojärjestyksessä.
- 1.4 Näiden Yleisten ehtojen muutoksista tai poikkeuksista on sovittava Perustamissopimuksessa, jotta tällaiset muutokset tai poikkeukset ovat voimassa.

2 MÄÄRITELMÄT

- 2.1 Näissä Yleisissä ehdoissa seuraavilla isolla alkukirjaimella kirjoitetuilla sanoilla ja ilmauksilla on seuraavat merkitykset, ja yksikkömuoto käsittää myös mahdollisen monikkomuodon ja päinvastoin:

”Liittymissopimus” tarkoittaa sopimusta, jolla hallitaan osapuolten liittymistä Perustamissopimukseen ja Dataverkostoon Perustamissopimuksen solmimisen jälkeen.

”Kumppani” tarkoittaa mitä tahansa yksityishenkilöä, yritystä, yhtiötä tai muuta tahoa, jolla on suora tai epäsuora määräysvalta Osapuoleen, joka on Osapuolen määräysvallassa tai jolla on Osapuolen kanssa jaettu määräysvalta.

”Liite” tarkoittaa mitä tahansa Perustamissopimuksen liitettä.

”Luottamuksellinen tieto” tarkoittaa julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta 8. kesäkuuta 2016 annetun EU-direktiivin 2016/943 artiklan 2 kohdan (1) mukaisia liikesalaisuuksia.

”Perustamissopimus” tarkoittaa sopimusta, jolla Dataverkosto on perustettu, sekä sen kaikkia liitteitä.

”Data” tarkoittaa mitä tahansa tietoa, jonka Datan tarjoajat ovat levittäneet, välittäneet, jakaneet tai muulla tavoin tuoneet Dataverkoston saataville Perustamissopimuksen nojalla ja sen voimassaolon aikana asianomaisissa Datajoukon käyttöehdoissa kuvatulla tavalla.

”Tietojenkäsittelysopimus” tarkoittaa rekisterinpitäjän ja Henkilötietoja rekisterinpitäjän puolesta käsittelevän henkilötietojen käsittelijän välillä solmittua kirjallista sopimusta, jossa määritellään käsittelyn aihe, kesto, luonne ja tarkoitus, Henkilötietojen tyyppi, rekisteröityjen ryhmät sekä rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet.

”Datan tarjoaja” tarkoittaa mitä tahansa luonnollista henkilöä tai organisaatiota, joka antaa Dataa Osapuolten käyttöön Dataverkoston kautta.

"Datajoukko" on kokoelma Dataa, jonka käytön Datan tarjoaja on valtuuttanut Dataverkoston kautta. Datajoukot ja niihin liittyvät ehdot on määritelty yksityiskohtaisemmin asianomaisissa Datajoukon käyttöehdoissa.

"Datajoukon käyttöehdot" tarkoittavat ehtoja, joilla Datan tarjoaja antaa Palveluntarjoajille ja/tai Loppukäyttäjille oikeuden käyttää Datajoukkoon sisältyvää Dataa.

"Johdannaisaineisto" tarkoittaa Datasta johdettua tietoa tai tietoa, joka on luotu yhdistelemällä, jalostamalla ja/tai käsittelemällä Dataa yhdessä muun datan kanssa, edellyttäen, että (i) Dataa ei ole mahdollista muodostaa helposti Johdannaisaineistosta muuntamalla, kääntämällä tai päättelemällä; (ii) Johdannaisaineistoa ei voi käyttää Datan korvikkeena; (iii) Datan yksittäisiä Datan tarjoajia ei ole mahdollista tunnistaa Johdannaisaineistosta ja (iv) Johdannaisaineisto ei sisällä mitään Datan tarjoajien Luottamuksellisia tietoja.

"Loppukäyttäjä" tarkoittaa mitä tahansa Osapuolta, jolle Palveluntarjoajat tarjoavat Dataa ja/tai palveluita tai jolle Datan tarjoaja tarjoaa Dataa ja joka ei edelleenjakele Dataa.

"Perustajajäsenet" ovat alkuperäiset Osapuolet, jotka solmivat Perustamissopimuksen.

"Hallinnollinen malli" tarkoittaa Perustamissopimuksen liitettä, jossa on esitetty verkostokohtainen kuvaus liittymisen säännöistä ja menettelyistä (ts. kuka voi liittyä Verkostoon ja miten), sovellettavista päätöksentekomekanismeista sekä muista Verkoston hallinnointiin liittyvistä ehdoista.

"Aineettomat oikeudet" tarkoittavat rekisteröityjä tai rekisteröimättömiä patenteja, tavaramerkkejä, toimimisiä ja kauppanimiä, mallioikeuksia, hyödyllisyyksille, tekijänoikeuksia (mukaan lukien tietokoneohjelmistojen tekijänoikeudet) ja tietokantaoikeuksia sisältäen samankaltaiset oikeudet millä tahansa oikeudenkäyttöalueella sekä näiden oikeuksien vireillä olevat rekisteröintihakemukset tai oikeudet hakea oikeuksien rekisteröintiä.

"Jäsenluettelo" tarkoittaa Osapuolten luetteloa, joka on esitetty Perustamissopimuksen liitteenä ja jota päivitetään uusien Osapuolten liittyessä ja aiempien Osapuolten poistuessa.

"Operaattori" tarkoittaa mitä tahansa Osapuolta, joka tarjoaa Dataverkostolle datajärjestelmän tai muita infrastruktuuripalveluita, jotka liittyvät esim. identiteetin tai suostumuksen hallintaan, kirjaamiseen tai palvelujohtamiseen.

"Operaattorin palvelusopimus" tarkoittaa palvelutasosopimusta, joka koskee Operaattorin Dataverkostolle tai Jäsenille tarjoamia palveluita.

"Osapuoli" tai **"Jäsen"** tarkoittaa Perustamissopimuksen ja/tai Liittymissopimuksen osapuolta ja Dataverkoston jäsentä.

"Henkilötiedot" on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, annettu 27. huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasäätös) ("**GDPR**").

"Käyttöehtoliite" tarkoittaa Datajoukon käyttöehtojen liitettä.

"Palveluntarjoaja" tarkoittaa mitä tahansa Osapuolta, joka yhdistelee, jalostaa ja käsittelee dataa sekä tarjoaa käsiteltyä Dataa ja/tai Dataan perustuvaa palvelua Loppukäyttäjien, muiden Palveluntarjoajien tai Kolmannen osapuolen loppukäyttäjien käyttöön.

"Kolmas osapuoli" tarkoittaa muuta tahoa kuin Osapuolta.

"Kolmannen osapuolen loppukäyttäjä" tarkoittaa Kolmatta osapuolta, joka saa Dataa suoraan tai epäsuorasti Palveluntarjoajilta.

3 ROOLIKOHTAISET VASTUUT

- 3.1 Näissä Yleisissä ehtoissa määritellyt mahdolliset roolit Perustamissopimuksen Osapuolille ovat (1) Datan tarjoaja, (2) Palveluntarjoaja, (3) Loppukäyttäjä ja (4) Operaattori. Osapuolella voi olla samanaikaisesti useita rooleja. Tällöin Osapuolen on noudatettava kaikkia rooleihinsa ja asianomaiseen Dataan liittyviä kaikkia velvollisuuksia. Lisäksi näissä Yleisissä ehtoissa tunnustettu Kolmannen osapuolen loppukäyttäjän rooli koskee sidosryhmiä, jotka eivät ole Perustamissopimuksen Osapuolia mutta saavat Dataa.
- 3.2 Tarkempi kuvaus rooleista ja roolikohtaisten vastuiden määrittely voidaan sisällyttää Perustamissopimukseen.

1.1 Datan tarjoaja

- 3.3 Datan tarjoaja vastaa Datajoukon käyttöehtojen määrittelystä sen Datan osalta, jonka Datan tarjoaja tuo saataville Verkostossa. Tämä sisältää muun muassa oikeuden määritellä tarkoitukset, joihin asianomaista Dataa voidaan käsitellä, oikeuden sallia Datan edelleenjakamisen Loppukäyttäjille ja mikäli oleellista myös Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille, oikeuden kieltää Datan valtuuttamattoman käytön sekä oikeuden kieltäytyä jakamasta Dataa Verkostossa. Datan tarjoajan on ilmoitettava mahdollisista uusista Datajoukon käyttöehdoista Osapuolille, joiden saataville Datan tarjoaja asettaa Datajoukon, minkä jälkeen kyseiset Datajoukon käyttöehdot sitovat muita Osapuolia. Jollei sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa muuta määritellä, Datan tarjoajan Datajoukon käyttöehtoihin tekemät muutokset tulevat voimaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa siitä, kun asianomaisille Verkoston Osapuolille on lähetetty ilmoitus tällaisesta muutoksesta. Datajoukon käyttöehtojen muutoksilla ei saa olla taannehtivaa vaikutusta.
- 3.4 Datan tarjoajan tulee tarjota Data Verkoston käyttöön koneellisesti luettavassa muodossa tavalla, jonka Datan tarjoaja määrittelee Datajoukon käyttöehdoissa (esim. ohjelmointirajapinnan kautta, ladattavana pakettina tai muulla tavalla).
- 3.5 Poikkeuksena edellä mainittuun kohtaan 3.3 Datan tarjoaja voi sitoutua myöntämään Verkostolle oikeuden käyttää tiettyjä Datajoukkoja tai datatyypejä määrääjäksi suojataksaan muiden Osapuolten vilpittömässä mielessä Verkostoon tekemiä investointeja.

3.2 Palveluntarjoaja

- 3.6 Palveluntarjoaja vastaa Datan käsittelystä Perustamissopimuksen ja sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti.
- 3.7 Palveluntarjoajan tulee pitää kirjaa käsittelytoimistaan ja toimittaa asianomaisille Datan tarjoajille pyynnöstä kohtuullisen yksityiskohtaiset raportit Datan käytöstä, käsittelystä ja edelleenjakaminensta.

3.3 Loppukäyttäjä

- 3.8 Loppukäyttäjän tulee käyttää Dataa Perustamissopimuksen ja sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti.

3.4 Operaattori

- 3.9 Verkostossa voi olla mukana yksi tai useita Operaattoreita. Operaattoreilla on vastuu tarjota Verkostolle palveluita, jotka tukevat Dataverkoston toimintaa, kuten todennus-, tunnistus- sekä identiteetin-/suostumuksenhallintapalveluita, taikka huolehtia tietoturvasta tai tarjota teknisiä tietosuojaratkaisuja Verkostolle sovellettavan Operaattorin palvelusopimuksen mukaisesti.
- 3.10 Osapuolten ja Operaattoreiden välillä solmitut Operaattorin palvelusopimukset voidaan sisällyttää Perustamissopimukseen Liitteenä.
- 3.11 Operaattorin tulee noudattaa määräyksiä, kuten sovellettavan lainsäädännön mukaisia ilmoitusvelvollisuuksia.

4 DATAN EDELLEENJAKAMINEN

- 4.1 Palveluntarjoajat voivat jakaa Dataa Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille vain, mikäli sovellettavat Datajoukon käyttöehdot sen sallivat. Osapuolilla on oikeus edelleenjakaa Johdannaisaineistoja mille tahansa Kolmannen osapuolen loppukäyttäjälle, jollei tätä nimenomaisesti kielletä sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa, edellyttäen, että Datan tarjoajan Aineettomat oikeudet eivät rajoita tällaista edelleenjakamista. Henkilötietojen tai Henkilötietoihin perustuvien Johdannaisaineistojen edelleenjakamiseen sovelletaan kuitenkin aina tarkempia vaatimuksia, jotka on esitetty sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa ja tietosuojalajeissa.
- 4.2 Jos Datan tarjoaja sallii Datan edelleenjakamisen Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille, Datan tarjoaja on vastuussa Datan edelleenjakamista koskevien ehtojen määrittelystä sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa. Palveluntarjoajilla on velvollisuus sisällyttää tällaiset ehdot Datan edelleenjakamista koskeviin sopimuksiin, jotka ne solmivat Kolmannen osapuolen loppukäyttäjien kanssa.
- 4.3 Edellä mainitusta huolimatta Osapuolilla on oikeus edelleenjakaa Dataa Kumppaneilleen, jollei sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa nimenomaisesti kielletä tällaista edelleenjakamista. Jokaisella Osapuolella on vastuu varmistaa, että sen Kumppanit noudattavat Perustamissopimusta.

5 YLEISET VASTUUT

5.1 Tietoturva, suojaus ja hallinta

- 5.1 Jokaisen Osapuolen on nimitettävä tietoturvayhteyshenkilö, joka vastaa Osapuolen Verkostoon liitetyistä datajärjestelmistä sekä Osapuolen tietoturvakäytännön toteuttamisesta.
- 5.2 Dataverkoston jokaisella Osapuolella tulee olla riittävät ominaisuudet Datan käsittelyyn turvallisesti sekä sovellettavien tietoturvastandardien ja tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Osapuolten tulee toteuttaa ja ylläpitää sopivia teknisiä, organisatorisia ja fyysisiä toimenpiteitä, jotka vastaavat markkinoiden hyviä käytäntöjä, huomioiden käsittelemänsä Datan luonteen. Jokaisen Osapuolen on pystyttävä toteuttamaan Perustamissopimuksen ja sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen mukaiset velvollisuutensa sekä keskeyttämään käsittelytoiminta tarvittaessa oleellisesta syystä ilman aiheetonta viivettä.
- 5.3 Edellä mainitut ominaisuudet sisältävät esim. kyvyn hallita Dataa ja sen käsittelyä tuntemalla seuraavat:
- (i) Datan alkuperä (erityisesti se, onko alkuperä Osapuoli itse, jokin muu Osapuoli vai Kolmas osapuoli);
 - (ii) Datan käsittelyn peruste;
 - (iii) Datan käsittelyyn liittyvät rajoitukset ja rajoitteet;
 - (iv) oikeudet ja rajoitukset, jotka liittyvät Datan edelleenjakamiseen tai jalostamiseen.
- 5.4 Osapuolten tulee myös pystyä tunnistamaan Dataa sekä poistamaan tai palauttamaan sitä, jos Datan käsittelyn peruste lakkaa. Velvollisuus poistaa tai palauttaa Dataa ei koske Johdannaisaineistoja.
- 5.5 Tunnistetut tietoturvaloukkaukset on asianmukaisesti dokumentoitava, korjattava ja ilmoitettava asianomaisille Osapuolille ilman aiheetonta viivettä. Kaikilla Osapuolilla, joita asia koskee, on yhteinen vastuu auttaa kohtuullisesti Verkoston tietoturvaloukkausten tutkinnassa.

5.2 Alihankkijat

- 5.6 Osapuolilla on oikeus käyttää alihankkijoita Perustamissopimuksen mukaisten velvollisuuksiensa täyttämiseen. Osapuolet voivat antaa alihankkijoilleen pääsyn Dataan siinä laajuudessa kuin ulkoistetut toiminnot sitä edellyttävät. Osapuolet ovat vastuussa alihankkijalla teetetystä työstä kuin omastaan.

6 MAKSUT JA KULUT

- 6.1 Dataa jaetaan Verkostossa ilmaiseksi, jollei sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa muuta esitetä.

- 6.2 Jokainen Osapuoli huolehtii omista kuluistaan, jotka sille aiheutuvat Verkoston käyttämisestä ja Verkoston Jäsenenä toimimisesta.
- 6.3 Jolleivät Osapuolet muuta sovi, Verkoston ylläpidosta ja hallinnasta aiheutuvat yhteiset kulut jaetaan tasan Osapuolten kesken. Selvyyden vuoksi mainittakoon, että Verkoston ylläpitoon ja hallintaan ei kuulu Datasta aiheutuvia kuluja, jos sellaisia on määritelty sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa.

7 LUOTTAMUKSELLISUUS

- 7.1 Osapuolet saavat käyttää Dataverkoston toiminnan yhteydessä saamaansa ja/tai Dataverkostoa koskevaa Luottamuksellista tietoa ainoastaan tarkoituksiin, joita varten kyseinen Luottamuksellinen tieto on toimitettu. Osapuolet eivät saa lainvastaisesti käyttää tai luovuttaa Kolmansille osapuolille tällaista Luottamuksellista tietoa, jonka he saavat tietoonsa Dataverkoston toiminnan aikana.
- 7.2 Perustamissopimuksen päättymisen tai purkamisen yhteydessä Osapuolten tulee lopettaa Luottamuksellisen tiedon käyttö ja minkä tahansa Osapuolen pyynnöstä todistettavasti palauttaa tai tuhota sen kaikki kopiot. Edellä mainitusta huolimatta Osapuolilla on oikeus jatkaa Datan käyttöä kohdan 10.2 mukaisesti. Lisäksi Osapuolet voivat säilyttää kopioita Luottamuksellisista tiedoista sovellettavan lain tai toimivaltaisen viranomaisen edellyttämällä tavalla.
- 7.3 Jos Osapuoli on sovellettavan lain tai toimivaltaisen viranomaisen määräyksen nojalla velvollinen paljastamaan toisen Osapuolen Luottamuksellista tietoa viranomaisille tai Kolmansille osapuolille, kyseisen Osapuolen on viipymättä ilmoitettava asiasta Osapuolelle, jonka Luottamuksellista tietoa paljastetaan, jos sovellettava laki tai toimivaltaisen viranomaisen määräys sen sallii.
- 7.4 Yleisissä ehdoissa määritelty salassapitovelvollisuudet pysyvät voimassa myös Perustamissopimuksen päättymisen jälkeen.

8 AINEETTOMAT OIKEUDET

- 8.1 Osapuolten Aineettomia oikeuksia tulee kunnioittaa ja suojella Dataverkoston toiminnan yhteydessä.
- 8.2 Perustamissopimuksen allekirjoittaminen ja Datan jakaminen Verkostossa ei johda minkään Aineettomien oikeuksien siirtymiseen. Mahdolliset Aineettomia oikeuksia koskevat tarkemmat ehdot, jotka liittyvät tiettyihin Datajoukkoihin, sisältyvät sovellettaviin Datajoukon käyttöehtoihin. Selvyyden vuoksi mainittakoon, että mahdolliset uudet Aineettomat oikeudet, jotka Osapuoli luo, jäävät ne luoneelle Osapuolelle Aineettomia oikeuksia koskevan sovellettavan lainsäädännön mukaisesti.
- 8.3 Mikäli Datan tarjoaja veloittaa muilta Osapuolilta maksun Datasta, Datan tarjoaja korvaa maksaville Osapuolille vaatimukset, joiden mukaan Data, josta peritään tällaista maksua, loukkaa Aineettomia oikeuksia Datan tarjoajan maassa, edellyttäen että Datan tarjoajalle ilmoitetaan tällaisista vaatimuksista kirjallisesti ilman aiheetonta viivettä.
- 8.4 Osapuolilla on oikeus käyttää ohjelmistorobotteja tai muita robotisoidun prosessiautomaation, koneoppimisen tai tekoälyn muotoja ja sovelluksia käsitellessään Dataa edellyttäen, että ne noudattavat kohdassa 7 mainittuja salassapitovelvollisuuksia sekä kohdassa 9 mainittuja tietosuojavelvollisuuksia. Edellä mainitun sekä sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti Osapuolilla on oikeus oppia Datasta sekä käyttää ammatillista osaamista ja kokemusta, joita heille karttuu Datan käsittelyn aikana.

9 TIETOSUOJA

- 9.1 Dataverkostossa käsiteltäviä Henkilötietoja täytyy käsitellä sovellettavien tietosuojalakien ja -määräysten mukaisesti.
- 9.2 Termeillä, joita ei ole tässä määritelty, on GDPR:ssä tai muissa sovellettavissa tietosuojalaeissa esitetty merkitys.
- 9.3 Henkilötietojen käsittelemiseksi Verkostossa Osapuolien, jotka luovuttavat tai ottavat vastaan Dataa, oletetaan olevan yksittäin ja erikseen rekisterinpitäjiä GDPR:n nojalla. Kyseisten Osapuolten oletetaan myös

käsittävän Dataa omissa nimissään, jolleivät Osapuolet ole solmineet kirjallista Tietojenkäsittelysopimusta, jossa määritellään käsittelyn aihe, kesto, luonne ja tarkoitus, Henkilötietojen tyyppi, rekisteröityjen ryhmät sekä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuudet ja oikeudet. Mikäli tällainen Tietojenkäsittelysopimus koskee yleisesti tiettyjä Datajoukkoja tai Perustamissopimuksen nojalla tarjottavia palveluita, se täytyy lisätä Perustamissopimuksen Liitteeksi.

- 9.4 Osapuolten tulee estää Henkilötietojen valtuuttamaton ja lainvastainen käyttö toteuttamalla asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet. Osapuolten tulee varmistaa, että henkilöt, joiden annetaan käsitellä Henkilötietoja, sitoutuvat pitämään kyseiset tiedot salassa tai että heitä sitoo asianmukainen lakisääteinen salassapitovelvollisuus.
- 9.5 Verkostossa jaettavia Henkilötietoja on sallittua siirtää Euroopan unionissa ja Euroopan talousalueella. Tällaisia Henkilötietoja voidaan myös siirtää EU:n ja Euroopan talousalueen ulkopuolelle tietosuojamääräysten mukaisesti, jollei sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa muuta määrätä.

10 IRTISANOMINEN JA VOIMASSAOLO

- 10.1 Jos Perustamissopimus solmitaan määräajaksi, se päättyy määräajan lopussa ilman erillistä ilmoitusta. Jos Perustamissopimus solmitaan toistaiseksi voimassa olevaksi, se päättyy, kun Osapuolet irtisanovat sen.
- 10.2 Osapuolilla on oikeus jatkaa Verkoston kautta saamansa Datan käyttöä, mikäli kyseinen Data on saatu ennen Perustamissopimuksen irtisanomista, jollei muuta ole määrätty sovellettavissa Datajoukon käyttöehdoissa tai jolleivät Osapuolet ole Perustamissopimuksessa muuta sopineet. Tässä tapauksessa näiden Yleisten ehtojen, Datajoukon käyttöehtojen ja/tai Perustamissopimuksen Datan käyttöä koskevat ehdot pysyvät voimassa kohdan 17.1 mukaisesti.
- 10.3 Mikä tahansa Osapuoli voi irtisanoa Perustamissopimuksen Perustamissopimuksessa kuvatulla tavalla. Irtisanomisilmoitus on toimitettava kirjallisesti Perustamissopimuksen Osapuolille. Mikäli Perustamissopimuksen Osapuolia on enemmän kuin kaksi, Perustamissopimus pysyy yhden Osapuolen irtisanomisen jälkeen voimassa muiden Osapuolten välillä.
- 10.4 Mikäli Osapuolet ovat sopineet Perustamissopimuksen muuttamisesta muulla tavalla kuin kaikkien Osapuolten kirjallisella suostumuksella, mikä tahansa Osapuoli, joka vastustaa muutosta kirjallisesti saatuaan siitä tiedon, on oikeutettu irtisanomaan Perustamissopimuksen ilmoittamalla asiasta muille Osapuolille. Irtisanominen tulee voimaan sen jälkeen, kun muutosta vastustava Osapuoli on lähettänyt edellä mainitun ilmoituksen muille Osapuolille, jolleivät muut Osapuolet ole sopineet myöhemmästä voimaantulopäivästä.
- 10.5 Mikäli Perustamissopimuksen Osapuolia on vain kaksi ja yksi Osapuoli rikkoo Perustamissopimuksen ehtoja olennaisesti, toisella Osapuolella on yksipuolinen oikeus irtisanoa Perustamissopimus välittömästi kirjallisella ilmoituksella toiselle Osapuolelle.
- 10.6 Mikäli Perustamissopimuksen Osapuolia on enemmän kuin kaksi ja yksi Osapuoli rikkoo Perustamissopimuksen ehtoja olennaisesti, muilla Osapuolilla on yhdessä oikeus irtisanoa Perustamissopimus yksimielisellä päätöksellä välittömästi rikkomukseen syyllistyneen Osapuolen osalta. Tällainen irtisanominen voi koskea joko sopimussuhdetta rikkomukseen syyllistyneen Osapuolen ja muiden Osapuolten välillä tai koko Perustamissopimusta. Jos olennaisella rikkomuksella on huomattavaa merkitystä vain tietyille Osapuolille, jotka eivät ole osallistuneet rikkomukseen, kyseisillä Osapuolilla on yksittäin ja erikseen oikeus irtisanoa Perustamissopimus yksipuolisesti rikkomukseen syyllistyneen Osapuolen osalta. Ilmoitus tällaisesta irtisanomisesta on toimitettava kirjallisesti kaikille Osapuolille.
- 10.7 Jos rikkomus on mahdollista korjata, Osapuoli/Osapuolet, jotka eivät ole osallistuneet rikkomukseen, voivat päätöksellään keskeyttää Perustamissopimuksen mukaisten velvollisuuksiensa toteuttamisen siihen asti, että rikkomukseen syyllistynyt Osapuoli on korjannut rikkomuksen.

11 VASTUU

- 11.1 Osapuolet ovat vastuussa ainoastaan suorista vahingoista, jotka aiheutuvat Perustamissopimuksen rikkomisesta, tässä ja olennaisilta osin Perustamissopimuksessa kuvatulla tavalla. Kaikki muut vastuut

suljetaan pois, jollei Perustamissopimuksessa nimenomaisesti muuta mainita. Osapuolet eivät ole vastuussa voiton menetyksestä tai vahingosta, joka aiheutuu tuotannon tai liikevaihdon laskusta tai keskeyttämisestä, taikka muista epäsuorista tai välillisistä vahingoista.³

- 11.2 Osapuolet eivät ole vastuussa millään tavalla syntyvistä menetyksistä, vahingoista, kustannuksista, vaatimuksista tai kuluista, jotka aiheutuvat mekaanisesta tai elektronisesta vioittumisesta, sähkökatkosta tai muusta syystä, jota Osapuoli ei voi kohtuudella hallita
- 11.3 Osapuolten on korvattava täysimääräisinä kaikki vahingot, jotka aiheutuvat Perustamissopimuksen ehtojen tahallisesta tai törkeän tuottamuksellisesta rikkomuksesta.
- 11.4 Datan tarjoajan on korvattava kohdan 8.3 mukaisesti maksaville Osapuolille vaatimukset, joiden mukaan sen Data loukkaa Aineettomia oikeuksia.
- 11.5 Kukin osapuoli erikseen eikä yhdessä on vastuussa GDPR:n mukaisten henkilötietoja koskevien velvollisuuksien rikkomuksista GDPR:n artiklan 82 mukaisesti.

12 YLIVOIMAINEN ESTE

- 12.1 Mikään Osapuoli ei ole vastuussa loukkaantumisista tai vahingoista, jotka aiheutuvat tapahtumista tai olosuhteista, jotka eivät olleet kohtuullisesti katsottuna odotettavissa ja joihin se ei voi vaikuttaa (ylivoimainen este, *force majeure*).
- 12.2 Jos Osapuoli ei pysty toteuttamaan velvollisuuksiaan ylivoimaisen esteen vuoksi, sen tulee ilmoittaa muille Osapuolille esteestä ilman aiheetonta viivettä. Tämä velvollisuuksien laiminlyönnin peruste lakkaa heti ylivoimaisen esteen päätyttyä. Tähän lausekkeeseen liittyy pitkän keskeytyksen ehto: mikäli suoritus estyy yhtäjaksoisesti vähintään sadankahdeksankymmenen (180) päivän ajaksi, Osapuolilla on oikeus irtisanoa Perustamissopimus kohdassa 10.5 tai 10.6 esitetyn mukaisesti.

13 AUDITOINTI

- 13.1 Datan tarjoajalla on oikeus auditoida Osapuolet, jotka käsittelevät Datan tarjoajan saataville asettamaa Dataa, omalla kustannuksellaan sisältäen myös auditoitavan Osapuolen olennaiset ja kohtuulliset suorat kustannukset. Auditoinnin tarkoituksen ja laajuuden rajauksena on varmistaa Perustamissopimuksen, sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen sekä sovellettavan lainsäädännön olennaisten vaatimusten noudattaminen.
- 13.2 Auditoitavan Osapuolen tässä kuvatut velvollisuudet koskevat kaikkia sen Kumppaneita ja alihankkijoita, jotka käsittelevät asianomaisen Datan tarjoajan Dataa. Osapuolet esittävät ja takaavat, että tässä kuvatut auditointivelvollisuudet koskevat niiden Kumppaneita ja alihankkijoita kohtuullinen saatavuus ja rajoitukset huomioiden, ja Osapuolet pyrkivät vilpittömästi varmistamaan, että Datan tarjoajan auditointioikeuksien tavoitteet toteutuvat.
- 13.3 Auditoidvan Osapuolen tulee ilmoittaa auditoitavalle Osapuolelle auditoinnista kirjallisesti vähintään kolmekymmentä päivää (30) ennen auditointia. Kirjallisessa ilmoituksessa on esitettävä auditoinnin laajuus ja kesto sekä luettelo tarvittavista materiaaleista ja käyttöoikeuksista.
- 13.4 Auditoidava Osapuoli on oikeutettu vaatimaan, että auditoinnin suorittaa yhteisesti hyväksytty ja/tai sertifioitu itsenäinen Kolmas osapuoli.
- 13.5 Osapuolia vaaditaan säilyttämään ja toimittamaan auditoilvalle Osapuolelle ja/tai Kolmannen osapuolen auditoiljalle auditointia varten kaikki tallenteet ja asiakirjat, antamaan pääsy kaikkiin tarvittaviin datajärjestelmiin ja tiloihin sekä tarjoamaan mahdollisuus haastatella henkilöstöä, joilla on huomattavaa merkitystä auditoinnin kannalta. Tällä tavoin säilytettävien tallenteiden ja asiakirjojen täytyy ulottua

³ Osapuolet voivat huomata, että epäsuorien tai välillisten vahinkojen käsite vaihtelee oikeudenkäyttöalueittain.

edelliseen auditointiin asti taikka auditoitavan Osapuolen Verkostoon liittymiseen asti, jos se on myöhäisempi ajankohta.

- 13.6 Auditoin Osapuoli ja/tai Kolmannen osapuolen auditoin voi pyytää ainoastaan tallenteita ja asiakirjoja, pääsyä datajärjestelmiin sekä mahdollisuutta haastatella henkilöstöä, joilla on huomattavaa merkitystä auditoinnin kannalta.
- 13.7 Kaikki tallenteet, asiakirjat ja auditoinnin aikana kerätyt ja paljastetut tiedot katsotaan Luottamukselliseksi tiedoksi. Auditoin Osapuoli ja/tai Kolmannen osapuolen auditoin ei saa lainvastaisesti käyttää tai paljastaa Luottamuksellista tietoa, jonka se on saanut auditoinnin aikana. Auditoin Osapuoli esittää ja takaa, että mahdollinen Kolmannen osapuolen auditoin noudattaa sovellettavia salassapitovelvollisuuksia. Auditoin Osapuoli on oikeutettu vaatimaan, että auditoin Osapuoli ja/tai Kolmannen osapuolen auditoin tai muut auditointiin osallistuvat henkilöt allekirjoittavat henkilökohtaisen salassapitosopimuksen, edellyttäen, että kyseisen salassapitosopimuksen ehdot ovat kohtuulliset.
- 13.8 Auditoinnin tulokset, havainnot ja suositukset täytyy esittää auditointiraportissa. Auditoin Osapuoli on oikeutettu tutustumaan Kolmannen osapuolen auditoin auditointiraporttiin etukäteen (ja ennen kuin Kolmannen osapuolen auditoin toimittaa raportin asianomaisille Datan tarjoajille). Auditoin Osapuoli on oikeus pyytää Kolmannen osapuolen auditoin tekemään auditointiraporttiin kohtuullisiksi katsotut muutokset huomioiden auditoin Osapuolen Luottamukselliset tiedot sekä Datan liittyvät sovellettavan Datan tarjoajan liiketoiminnalliset edut. Auditoin Osapuolen tulee toimittaa vastauksensa auditointiraporttiin kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa. Jos vastausta ei anneta, auditoin Osapuolen katsotaan hyväksyneen raportin sisällön.
- 13.9 Jos auditoin Osapuoli uskoo perustellusti, että auditoin Osapuoli on rikkonut Perustamissopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan olennaisella tavalla, lisäauditointi on mahdollista toteuttaa.
- 13.10 Mikäli auditoinnissa paljastuu Perustamissopimuksen tai sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen mukaisten velvollisuuksien olennainen rikkomus, auditoin Osapuoli on vastuussa kohtuullisista ja todennettavista suorista kustannuksista, jotka auditoinnista ovat aiheutuneet.

14 SOVELLETTAVAT LAIT JA RIITOJEN RATKAISU

- 14.1 Sopimukseen, jossa sovitaan näistä yleisistä ehdoista, sekä sen tulkintaan sovelletaan Suomen lakeja lukuun ottamatta kansainvälisen yksityisoikeuden periaatteita tai lainvalintasääntöjä.
- 14.2 Kaikki Yleisiin ehtoihin perustuvista sopimuksista tai niiden rikkomuksista, irtisanomisesta tai voimassaolosta aiheutuvat tai niihin liittyvät riidat, ristiriidat tai vaatimukset ratkaistaan lopullisesti Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä. Välimiesmenettelyssä käytetään yhtä välimiestä, menettelyn paikka on Helsinki ja menettelyn kieli on englanti.

15 MUUT EHDOT

- 15.1 Jolleivät Osapuolet muuta sovi, Perustamissopimuksen ja sen Liitteiden muutokset täytyy tehdä kirjallisesti ja kaikkien Osapuolten on allekirjoitettava ne.
- 15.2 Mikään Osapuoli ei voi siirtää Perustamissopimusta kokonaan tai osittain ilman muiden Osapuolten kirjallista suostumusta. Edellä mainitusta huolimatta suostumusta ei tarvita, mikäli siirronsaaja on yritys, joka kuuluu Osapuolen kanssa samaan konserniin kirjanpitolain mukaisesti.
- 15.3 Jos tuomioistuin tai muu toimivaltainen viranomainen katsoo jonkin Perustamissopimuksen tai sovellettavien Datajoukon käyttöehtojen kohdan olevan pätemätön, kyseisen kohdan pätemättömyys ei vaikuta Perustamissopimuksen muiden kohtien pätevyyyteen.
- 15.4 Jokainen osapuoli vakuuttaa olevansa asianmukaisesti toiminnassa ja hyvässä asemassa perustamis- tai rekisteröintimaansa sovellettavien lakien nojalla. Lisäksi jokainen Osapuoli esittää ja takaa, että sillä on tarvittava määräysvalta ja valtuutus täyttää, toteuttaa ja suorittaa Perustamissopimuksen mukaiset velvollisuutensa sekä sitoa Kumppaneitaan, mikäli se on oleellista.

- 15.5 Osapuolet aikovat luoda Dataverkoston, johon sovelletaan yhtä joukkoa sopimusehtoja, eikä mitään Perustamissopimuksessa mainittua tule tulkita niin, että Osapuolet olisivat kumppaneita, yhteisyrittäjiä tai toistensa päämiehiä, edustajia tai työntekijöitä. Millään Osapuolella ei ole mitään nimenomaista tai hiljaista oikeutta, määräysvaltaa tai toimivaltaa sitoa toista Osapuolta.
- 15.6 Tämän sopimuksen minkä tahansa Osapuolen viivästys tai laiminlyönti tämän sopimuksen mukaisen oikeutensa tai toimivaltansa toimeenpanossa ei heikennä kyseistä oikeutta tai toimivaltaa, eikä sitä pidä tulkita tällaisesta oikeudesta tai toimivallasta luopumiseksi. Mikäli jokin Osapuolista luopuu toisen Osapuolen velvoitteesta tai sen rikkomuksesta, tätä ei pidä tulkita luopumiseksi myöhemmistä rikkomuksista tai muista velvoitteista.

16 ILMOITUKSET

- 16.1 Kaikki näihin Yleisiin ehtoihin ja Perustamissopimukseen liittyvät ilmoitukset tulee lähettää kirjallisessa tai sähköisessä muodossa (kuten postitse tai sähköpostitse) taikka toimittaa henkilökohtaisesti Perustamissopimuksen tai Liittymissopimuksen Osapuolen ilmoittamalle yhteyshenkilölle ja/tai osoitteeseen. Jokaisella Osapuolella on vastuu varmistaa, että sen yhteystiedot ovat ajan tasalla. Ilmoitukset katsotaan vastaanotetuiksi kolmen (3) päivän kuluttua niiden lähetyksestä tai saantitodistuksen perusteella.

17 VOIMAAN JÄÄMINEN

- 17.1 Näiden Yleisten ehtojen kohdat 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 11, 14, 16 ja 17 jäävät kokonaisuudessaan voimaan Perustamissopimuksen päättymisen jälkeen samoin kuin Perustamissopimuksen kohdat, joiden kuuluu loogisesti ajateltuna jäädä voimaan sopimuksen päättymisen jälkeen.
- 17.2 Näiden Yleisten ehtojen kohta 13 pysyy kokonaisuudessaan voimassa kolmen (3) vuoden ajan Perustamissopimuksen päättymisen jälkeen.
- 17.3 Näiden Yleisten ehtojen kohta 7 pysyy kokonaisuudessaan voimassa viiden (5) vuoden ajan Perustamissopimuksen päättymisen jälkeen.

4.2 Perustamissopimus [Mallipohja]

OSAPUOLET

- (1) [Perustajajäsen nro 1]
 (2) [Perustajajäsen nro 2]
 (3) [...]⁴

(Ne ovat yhdessä ”Osapuolet” tai ”Perustajajäsenet”.)

Liite	Kuvaus
1	Dataverkoston kuvaus ⁵
2	Yleiset ehdot
3	Jäsenluettelo ja yhteystiedot ⁶
4	Hallinnollinen malli
[5] ⁷	[Muut mahdolliset Liitteet]
[●]	[Toimintasäännöt] ⁸

TAUSTA JA TARKOITUS

Osapuolet suunnittelevat Dataverkoston perustamista, jotta ne voivat [●]⁹.

MÄÄRITELMÄT

Seuraavilla termeillä ja ilmauksilla on tässä sopimuksessa sekä sen johdannossa ja Liitteissä seuraavat merkitykset, jollei muuta nimenomaisesti mainita tai tule asiayhteydestä ilmi, niiden yksikkömuoto käsittää myös mahdollisen monikkomuodon ja päinvastoin ja viittaukset Liitteisiin ja kohtiin tarkoittavat tämän sopimuksen Liitteitä ja kohtia:

”Puheenjohtaja”	Liitteessä 4 kuvattu merkitys.
”Määräenemmistö”	Liitteessä 4 kuvattu merkitys.
”Edustajat”	Liitteessä 4 kuvattu merkitys.

⁴ Huom.: Lisää Perustajajäsenten yritystiedot.

⁵ Huom.: Lisää Liitteeksi mahdollinen liiketoiminnallinen tai tekninen dokumentaatio, joka on laadittu sääntökirjan tarkistuslistan läpikäynnin perusteella.

⁶ Huom.: Tässä Liitteessä tulee esittää luettelo jäsenistä sekä tarvittavat yhteystiedot.

⁷ Huom.: Luettele kaikki Liitteet, kuten tekninen liite, jossa kuvataan API-rajapinnat (siinä laajuudessa kuin ne eivät sisälly Liitteeseen 1), Operaattorin palvelusopimus, Datan tarjoajien palvelutasosopimukset sekä Datan tarjoajien määräaikaisten sitoumukset tai vastavuoroisuus Datan jakamisessa (mikäli oleellista) sekä mahdolliset tekniset tai tietoturvaan liittyvät määritykset. Mikäli Verkostoon kuuluu Operaattori, Jäsenten tulee harkita, kannattaako Operaattorin olla Verkoston Jäsen. Tästä voi olla hyötyä hallinnon sekä sopimussuhteiden tehokkaan hallinnan osalta.

⁸ Huom.: Toimintasäännöt sisältävät Dataverkostoa koskevia periaatteita, joten Perustajajäsenet voivat harkita, haluavatko he liittää Toimintasäännöt Perustamissopimuksen Liitteeksi, jolloin on suositeltavaa asettaa ne tärkeysjärjestyksessä yksityiskohtaisempien ja/tai teknisten Liitteiden jälkeen.

⁹ Huom.: Tässä tulee kuvata Dataverkoston taustat ja tarkoitus.

"Sihteeri"	Liitteessä 4 kuvattu merkitys.
"[Määritely käsite]"¹⁰	tarkoittaa [määritelmä]

Muiden termien ja ilmausten merkitykset on määritelty **Liitteessä 2** (Yleiset ehdot).

VERKOSTO

Allekirjoittaneet perustavat tällä sopimuksella Dataverkoston, joka on kuvattu tarkemmin **Liitteessä 1** (Dataverkoston kuvaus).

[Osapuolet hyväksyvät, että Dataverkostoon voi liittyä uusia Jäseniä seuraavien ehtojen mukaisesti:]¹¹
Liitettä 3 (Jäsenluetteloa) päivitetään uusien Osapuolten liittyessä, aiempien Osapuolten poistuessa tai edustajien tai heidän yhteystietojensa muuttuessa.

[Verkostoja koskevat eettiset periaatteet on kuvattu Liitteessä [5] (Toimintasäännöt). Osapuolet sitoutuvat noudattamaan näitä eettisiä periaatteita vilpittömästi toimiessaan Verkostossa.]¹²

Dataverkostoon sovelletaan seuraavia ehtoja:¹³

EI YKSINOIKEUTTA¹⁴

Mikään tässä sopimuksessa ei estä tai rajoita Osapuolten osallistumista muihin dataverkostoihin, alustoihin, ekosysteemeihin tai muuhun yhteistyöhön eikä estä heitä käyttämästä Kolmansien osapuolten tarjoamia palveluita. Lisäksi Datan jakaminen Verkostossa ei estä tai rajoita kyseistä Datan tarjoajaa jakamasta tätä Dataa Kolmansien osapuolten kanssa omalla päätöksellään.

VERKOSTON HALLINTO

Verkostoon sovellettava hallintokehys on määritelty tarkemmin **Liitteessä 4**¹⁵.

Osapuolet suostuvat nimittämään tarvittavat edustajat hallinnollisiin elimiin **Liitteessä 4** kuvatulla tavalla, ja Osapuolet esittävät ja takaavat, että niiden edustajilla on tarvittava valtuutus edustaa asianomaista Osapuolta hallinnollisissa elimissä. Lisäksi Osapuolet hyväksyvät hallinnollisten elinten tekemien päätösten olevan juridisesti päteviä ja Osapuolia sitovia tämän sopimuksen mukaisesti.

¹⁰ **Huom.:** Luettele tässä mahdolliset Perustamissopimuksessa tai sen Liitteissä (lukuun ottamatta yleisiä ehtoja) esitetyt määritelmät.

¹¹ **Huom.:** On harkittava, missä laajuudessa uudet Jäsenet voivat mahdollisesti liittyä Dataverkostoon, ja sovelletaanko uusiin Jäseniin muita liittymiskriteerejä. On harkittava myös, haluavatko Perustajajäsenet määritellä roolikohtaiset edellytykset liittymiselle.

¹² **Huom.:** Tämä on oleellista vain, jos Toimintasäännöt liitetään Perustamissopimukseen.

¹³ **Huom.:** On huomioitava, että Yleisissä ehdoissa keskitytään lähinnä Datan hallinnointiin Verkostossa, ja Osapuolten tulee sopia tässä kohdassa Verkostokohtaisista asioista ja Jäsenistä yksityiskohtaisesti. Jäsenten Verkostoon liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sen elinkaaren aikana tulee kuvata tässä yksityiskohtaisesti. Tässä tulee kuvata Jäsenten Datan ja/tai palvelujen toimitusta koskevat velvollisuudet, mutta myös niiden mahdolliset maksuvelvollisuudet. Osapuolten tulee harkita erillisen hankesopimuksen solmimista, jos Verkoston perustaminen edellyttää olennaisia investointeja ja hankkeen toteuttamista, ja tässä tapauksessa Osapuolet voivat harkita, onko niiden syytä liittää hankesopimus tähän sopimukseen ja/tai sopia tässä sopimuksessa hankkeen kustannusten jakamisesta uusien Jäsenten kanssa.

¹⁴ **Huom.:** Perustasoksi on valittu, että yksinoikeutta ei ole, mutta tämän ei tule estää Perustajajäseniä vaatimasta yksinoikeutta tilanteissa, jossa se katsotaan tarpeelliseksi. Perustajajäsenten tulee harkita yksinoikeuden tarvetta huolellisesti, sillä sen seurauksena voi esim. olla tarve analysoida kilpailuoikeutta tarkemmin.

¹⁵ **Huom.:** Malliteksti on esitetty Hallinnollisen mallin osalta suhteellisen yleisellä tasolla, sillä eri tyyppisten Dataverkostojen hallintovaatimuksissa voi olla huomattavia eroja. Tämän vuoksi Jäsenten tulee harkita Hallinnollisen mallin mallitekstin muuttamista asianomaisten Dataverkoston ja sen elinkaaren vaatimusten mukaisesti.

YLEISTEN EHTOJEN POIKKEUKSET

Osapuolet ovat sopineet Yleisten ehtojen seuraavien kohtien muuttamisesta seuraavalla tavalla:¹⁶

[Esimerkkejä:

- (i) Kohta 4.1: ”Palveluntarjoajilla on oikeus edelleenjakaa Verkostossa tarjottavaa Dataa ja Johdannaisaineistoja Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille ilman rajoituksia.”; ja
- (ii) Kohta 17.3: ”Näiden Yleisten ehtojen kohta 7 pysyy kokonaisuudessaan voimassa kolmen (3) vuoden ajan Perustamissopimuksen päättymisen jälkeen.”]

IRTISANOMINEN JA VOIMASSAOLO¹⁷

Tämä sopimus solmitaan [[●] [kuukauden/vuoden] määräajaksi] voimaantulopäivästä lukien, minkä jälkeen se pysyy voimassa toistaiseksi, jolloin sopimuksen irtisanomisaika on [●] kuukautta.

ILMOITUKSET

Tämän sopimuksen mukaiset ilmoitukset tulee antaa kirjallisesti Liitteessä 3 mainituille edustajille.¹⁸

Asianomaisen Osapuolen on ilmoitettava yhteyshenkilöiden tai oleellisten yhteystietojen muutoksista viipymättä [Ohjausryhmän sihteerille].¹⁹

VASTUUNRAJOITUS

[Tämän Sopimuksen mukainen minkä tahansa Osapuolen kokonaisvastuu vuodessa²⁰ ei saa olla suurempi kuin (i) [●] euroa taikka (ii) [●] prosenttia kokonaissummasta, joka on tullut maksettavaksi rikkomukseen syyllistyneelle osapuolelle tämän Sopimuksen nojalla [kahdentoista (12) kuukauden ajanjaksolta ennen tämän kohdan mukaisen vaatimuksen oikeuttavaa tapahtumaa, jos tämä summa on suurempi.]

Vastuunrajoituksista riippumatta yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) artiklaa 82 sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviin vastuisiin ja korvauksiin. Edellä mainittu vastuunrajoitus ei rajoita rekisterinpitäjän oikeutta vaatia takaisin muilta rekisterinpitäjiltä tai henkilötietojen käsittelijöiltä, jotka osallistuvat samaan henkilötietojen käsittelyyn, korvauksen sitä osaa, joka vastaa heidän vastuutaan vahingosta GDPR:n artiklan 82 mukaisesti.

MUUT EHDOT²¹**VOIMAANTULO JA SOVELTAMINEN**

Tämä sopimus tulee voimaan, kun [kaikki Osapuolet ovat sen allekirjoittaneet TAI _____ 20____].

¹⁶ **Huom.:** Yleisten ehtojen muutokset tai poikkeukset tulee esittää tässä esim. annetun esimerkin mukaisesti.

¹⁷ **Huom.:** Täytä tarvittavat sopimuskautta ja irtisanomista koskevat tiedot.

¹⁸ **Huom.:** Jäsenet voivat halutessaan nimittää Liitteessä 3 eri yhteyshenkilöt muodollisille ilmoituksille ja toiminnallisille ilmoituksille.

¹⁹ **Huom.:** Liitteessä 4 – Hallinnollinen malli kuvataan ohjausryhmän sihteerin tehtävät.

²⁰ **Huom.:** Harkitse, kannattaako eri rooleille määritellä erikseen eri kokonaisvastuunrajoitukset.

²¹ **Huom.:** Ota huomioon muut ehdot, jotka voivat olla Verkoston kannalta oleellisia, kuten houkuttelukielto sekä markkinointi- ja mainontatoiminta.

SOVELLETTAVAT LAIT JA RIITOJEN RATKAISU

Tähän Sopimukseen sekä sen tulkintaan sovelletaan Suomen lakeja lukuun ottamatta kansainvälisen yksityisoikeuden periaatteita ja/tai lainvalintasääntöjä.

Kaikki Yleisiin ehtoihin perustuvista sopimuksista tai niiden rikkomuksista, irtisanomisesta tai voimassaolosta aiheutuvat tai niihin liittyvät riidat, ristiriidat tai vaatimukset ratkaistaan lopullisesti Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä. Välimiesmenettelyssä käytetään yhtä välimiestä, menettelyn paikka on Helsinki ja menettelyn kieli on englanti.

KAPPALEET

Tätä sopimusta on laadittu [] samansisältöistä kappaletta, yksi kullekin Osapuolelle [ja yksi ohjausryhmälle].

Paikka: _____, päiväys: _____ 20

[Allekirjoitukset seuraavalla sivulla]

Osapuoli 1

Nimi:
Titteli:

Osapuoli 2

Nimi:
Titteli:

Osapuoli 3

Nimi:
Titteli:

Osapuoli 4

Nimi:
Titteli:

4.3 Liittymissopimus [Mallipohja]

LIITTYVÄ OSAPUOLI

(1) [Liittyyvä osapuoli]²²

LIITTEET

Liite	Kuvaus
1	Perustamissopimus
1.1	Dataverkoston kuvaus
1.2	Yleiset ehdot
1.3	Jäsenluettelo ja yhteystiedot
1.4	Hallinnollinen malli
1.5	Toimintasäännöt
1.6	[Muut Perustamissopimuksen Liitteet] ²³

TAUSTATIEDOT

Liittyyvä osapuoli on ilmaissut olevansa kiinnostunut liittymään [●] koskevaan Perustamissopimukseen, joka on allekirjoitettu [●].²⁴

Perustamissopimus sallii uusien [Osapuolten]²⁵ liittymisen Dataverkostoon [edellyttäen, että [●]].²⁶

MÄÄRITELMÄT

Seuraavilla termeillä ja ilmauksilla on tässä sopimuksessa sekä sen johdannossa ja Liitteissä seuraavat merkitykset, jollei muuta nimenomaisesti mainita tai tule asiayhteydestä ilmi, niiden yksikkömuoto käsittää myös mahdollisen monikkomuodon ja päinvastoin ja viittaukset Liitteisiin ja kohtiin tarkoittavat tämän sopimuksen Liitteitä ja kohtia:

”Liittyyvä osapuoli”	tarkoittaa kohdassa ”Liittyyvä osapuoli” määriteltyä tahoa.
”Liittymissopimus”	tarkoittaa tätä sopimusta.
”Perustamissopimus”	tarkoittaa Dataverkostoa [●] tarkoittavaa Perustamissopimusta, joka on päivätty [●].
”[Määritelty käsite]”	tarkoittaa [määritelmä]

²² Huom.: Tähän lisätään Liittyyvän osapuolen tiedot.

²³ Huom.: Esitä tässä täydellinen luettelo Liitteistä.

²⁴ Huom.: Tähän lisätään viittaus Dataverkostoon.

²⁵ Huom.: Perustajajäsenten mielestä voi olla oleellista määritellä roolikohtaiset edellytykset liittymiselle, ja voi olla tarpeen määritellä tässä rooli tai roolit, joissa Liittyyvä osapuoli liittyy Verkostoon.

²⁶ Huom.: Lisää tähän tarvittaessa viittaus Dataverkoston uusia Jäseniä koskeviin ehtoihin.

PERUSTAMISSOPIMUKSEEN LIITTYMINEN

Liittyvä osapuoli on ilmaissut olevansa kiinnostunut liittymään Perustamissopimukseen, ja Perustamissopimus sallii uusien Osapuolten liittymisen Dataverkoston [edellyttäen, että [●]].²⁷

Täytettyään nämä vaatimukset Liittyvä osapuoli liittyy Perustamissopimukseen ja Dataverkoston tämän Liittymissopimuksen mukaisesti.

VOIMAANTULO JA SOVELTAMINEN

Liittymissopimus tulee voimaan, kun Liittyvä osapuoli on sen allekirjoittanut ja Dataverkoston ohjausryhmä on sen asianmukaisesti hyväksynyt.

SOVELLETTAVAT LAIT JA RIITOJEN RATKAISU

Tähän Sopimukseen sekä sen tulkintaan sovelletaan Suomen lakeja lukuun ottamatta kansainvälisen yksityisoikeuden periaatteita ja lainvalintasääntöjä.

Kaikki Yleisiin ehtoihin perustuvista sopimuksista tai niiden rikkomuksista, irtisanomisesta tai voimassaolosta aiheutuvat tai niihin liittyvät riidat, ristiriidat tai vaatimukset ratkaistaan lopullisesti Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä. Välimiesmenettelyssä käytetään yhtä välimiestä, menettelyn paikka on Helsinki ja menettelyn kieli on englanti.

KAPPALEET

Tätä sopimusta on laadittu [●]²⁸ samansisältöistä kappaletta, yksi [kullekin Osapuolelle/Liittävälle osapuolelle ja yksi ohjausryhmälle].

Paikka: _____, päiväys: _____ 20

[Allekirjoitukset seuraavalla sivulla]

²⁷ **Huom.:** Lisää tähän tarvittaessa Perustamissopimuksen mukaiset ehdot, jotka koskevat Dataverkoston uusia Jäseniä.

²⁸ **Huom.:** Huomaa, että nämä tiedot riippuvat liittymisprosessista ja sen hallinnosta (esim. siitä, onko ohjausryhmällä valtuutta hyväksyä uusia Jäseniä tai täytyykö jokaisen istuvan Jäsenen allekirjoittaa Liittymissopimus).

Osapuoli 1

Nimi:
Titteli:

Osapuoli 2

Nimi:
Titteli:

Osapuoli 3

Nimi:
Titteli:

Osapuoli 4

Nimi:
Titteli:

4.4 Datajoukon käyttöehdot [Mallipohja]

DATAN TARJOAJA

_____ toimii Datan tarjoajana.

KÄYTTÖEHTOLIITTEET

Käyttöehtoliite	Kuvaus
-----------------	--------

1	Datajoukon kuvaus [nro 1] ²⁹
2	

TAUSTATIEDOT

Näiden Datajoukon käyttöehtojen tarkoitus on määritellä Data, jonka Datan tarjoaja asettaa saataville Verkostossa, ja määrittää ehdot kyseisen Datan käytölle.

MÄÄRITELMÄT

Seuraavilla termeillä ja ilmauksilla on näissä Datajoukon käyttöehdoissa ja Käyttöehtoliitteissä seuraavat merkitykset, jollei muuta nimenomaisesti mainita tai tule asiayhteydestä ilmi, niiden yksikkömuoto käsittää myös mahdollisen monikkomuodon ja päinvastoin ja viittaukset Käyttöehtoliitteisiin ja kohtiin tarkoittavat näiden Datajoukon käyttöehtojen Käyttöehtoliitteitä ja kohtia:

”Datan tarjoaja”	tarkoittaa edellä kohdassa ”Datan tarjoaja” määriteltyä tahoa.
”Käyttäjä”	tarkoittaa mitä tahansa Loppukäyttäjää, Palveluntarjoajaa, Operaattoria tai Kolmannen osapuolen loppukäyttäjää, joka käsittelee Dataa, jonka Datan tarjoaja asettaa saataville näiden Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti. [Otetaan kontrollilistaan kysymys siitä, että miten eri skenaarioissa mm. datan edelleen jakaminen ja siihen liittyvät ehdot on määriteltävä]
”[Määritelty käsite]”³⁰	tarkoittaa [määritelmä]

Muiden termien ja ilmausten merkitykset on määritelty Yleisissä ehdoissa.

SOVELLETTAVUUS JA KATTAVUUS

Näitä Datajoukon käyttöehtoja sovelletaan Datajoukkoihin, jotka Datan tarjoaja tarjoaa [[●] [●] 202[●] päivätyn Perustamissopimuksen nojalla / jotka Datan tarjoaja liittää [●] [●] 202[●] päivätyn Liittymissopimuksen nojalla]³¹ ja jotka on määritelty tarkemmin **Käyttöehtoliitteessä 1**.

Käyttämällä Dataa käyttäjä sitoutuu käyttämään Dataa näiden Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti.

²⁹ **Huom.:** Mikäli Datan tarjoaja tarjoaa useita Datajoukkoja Datajoukon käyttöehtojen puitteissa, Datan tarjoaja voi halutessaan sisällyttää yksittäisten Datajoukkojen kuvaukset Käyttöehtoliitteinä. On huomiotava, että jos eri Datajoukoilla on eri ehdot, Datan tarjoajan on määritettävä kullekin tällaiselle Datajoukolle erilliset Datajoukon käyttöehdot.

³⁰ **Huom.:** Luettelo tässä mahdolliset Perustamissopimuksessa tai sen Liitteissä (lukuun ottamatta yleisiä ehtoja) esitetyt määritelmät.

³¹ **Huom.:** Muokkaa tähän kohtaan päiväys, jona Datan tarjoajasta on tullut Perustamissopimuksen Osapuoli.

Mikäli Perustamissopimuksen tai sen liitteiden ja näiden Datajoukon käyttöehtojen välillä ilmenee ristiriita, ensisijaisesti sovelletaan näitä Datajoukon käyttöehtoja ja niiden Käyttöehtoliitteitä. Lisäksi jos Datajoukon käyttöehtojen ja sen Käyttöehtoliitteiden välillä ilmenee ristiriita, ensisijaisesti sovelletaan näitä Datajoukon käyttöehtoja.

DATA

Data, sen sijainti ja jakamistapa määritellään Datajoukon kuvauksissa (**Käyttöehtoliite 1[- •]**³²).

Datan tarjoaja esittää ja takaa, että sillä on oikeus tarjota Data saataville ja että datan vastaanottajilla on oikeus käyttää Dataa Perustamissopimuksessa ja näissä Datajoukon käyttöehdoissa kuvatuilla tavoilla.

OIKEUS KÄYTTÄÄ DATAA

Näiden Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti Datan tarjoaja myöntää käyttäjälle ei-yksinomaisten oikeuden käyttää Dataa ³³

- (1) vastaanotto, käsittely ja jäljentäminen³⁴;
- (2) jalostaa ja muokata; ja
- (3) [edelleenjakaa]³⁵ Dataa Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille edellyttäen, että Palveluntarjoaja sisällyttää jokaisen Kolmannen osapuolen loppukäyttäjän kanssa solmimaansa sopimukseen näiden Datajoukon käyttöehtojen ehdot / kohdat [...] ³⁶ näistä Datajoukon käyttöehdoista.

[Suomessa / Euroopan unionissa ja Euroopan talousalueella / maailmanlaajuisesti].

Käyttäjällä on oikeus käyttää ohjelmistorobotteja tai muita robotisoidun prosessiautomaation, koneoppimisen tai tekoälyn muotoja ja sovelluksia käsitellessään Dataa edellyttäen, että sovellettavia salassapitovelvollisuuksia noudatetaan. Edellä mainitun mukaisesti käyttäjällä on oikeus oppia Datasta sekä käyttää ammatillista osaamista ja kokemusta, joita sille karttuu Datan käsittelyn aikana.

DATAN KÄSITTELYN RAJOITUKSET

Dataa ei saa käsitellä seuraaviin tarkoituksiin: [•].³⁷

MAKSUT JA MAKSUEHDOT

Datan käyttöön liittyy maksuja ja veloituksia, jotka on kuvattu tarkemmin **Käyttöehtoliitteessä 1**.³⁸

³² **Huom.:** Jos mahdollista, lisää viittauksia muihin Käyttöehtoliitteisiin.

³³ **Huom.:** Jäljempänä olevassa luettelossa on annettu esimerkki tähän kohtaan sisällytettävistä asioista, jotka liittyvät oikeuteen käyttää Dataa. Datan tarjoaja ja/tai Verkoston Jäsenet voivat halutessaan laatia Datajoukon käyttöehdoille yksityiskohtaisempia Verkostokohtaisia malleja, jotka vastaavat Verkoston liiketoiminnallista kontekstia.

³⁴ **Huom.:** Huomaa, että Johdannaisaineistoja on sallittua jakaa Kolmansille osapuolille ilman rajoituksia. Siksi on tärkeää, että Datan tarjoaja huomioi tapauskohtaisesti, onko

³⁵ **Huom.:** Huomaa, että Yleisten ehtojen (kohdan 4) mukaisesti Dataa on sallittua edelleenjakaa Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille vain, mikäli sovellettavat Datajoukon käyttöehdot sen sallivat. Tämän vuoksi poista edelleenjakamisoikeus, kun se ei koske tiettyjä Datajoukkoja.

³⁶ **Huom.:** Vaihtoehtoisesti Jäsenet voivat tai Datan tarjoaja voi halutessaan laatia erillisen Käyttöehtoliitteen, joka sisältää kaikki ehdot, jotka täytyy sisällyttää mahdollisiin edelleenjakamissopimuksiin.

³⁷ **Huom.:** Kuvaa tässä mahdolliset tietyt rajoitukset, jotka koskevat Datajoukkoa tai -joukkoja.

³⁸ **Huom.:** Kun oleellista, Dataan liittyvät maksut tai veloitukset tulee määritellä ja niihin tulee viitata tässä, sillä lähtökohtaisesti Data tarjotaan maksutta Yleisten ehtojen kohdan 6.1 mukaisesti.

RAPORTOINTI

Datan käyttöön liittyy seuraavat raportointivelvollisuudet: [●].³⁹

AUDITOINTI

Datan käyttöön liittyy seuraavat auditointivelvollisuudet: [●].⁴⁰

TIETOTURVA

Datan käyttöön liittyy seuraavat tietoturvavelvollisuudet: [●].⁴¹

LUOTTAMUKSELLINEN TIETO

Osapuolet hyväksyvät, että **Käyttöehtoliitteen [1]** mukainen Datajoukko sisältää Luottamuksellista tietoa, ja sen käyttöön ja käsittelyyn sovelletaan [●].⁴²

TIETOSUOJA

Data sisältää henkilötietoja, ja sen vastaanottoon ja käsittelyyn sovelletaan seuraavia: [●].⁴³

AINEETTOMAT OIKEUDET

[●]⁴⁴

VASTUUVAPAUSLAUSEKE JA VASTUUNRAJOITUS

[**Esimerkki:** Jollei näissä ehdoissa muuta mainita, Datan tarjoaja tarjoaa datan ”sellaisenaan kuin se on saatavilla” ilman minkäänlaista takuuta. Käyttäjä kantaa kokonaan riskin siitä, soveltuuko data käyttäjän käyttötarkoituksiin. Edellä mainitusta huolimatta tämä ei rajoita Yleisten ehtojen kohtien 11.3–11.5 [ja Perustamissopimuksen] mukaista Datan tarjoajan vastuuta].⁴⁵

IRTISANOMISEN VAIKUTUKSET

[**Esimerkki:** Mikäli Jäsenen Verkoston jäsenyys irtisanotaan sen seurauksena, että Jäsen on rikkonut olennaisesti Perustamissopimusta, rikkomukseen syyllistyneen Jäsenen oikeus käyttää Dataa päättyy irtisanomispäivänä. Rikkomukseen syyllistyneen Jäsenen tulee lopettaa Datan käyttö ja minkä tahansa Osapuolen pyynnöstä todistettavasti palauttaa tai tuhota Data ja Luottamuksellinen tieto sekä niiden kaikki kopiot. Rikkomukseen syyllistyneellä Jäsenellä on kuitenkin oikeus säilyttää Dataa sovellettavan lain tai

³⁹ **Huom.:** Kuvaa tässä mahdolliset tietyt raportointivelvollisuudet, jotka koskevat Datajoukon tai -joukkojen käyttöä.

⁴⁰ **Huom.:** Kuvaa tässä mahdolliset tietyt auditointiehtot (katso Yleisten ehtojen kohta 13 ja Perustamissopimus).

⁴¹ **Huom.:** Kuvaa tässä mahdolliset Datajoukkoa tai -joukkoja koskevat tietyt tietoturva vaatimukset (katso Yleisten ehtojen kohta 5 ja Perustamissopimus).

⁴² **Huom.:** Mikäli Datajoukot sisältävät Luottamuksellista tietoa, Datan tarjoajan tulee määritellä tässä mahdolliset tietyt vaatimukset, jotka se katsoo tarpeelliseksi tarjotakseen Dataa saataville Verkostossa.

⁴³ **Huom.:** Yleisten ehtojen kohdassa 9 (lisätietoja alla) määritellään tietosuojaa koskevat oletusehdot. Mikäli Data sisältää henkilötietoja, Datan tarjoajan on harkittava, tuleeko tässä määritellä yksityiskohtaisesti ehdot, jotka koskevat henkilötietojen siirtoa ja käsittelyä. Lisäharkintaa tarvitaan myös, mikäli Data sisältää henkilötietoja (tai anonymisoituja henkilötietoja), joita edelleenjakaa Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille.

⁴⁴ **Huom.:** Mikäli Datan tarjoaja katsoo tarpeelliseksi poiketa oletuskäytännöstä Aineettomien oikeuksien suhteen (Yleisten ehtojen kohta 8), Datajoukkokohtaiset poikkeukset tulee kuvata tässä. Aineettomien oikeuksien tehokasta hallintaa varten Jäsenen tulee kuitenkin harkita, onko mahdollista määritellä Verkoston Aineettomia oikeuksia koskeva oletuskäytäntö perustamalla Datajoukon käyttöehdoille vakiomalli, jota sovelletaan asianomaiseen Verkostoon.

⁴⁵ **Huom.:** Yleisten ehtojen kohdassa 11 määritetään vastuunrajoitusta koskevat ehdot. Tässä tulee määritellä mahdolliset vastuuta koskevat Datajoukkokohtaiset poikkeukset. Huomaa, että Jäsenet ovat voineet poiketa Yleisten ehtojen vastuuehdoista, jos oleellista, jolloin kyseisiin vastuuehtoihin tulee viitata tässä selvyden vuoksi.

toimivaltaisen viranomaisen edellyttämällä tavalla edellyttäen, että rikkomukseen syyllistynyt Jäsen ilmoittaa Datan tarjoajalle tällaisesta säilytysvelvollisuudesta irtisanomispäivään mennessä.]⁴⁶

VOIMAANTULO JA SOVELTAMINEN

Oikeus käyttää Dataa tulee voimaan, kun käyttäjä avaa pääsyn Dataan, ja vaikuttaa siihen asti, että käyttäjä lopettaa Datan käsittelyn.

MUUTOKSET

Datan tarjoaja voi muuttaa näitä ehtoja koska tahansa ilmoittamalla muutoksesta kirjallisesti Verkoston kaikille muille jäsenille. Muutetut ehdot tulevat voimaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua siitä, kun Datan tarjoaja on ilmoittanut muille Jäsenille näihin ehtoihin tehdyistä muutoksista, mutta muutokset eivät vaikuta Dataan, jonka käyttäjät ovat vastaanottaneet ennen muutosten voimaantuloa.

MUUT EHDOT

[●]⁴⁷

[SOVELLETTAVAT LAIT JA RIITOJEN RATKAISU]⁴⁸

Näihin Datajoukon käyttöehtoihin sekä niiden tulkintaan sovelletaan Suomen lakeja lukuun ottamatta kansainvälisen yksityisoikeuden periaatteita ja lainvalintasääntöjä.

Kaikki näiden Datajoukon käyttöehtojen mukaisesti jaetusta Datasta tai käyttöehtojen rikkomuksista, irtisanomisesta tai voimassaolosta aiheutuvat tai niihin liittyvät riidat, ristiriidat tai vaatimukset ratkaistaan lopullisesti Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä. Välimiesmenettelyssä käytetään yhtä välimiestä, menettelyn paikka on Helsinki ja menettelyn kieli on englanti.]

⁴⁶ **Huom.:** Yleisten ehtojen kohta 10.2 sallii Osapuolten jatkaa Datan käyttöä Perustamissopimuksen ollessa voimassa sen irtisanomisesta huolimatta. Datan tarjoajien ja Jäsenten tulee harkita, millaisia vaikutuksia Jäsenen olennaisesta sopimusrikkomuksesta aiheutuu, ja sisällyttää esim. seuraava kohta Datajoukon käyttöehtoihin:

⁴⁷ **Huom.:** Datan tarjoajan (ja Verkoston Jäsenten) tulee harkita tapauskohtaisesti, tarvitaanko muita ehtoja, jotka koskevat Datan käyttöä.

⁴⁸ **Huom.:** On huomattava, että tämä kohta on mahdollisesti oleellinen vain, mikäli Dataa voidaan edelleenjakaa Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille, mikä tulee huomioida sopimuksessa, jota sovelletaan Datan edelleenjakamiseen Kolmannen osapuolen loppukäyttäjille.

4.5 Hallinnollinen malli [Mallipohja]⁴⁹

YLEISET EHDOT

Dataverkosto perustetaan Perustamissopimuksella, jonka Verkoston Jäsenet allekirjoittavat. Tässä liitteessä on esitetty Dataverkoston Hallinnollisen mallin kuvaus.

Hallinnollisen mallin tarkoitus on määritellä menettelyt ja mandaatit, jotka koskevat Dataverkoston hallintaa sekä oleellisia muutoksia Dataverkoston elinkaaren aikana.

Perustamissopimuksen tulee sisältää **Liitteenä 3** Jäsenluettelo, jossa esitetään myös Perustamissopimuksen Osapuolet ja niiden edustajien yhteystiedot. Jäsenluetteloa on päivitettävä uusien Osapuolien liittyessä ja istuvien Osapuolien poistuessa sekä yhteystietojen muuttuessa.

OHJAUSRYHMÄ

Yleistä

Ohjausryhmä on Dataverkoston ylin päättävä elin. Ohjausryhmän tarkoitus on edistää Osapuolten välistä yhteistyötä ja organisoida Verkoston hallintaa asianmukaisesti strategisella tasolla. Ohjausryhmä myös päättää asioista, joilla voi olla merkittävää taloudellista tai riskivaikutusta Osapuoliin.

Ensisijaiset toiminnot

Ohjausryhmä on perustettu varmistamaan Dataverkoston liiketoiminnan tai sen juridisten, teknisten tai eettisten asioiden koordinointi sekä niihin liittyvä päätöksenteko. Ohjausryhmän vastuulla on valmistella tarvittavia muutoksia, joilla varmistetaan, että Dataverkosto vastaa edelleen tarkoitustaan ja täyttää sovellettavat vaatimukset.

Ohjausryhmällä on valtuus valmistella Perustamissopimuksen tai sen Liitteiden muutoksia sekä hyväksyä uusia Dataverkoston uusia Jäseniä Perustamissopimuksessa määriteltujen liittymiskriteerien perusteella. Ohjausryhmällä on myös valtuus hyväksyä uusia Datajoukkoja ja/tai Datajoukon käyttöehtoja, mikäli tällaista hyväksyntää tarvitaan.

Kokoonpano, kokoukset ja organisaatio

Jokainen Osapuoli nimittää yhden edustajan toimimaan ohjausryhmässä (jäljempänä "Edustajat"). Ohjausryhmä nimittää puheenjohtajan (jäljempänä "Puheenjohtaja") ja sihteerin (jäljempänä "Sihteeri"). Sihteeri ei voi samaan aikaan olla myös Edustaja. Puheenjohtaja johtaa ohjausryhmän kokouksia taikka nimittää Edustajan johtamaan kokousta puolestaan.

Jokainen Edustaja 1) pyrkii olemaan paikalla kaikissa kokouksissa tai järjestämään edustajan kaikkiin kokouksiin; 2) voi nimittää sijaisen tai edustajan osallistumaan mihin tahansa kokoukseen ja äänestämään siinä ja 3) osallistuu kokouksiin yhteistyöohjelmassa.

Puheenjohtajan on kutsuttava ohjausryhmän tavallinen kokous koolle vähintään [kolmen (3) kuukauden] välein. Puheenjohtajan on kutsuttava ylimääräinen kokous koolle milloin tahansa Puheenjohtajan tai minkä tahansa Edustajan kirjallisesta pyynnöstä. Ennen ylimääräisen kokouksen kutsumista koolle Puheenjohtajan tai Edustajan, joka on pyytänyt ylimääräistä kokousta, tulee lähettää sähköpostilla yhteenveto käsillä olevasta asiasta ja siitä, onko ajalla sen kannalta suurta merkitystä.

Kokoukset voidaan järjestää videoneuvotteluina, kun Puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi. Ohjausryhmän täytyy kokoontua kasvokkain vähintään kerran vuodessa.

⁴⁹ **Huom.:** Tämä mallipohja on vain yleisluontoinen kuvaus hallintosäännöistä, jotka voivat koskea asianomaista Verkostoa. Jäsenten tulee harkita onko oleellista määritellä muita ehtoja, jotka koskevat Verkoston hallintoa. Niitä voivat olla esim. säännöt, jotka koskevat Verkoston osallistujissa tai sen sopimuskehityksessä, teknisessä tai liiketoimintakehityksessä tapahtuvia muutoksia. Lisäksi Jäsenten tulee harkita, tuleeko määritellä erillinen prosessi uusien Datajoukkojen lisäämiseksi Verkostoon sekä Datajoukon käyttöehtojen hyväksymiseksi.

Sihteeri koordinoi ohjausryhmän tehtäviin liittyviä asioita. Sihteeri vastaa erityisesti seuraavista:

- ohjausryhmän kokousten valmistelu, tehtävälisan kohteiden ehdottaminen, ohjausryhmän kokousten tehtävälisan valmistelu, kokousten pöytäkirjojen kokoaminen ja ohjausryhmän tekemien päätösten toimeenpanon valvominen
- Perustamissopimuksen ja sen kaikkien Liitteiden pitäminen ajan tasalla ja saatavilla
- tarvittavien asiakirjojen ⁵⁰ ja ohjausryhmän tehtäviä koskevien pyyntöjen kerääminen, arviointi yhdenmukaisuuden varmistamiseksi ja lähettäminen
- ohjausryhmän päivittäisen toiminnan koordinointi ja hallinta
- Dataverkoston liittyvien asiakirjojen ja ilmoitusten toimittaminen viipymättä mille tahansa asianomaiselle Osapuolelle ja
- virallisten kopioiden tai alkuperäisten asiakirjojen toimittaminen pyynnöstä Osapuolille, kun tällaiset kopiot tai alkuperäiskappaleet ovat ainoastaan sihteerin hallussa ja Osapuolet tarvitsevat niitä esittääkseen vaatimuksia.

Sihteerillä ei ole oikeutta toimia tai antaa juridisesti sitovia ilmoituksia Osapuolten tai Dataverkoston puolesta, jollei muuta nimenomaisesti mainita Perustamissopimuksessa tai jolleivät kaikki Osapuolet anna siihen asianmukaista valtuutusta. Sihteerin ei tule pyrkiä laajentamaan rooliaan tässä Liitteessä mainittujen tehtävien ulkopuolelle.

Kokouksen esityslista

Jokaisessa kokouksessa ajankohtaiset Dataverkoston vaikuttavat asiat käydään läpi esityslistalla, jota ei ole rajoitettu seuraavaan:

Johdannon kohteet, kuten seuraavat:

- Läsnaolijoiden esittelyt sis. mahdollisesti kutsutut osallistujat
- Esityslistan läpikäynti
- Edellisen kokouksen pöytäkirja
- Edellisissä kokouksissa päätettyjen tehtävien (action pointien) läpikäynti

Käynnissä olevat asiat, kuten

- Perustamissopimuksen ja sen Liitteiden muutosten hyväksyntä
- [Dataverkoston uusien Jäsenten hyväksyntä]⁵¹

⁵⁰ **Huom.:** Ainakin tilanteessa, jossa kaikki Datajoukon käyttöehdot on jaettu kaikkien Dataverkoston Jäsenten kesken, olisi loogista, että sihteeri ylläpitää ajantasaista kirjastoa eri Datajoukon käyttöehdoista, jollei muunlaista keskitettyä ratkaisua perusteta.

⁵¹ **Huom.:** Jos Perustamissopimus sallii uusien Jäsenten liittymisen Verkostoon.

- [Uusien Datajoukkojen ja/tai Datajoukon käyttöehtojen hyväksyntä]⁵²
- Dataverkoston operatiivinen ja tekninen tila
- Dataverkostoa koskevat muutospyyntö
- Muutospyyntöjen tuotosten hyväksyntä ja niiden aikataulujen valvonta
- Keskeneräiset asiat, avoimet action point -tehtävät, ristiriidat
- Muiden oleellisten asioiden huomiointi
- Kokouksen toimenpiteiden arviointi ja yhteenvedo
- Seuraava kokous
- Päätttäminen

Päätösvaltaisuus ja päätökset

Kokous on päätösvaltainen, kun läsnä on Puheenjohtaja tai hänen edustajansa ja vähintään [2/3] Edustajista tai näiden edustajat. Ohjausryhmä pyrkii työskentelemään konsensusperiaatteen mukaisesti. Ohjausryhmä äänestää tarvittaessa Verkostoa koskevista päätöksistä. Puheenjohtajan ääni on ratkaiseva.

Mikäli ohjausryhmä ei pääse yhteisymmärrykseen, hyväksytään päätökseksi ehdotus, jota tukee vähintään 2/3 TAI 1/2 kokouksessa läsnä olevista Edustajista.

Perustamissopimukseen [tai liitteeseen 2 – Yleiset ehdot, liitteeseen 4 – Hallinnollinen malli tai liitteeseen 1 – Dataverkoston kuvaus] tehtävät muutokset, joilla on olennainen kielteinen vaikutus mihin tahansa Jäseneseen⁵³, on hyväksyttävä määräenemmistöllä, joka on 2/3 kaikista Edustajista.

Uudet Osapuolet voivat liittyä Verkostoon allekirjoittamalla Liittymissopimuksen, ja liittyminen edellyttää ohjausryhmän [Määräenemmistön/enemmistön] hyväksyntää. [Hyväksyviin Osapuoliin täytyy sisältyä kaikki / 2/3 Datan tarjoajan enemmistö / enemmistö Datan tarjoajista]⁵⁴.

Mikäli ohjausryhmän päätös Perustamissopimuksen muuttamisesta vaikuttaisi olennaisesti sellaisen Osapuolen oikeuksiin tai velvollisuuksiin, joka vastustaa kyseistä muutosta, vastustavalla Osapuolella on oikeus irtisanoa Perustamissopimus ilmoittamalla asiasta kirjallisesti ohjausryhmälle neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun vastustava Osapuoli on saanut ohjausryhmän päätöksen tietoonsa. Tämä irtisanominen tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluessa päivästä, jona vastustava Osapuoli on lähettänyt ilmoituksen muille Osapuolille.

Alaryhmät

Ohjausryhmä voi valtuuttaa alaryhmän ja/tai asianomaisen alaryhmän puheenjohtajan perehtymään tiettyyn asiaan. Ohjausryhmä nimittää alaryhmien puheenjohtajat ja jäsenet sekä määrittelee niiden menettelysäännöt.

⁵² **Huom.:** Tämä on oleellista vain, mikäli Perustamissopimuksessa on määrätty uusien Datajoukkojen ja/tai Datajoukon käyttöehtojen hyväksynnän edellyttävän ohjausryhmän hyväksyntää.

⁵³ **Huom.:** On harkittava, tuleeko tiettyjen päätösten edellyttää jopa kaikkien Jäsenten Edustajien yksimielistä päätöstä kaikkien Edustajien määräenemmistön sijaan. Jäsenten tulee myös harkita, tuleeko tässä määritellä yksityiskohtaisesti kriteerit päätöksille, joihin liittyy esimerkiksi tietty taloudellinen tai riskivaikutus.

⁵⁴ **Huom.:** On harkittava, tuleeko esim. tietyn Datan tarjoajien enemmistön olla edellytyksenä uusien Jäsenten hyväksymiselle Dataverkostoon.

Alaryhmien puheenjohtajilla on mahdollisuus osallistua ohjausryhmän kokouksiin, kun Puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi. Asianomaisen alaryhmän puheenjohtajalla on vastuu paljastaa alaryhmän jäsenille kaikki oleelliset tiedot, jotka hän on saanut tietää ohjausryhmän kokouksista, joihin hän on osallistunut.

Kaikkien alaryhmien on toimittava täydellisen konsensuksen periaatteella. Mikäli alaryhmän jäsenet eivät pääse yhteisymmärrykseen, alaryhmän puheenjohtajan on vietävä asia ohjausryhmän ratkaistavaksi lopullisesti. Kun ohjausryhmälle on ilmoitettu asiasta, se lisätään ohjausryhmän tulevan kokouksen tai uuden ylimääräisen kokouksen esityslistalle (riippuen siitä, onko ajalla asian kannalta suurta merkitystä). Kun ohjausryhmä on tehnyt lopullisen päätöksensä, päätös katsotaan toimeenpanokelpoiseksi. Puheenjohtaja ilmoittaa alaryhmän puheenjohtajalle ohjausryhmän lopullisesta päätöksestä.

Kutsutut osallistujat

Ohjausryhmän Edustajat voivat kutsua tarvittaessa asiaankuuluvia henkilöitä osallistumaan mihin tahansa ohjausryhmän kokoukseen, ja tällöin kutsuttujen osallistujien katsotaan olleen läsnä kokouksessa. Puheenjohtajalla on oikeus päättää, onko kyseisen henkilön kutsuminen tarpeellista ja asiaankuuluvaa. Mikäli kutsuttava ei kuulu Verkoston Jäsenen organisaatioon, hänen on allekirjoitettava salassapitosopimus, jollei Puheenjohtaja anna vapautusta tästä vaatimuksesta. Puheenjohtajan vastuulla on varmistaa, että kutsuttava pystyy todistamaan tätä sitovan salassapitovelvollisuuden olemassaolon, ennen kuin tämä osallistuu kokoukseen.

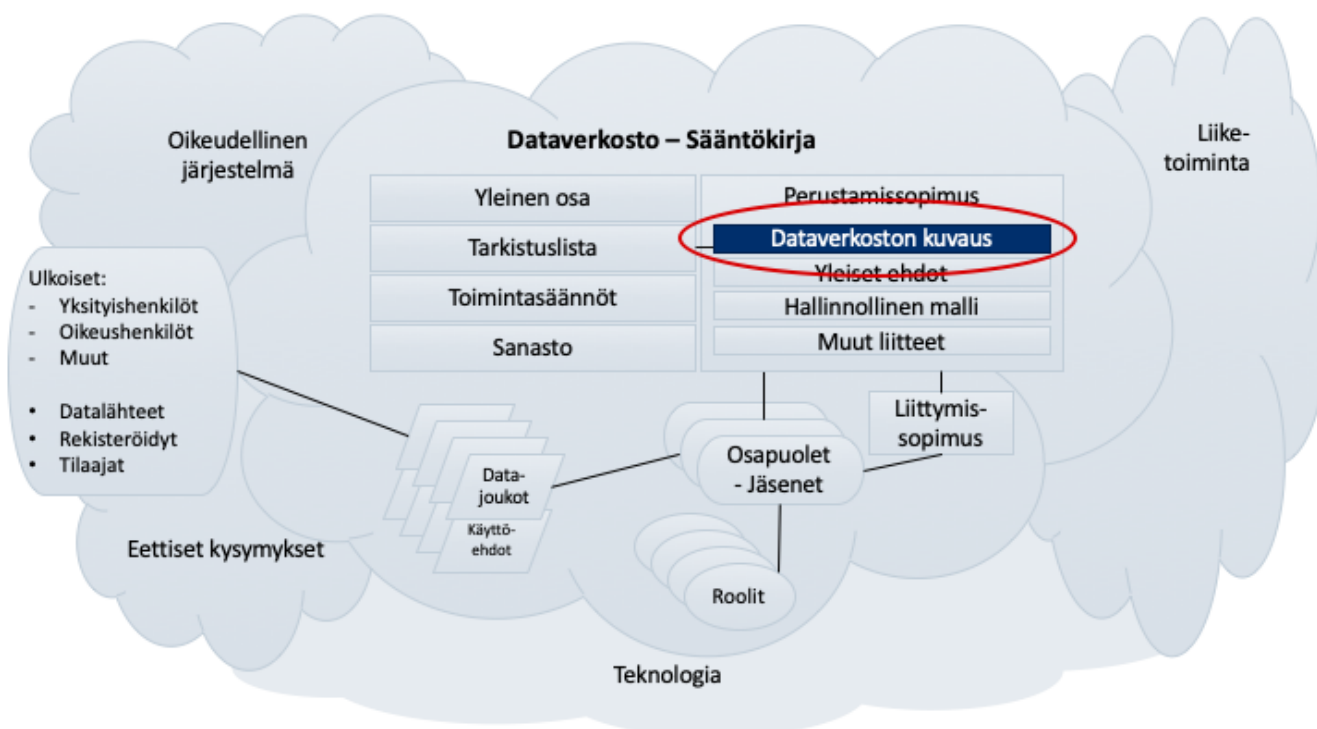
Ristiriidat

Kaikki Dataverkostosta taikka Perustamissopimuksen rikkomuksista, irtisanomisesta tai voimassaolosta aiheutuvat tai niihin liittyvät riidat tulee ensin viedä ohjausryhmän käsiteltäviksi. Osapuolten tulee pyrkiä ratkaisemaan tällaiset ristiriidat vilpittömästi ohjausryhmässä.

4.6 Dataverkoston kuvaus

Tässä Perustamissopimuksen osassa annetaan Dataverkoston kuvaus. Se koostuu Liiketoiminnallisesta liitteestä ja Teknisestä liitteestä.

Dataverkoston kuvaus luodaan tarkistuslistan (Liite) vastausten perusteella. Tarkistuslista ja Dataverkoston kuvaus täydentävät toisiaan. Dataverkoston kuvaus sisältää viittauksia tarkistuslistaan (ks. numerointi), ja niitä tulee lukea rinnakkain. Seuraavassa kuvassa on esitetty Kuvausten paikka suhteessa koko sääntökirjaan.

4.6.1 Dataverkoston kuvauksen liiketoiminnallinen osa

4.6.1.1 Johdanto

Tämä asiakirja on osa yleistä datanjakosopimusten kehystä, joka on kehitetty auttamaan yrityksiä uusien dataverkostojen muodostamisessa ja reilun datatalouden yleisessä edistämisessä. Tähän asiakirjaan on koottu liiketoiminnalliset päätökset, jotka on tehty sääntökirjan tarkistuslista-asiakirjan avulla sekä muilla tavoin ekosysteemin suunnittelun aikana.

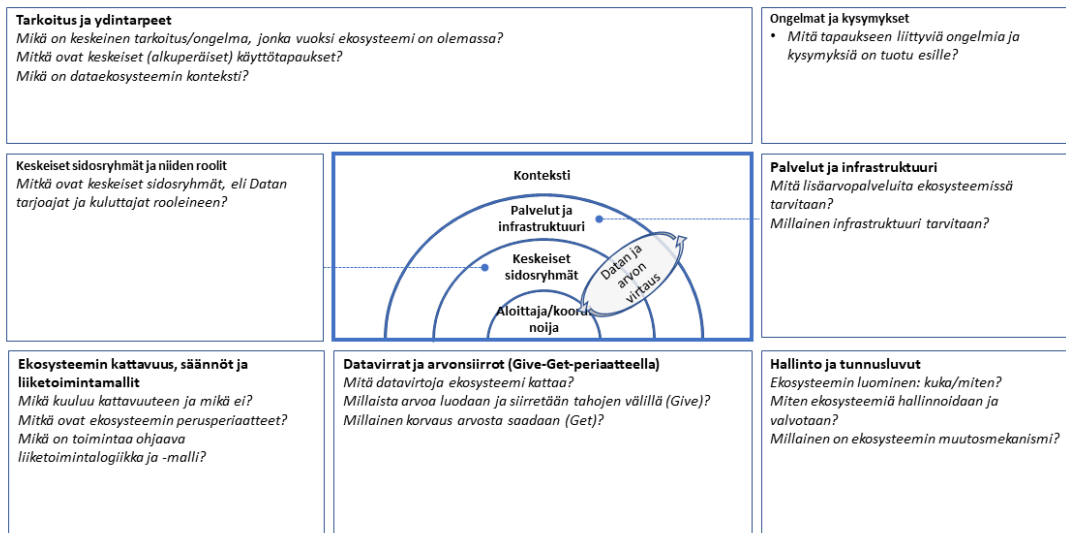
Liiketoiminnallinen osa on jaettu kahteen pääosaan; dataekosysteemi-kaavio ja sen oheiskysymykset määrittelevät dataverkoston liiketoiminnallisten näkökulmien korkean tason yhteenvetä ja rakenteen, ja myöhemmissä kappaleissa on annettu yksityiskohtaisempaa liiketoiminnan suunnittelua koskevaa tietoa, joka ei sovi itse kaavioon. Muita suunnitteluun liittyviä asiakirjoja (kuten sopimuksia ja esityksiä) voidaan tarvittaessa lisätä antamaan yksityiskohtaista tietoa dataverkostosta, jos sellaisia on saatavilla.

4.6.1.2 Dataekosysteemikaavio

Esitä seuraavassa dataekosysteemikaaviossa yleisen tason yhteenveto suunnitteilla olevan dataverkoston liiketoiminnan suunnittelusta. Ilmoitetut kysymykset ja erillinen sääntökirjan tarkistuslista-asiakirja auttavat kaavion kenttien sisällön määrittelyssä. Yksityiskohtaiset määritelmät -kappale on tarkoitettu lisätiedoille, jotka eivät sovi varattuun tilaan tai kuulu yhteenvetotasolle, joka kaaviossa on esitetty.

Dataekosysteemikaavio

(Sääntökirjan liiketoiminnallisen liitteen malli)

4.6.1.3 Yksityiskohtaiset määritelmät

Jatka dataekosysteemin määrittelytyötä hyödyntämällä tarkistuslistan kysymysten vastauksia. Ydinkysymykset sekä vaatimukset liiketoimintamallille on kuvattu seuraavassa taulukossa. Kuhunkin kohtaan on jätetty tilaa vaatimuksille, jotka vaikuttavat dataverkoston käyttämien sopimusten muotoiluun, sekä muille kyseiseen kohtaan liittyville vaatimuksille ja huomioille.

Määritelmät kattavat seuraavat temaattiset alueet:

- tarkoitus ja ydintarpeet
- keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit
- ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit
- datavirrat ja arvonsiirrot
- palvelut ja infrastruktuuri
- hallinto ja mittarit

Käsittelyjen kohtien numerointi viittaa sääntökirjamallissa käytettyjen tarkistuskysymysten numerointiin.

Tavoite ei ole vastata jokaiseen tarkistuslistan kysymykseen perusteellisesti, vaan käyttää kysymyksiä apuna muotoiltaessa liiketoiminnan suunnittelun eri näkökulmia. Voit linkittää aiheisiin muita aineistoja sekä lisätä otsikoita tarpeen mukaan. Tarkista myös, että vastauksesi ovat linjassa muiden sääntökirjan osioiden kanssa (esim. teknologinen osio), ja että potentiaaliset päällekkäisyydet on minimoitu.

Tarkastuslistan kohta	Ydinkysymys
1.1.1. Datan käyttötapaukset	Mitkä tehtävät edellyttävät datan jakamista ja dataverkostoa?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	

1.1.2. Liiketoiminnallinen peruste 1.1.3. Datan arvo	Onko dataverkoston liiketoiminnallinen peruste määritelty? Kuinka datan arvon muodostuu ja jakautuu dataverkoston toimijoiden kesken? Ymmärretäänkö datan arvo asiakkaille ja muille sidosryhmille? <ul style="list-style-type: none"> • Missä muodossa datan arvo esiintyy? • Miten datan arvoa mitataan? • Miten dataa hinnoitellaan? • Millainen korvaus datasta annetaan? • Mitkä ovat oleelliset liiketoimintamallit? • Mitkä ovat tärkeimmät kustannuskategoriat? • Onko dataverkostolla yleistä liiketoiminnallista ja hallinnollista suunnitelmaa? • Mitä muita ajureita voidaan nähdä datan jakamiselle (esim. julkisen sektorin edistämät periaatteet)?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.3.4. Dataverkoston määrittäminen 1.3.2. Keskeiset toimijat 1.3.1. Datan tarjoajat 1.3.3. Roolit ja vastuut	Ketkä ovat dataverkoston keskeiset toimijat ja mitkä ovat niiden roolit? <ul style="list-style-type: none"> • Kuka johtaa dataverkostoa ja miten? • Mitkä ovat keskeiset datan lähteet? Kuka hallitsee näiden datojen käyttöä? • Onko sitä, kuka verkostoon voi liittyä, rajoitettu? • Millaisia partnereita dataverkoston tavoitellaan lisää? • Mitkä ovat verkostoon liittymisen vähimmäisvaatimukset? • Millaisia maksuja ja kustannuksia liittyy verkoston toimintaan liittymiseen ja osallistumiseen? • Mitkä ovat dataverkoston hallinnolliset ja muutosperiaatteet? • Onko muita sidosryhmiä, jotka tulee ottaa huomioon? • Onko dataverkostolla riittävät edellytykset ja keinot reiluun ja luotettavaan yhteistyöhön? • Onko dataverkoston kannalta kriittiset roolit täytetty? • Miten suoriutumista näissä rooleissa mitataan? • Onko datan käsittelyyn liittyvät eri roolit ja vastuut määritelty datan elinkaaren ajalle? • Millainen on datan käsittelyn roolien muutos-/nimeämis mekanismi?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
4.1.5. Kulttuuri	Kuvaus eri osapuolten datakäytäntöihin liittyvästä kulttuurista sekä siitä, mitä yhteisiä elementtejä periytyy dataverkostoon. <ul style="list-style-type: none"> • Yksityiskohtaiset kulttuurilliset ja muutokseen liittyvät näkökohdat, joita hallitaan erikseen esim. osallistujien omista toimeenpanohankkeissa. • Muut huomiotavat asiat; tarvitaanko dataverkostoissa kulttuurien välistä yhteistyötä? Jos kyllä, miten kulttuurilliset ja yhteiskunnalliset erot toteutetaan ja sovitetaan dataverkostossa? • Miten kulttuurillisia näkökohtia ja muutosta hallitaan? Monikulttuurisen ympäristön ymmärtäminen ja siihen mukautuminen? • Yhteinen muutossuunnitelma dataverkoston yhteiselle toiminnalle?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.3.5. Dataverkoston toteutusratkaisujen perusteet	Miten dataverkosto on tarkoitus toteuttaa? <ul style="list-style-type: none"> • Tekeminen, ostaminen, vuokraus?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
3.2.3. Suostumukset	Henkilötietojen ja muiden tietojen suostumuksen hallinta? <ul style="list-style-type: none"> • Miten suostumuksia hallitaan, valvotaan ja raportoidaan? • Miten vuorovaikutusta suostumuksen antajien (esim. henkilöiden) kanssa hallitaan?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	

3.3.3. Muutoshallinta 3.3.2. Datahallinto 4.1.3. Datahallinto ja vastuut	Mitkä ovat dataan liittyvien muutosten johtamisen käytännöt? Mitkä ovat datan säilytyksen ja saatavuuden periaatteet ja takuut? Mitkä ovat datan elinkaarenhallinnan periaatteet? <ul style="list-style-type: none"> Miten käsitellään muutosjohtamisen eri ulottuvuudet (data, rakenteet, järjestelmät, liittymät, hallinnolliset asiat)? Miten muutoksista viestitään datainfrastruktuurin eri osille ja siihen liittyville toiminnolle? Mitkä ovat datan arkistoinnin ja poistamisen mekanismit? Mitä järjestelmiä ja prosesseja käytetään datan elinkaaren viimeisten vaiheiden hallintaan? Kuka on vastuussa datasta sen elinkaaren aikana? Onko vastuuta jaettu? Miten vastuuta siirretään?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
4.1.7. Osaaminen ja ominaisuudet	Mitä dataan liittyvää osaamista ja mitä ominaisuuksia tarvitaan dataverkostolta ja sen jäseniltä? <ul style="list-style-type: none"> Miten nämä osaamiset ja ominaisuudet hankitaan ja miten niitä ylläpidetään?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.1.4. Maksutapahtumat	Liittykö dataan lisenssimaksuja tai muita maksuja? <ul style="list-style-type: none"> Onko maksuista sovittu osapuolten välillä? Miten niitä lasketaan, mitataan ja valvotaan? Koskevatko ne myös koostettua dataa? Onko mahdollinen verotus ja muut seuraukset määritelty?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.1.5. Kustannukset	Onko dataverkostoon liittyvät kehitys- ja käyttökustannukset tunnistettu? <ul style="list-style-type: none"> Miten kustannukset allokoidaan ja kenelle? Mitä muita kustannuksia asiaan liittyy?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.1.6. Saatavilla olevat palvelut 4.1.4. Datapalvelut	Onko ekosysteemin laajuiset dataa koskevat palvelut määritelty, hinnoiteltu ja sovittu? <ul style="list-style-type: none"> Kuka toteuttaa palveluihin liittyvän toiminnan? Onko dataa koskeville palveluille yhteisiä sääntöjä ja ohjeita? Datapohjaisten palveluiden tarve ja toteutus dataverkostossa? Esim. vahvistettavat dataan perustuvat vaatimukset, anonymisointi, analysointi ja visualisointi. Miten dataa ja/tai siihen liittyviä palveluita auditoidaan (kuka, vaatimukset, tiheys, oleelliset standardit)?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.1.8. Sitoutumisen taso	Minkälaisia strategisia dataa koskevia riippuvuuksia osapuolilla on keskenään? <ul style="list-style-type: none"> Mitä kannustimia ja mekanismeja datan jakamiselle on? Miten huolehditaan sitoutumisesta yhteisen toiminnan jatkuvuuteen?
Vaatimukset sopimustasolla: Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:	
1.1.9. Datan käyttäminen 1.2.2. Käyttöön liittyvät rajoitukset ja rajaukset	<ul style="list-style-type: none"> Mitä käyttöoikeuksia ja rajoituksia datan käyttöön liittyy (esim. käyttäjät, toimialueet, käyttötarkoitukset ja paikat)?

<p>1.2.3. Datan käyttö, manipulointi ja jakaminen</p> <p>1.2.4. Elinkaaren hallinta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liittyykö dataan käytön luonnetta koskevia rajoituksia (esim. ajoittainen käyttö, jatkuva lisenssi taikka vain tutkimus ja kehitys)? • Onko datan hyödyntäminen rajattu tiettyyn toimialaan? • Mitä toimenpiteitä datalle täytyy tehdä, ennen kuin sitä voidaan käyttää (esim. anonymisointi)? • Millaisia rajoituksia asetetaan, jotta datan jakaminen on yhä mahdollista ja dataa voidaan käyttää nykyisiin ja mahdollisiin tuleviin tarpeisiin, eli dataa ei lukita kokonaan? • Onko dataa mahdollista jakaa edelleen? Kuka voi tehdä niin? • Tuleeko edelleen jakamisesta ilmoittaa datan tarjoajalle ja/tai muille osapuolille? • Liittyykö datan käyttöön, käsittelyyn ja/tai varastointiin maantieteellisiä rajoituksia? • Tuleeko tietyt juridiset tai yhteiskunnalliset näkökohdat huomioida (esim. lainsäädännöstä riippuvat henkilötietoja koskevat seikat)? • Miten dataa siirretään ja jalostetaan dataverkostossa? • Miten datan käytön kontrolli toteutetaan ja miten sitä valvotaan? • Pidetäänkö dataan pääsystä ja sen käytöstä lokia? • Tarjoaako datan tarjoaja mekanisme dataa pitkän aikavälin saatavuuteen (esim. palvelutasosopimus)? • Miten dataan liittyvien oikeuksien mahdollinen keskeyttäminen ja peruminen toteutetaan ja miten sitä valvotaan? • Mikä on mekanismi dataan liittyvien oikeuksien ja rajoitusten muuttamiselle?
<p>Vaatimukset sopimustasolla:</p> <p>Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:</p>	
<p>3.2.1 Rajapinnat</p> <p>4.1.2. Datan sijainti ja saatavuus</p>	<p>Millaisia yhteisiä rajapintoja ja datan saatavuuden käytäntöjä on määritelty?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärretäänkö datan sijainti ja saatavuus datan elinkaaren ajalta? • Siirretäänkö dataa muille tahoille? • Miten varmistetaan datan saatavuus ja paikkansapitävyys? • Miten metadatan käytetään ja hallitaan dataverkostossa? • Miten rajapintojen kehitystoimintaa suoritetaan? • Onko yhteisiä rajapintojen kehittämisen tiekarttasuunnitelmia olemassa? • Miten rajapintoihin liittyviä sitoumuksia hallitaan?
<p>Vaatimukset sopimustasolla:</p> <p>Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:</p>	
<p>4.1.1 Datan kattavuus</p>	<p>Mitä dataa dataverkosto kattaa? Mikä data ei kuulu kattavuuteen tai ole saatavilla erillisillä sopimuksilla (datayhteistyön kannalta olennaisella tasolla)?</p>
<p>Vaatimukset sopimustasolla:</p> <p>Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:</p>	
<p>4.2.1. Muodot ja rakenteet</p> <p>4.2.2. Yhteinen semantiikka</p>	<p>Mikä on datan ja siihen liittyvän metadatan muoto ja rakenne?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko rakenne kuvattu ja jaettu? • Mitä datastandardeja käytetään? • Miten dataverkosto sopii jaetun datan rakenteesta ja semantiikasta? • Ovatko datamallit semanttisesti yhteensopivia? • Ovatko erot merkittäviä? • Miten epäyhteensopivuudet ratkaistaan? • Onko datan ja metadatan semanttinen rakenne kuvattu ja jaettu osallistujien välillä? • Miten dynaamista jaettu semantiikka on, eli miten usein jaetussa semantiikassa on odotettavissa muutoksia?
<p>Vaatimukset sopimustasolla:</p> <p>Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:</p>	
<p>4.2.3. Datan laatu</p>	<p>Onko datan laatu riittävällä tasolla?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jos laatu ei ole riittävän korkea (dataa puuttuu, data on vanhentunutta, metadatatassa on virheitä, semanttiset erot, reaaliaikaisuutta/viivettä koskevat vaatimukset), mitä mahdollisia parannuksia tarvitaan? • Kuka huolehtii tästä toiminnasta ja miten?

- Miten onnistumista mitataan?

Vaatimukset sopimustasolla:

Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:

1.2.1. Datan luonne ja luottamuksellisuus

Millaista dataa ekosysteemissä käsitellään (esim. luottamuksellista, yksityisomistuksellista, avointa)?

- Onko data luottamuksellista? Jos kyllä, miten luottamuksellisuudesta huolehditaan ja miten sitä valvotaan?
- Mitä käyttöoikeuksia ja rajoituksia tarvitaan (esim. käyttäjät, toimialueet, käyttötarkoitukset ja paikat)?

Vaatimukset sopimustasolla:

Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:

1.1.7. Tunnusluvut

Millä tunnusluvuilla mitataan dataverkoston ja sen palveluiden onnistumista?

Vaatimukset sopimustasolla:

Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:

3.1.3. Dataan liittyvät hillintätoimet

Miten dataverkostoa ja siihen liittyviä palveluita suojataan?

- Miten tietovuotoja ja hakkerointia estetään?
- Poikkeusten hallinta ja vahingontorjunta?
- Miten mahdollisia vuotoja ja väärinkäyttöä hallitaan?
- Miten vahinkoja rajoitetaan esim. hakkerointitapauksissa?

Vaatimukset sopimustasolla:

Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:

3.3.1. Valvonta ja hallinta

Miten järjestelmän ja datan käytön valvonta ja raportointi on toteutettu?

- Miten lokikirjaus toteutetaan (esim. keskitetty vai hajautettu toteutus)?
- Entä muut tähän liittyvät seikat, kuten jäljitettävyyden tai auditointi?

Vaatimukset sopimustasolla:

Muut liiketoiminnalliset vaatimukset ja huomiot:

4.6.1.4 Ongelmat ja kysymykset

4.6.1.5 Muu oleellinen dokumentaatio

Tähän lisätään muu mahdollinen dokumentaatio, joka liittyy dataverkoston liiketoiminnan suunnitteluun.

4.6.2 Dataverkoston kuvauksen teknologinen osa

4.6.2.1 Johdanto

Tämä asiakirja on osa yleistä datanjakosopimusten kehystä, joka on kehitetty auttamaan yrityksiä uusien dataverkoston muodostamisessa ja reilun datatalouden yleisessä edistämisessä. Tähän asiakirjaan on koottu tekniikkaa koskevat päätökset, jotka on tehty sääntökirjan tarkistuslista-asiakirjan avulla sekä muilla tavoin dataekosysteemin infrastruktuurin ja järjestelmän suunnittelun aikana. Sääntökirjan tarkistuslista on tarkoitettu tilapäiseksi teknisen suunnittelun työdokumentiksi, jonka avulla tunnistetaan yhteiset tarpeet ja niiden ominaisuudet. Kun tämä työ on tehty, dokumentoidaan tehdyt päätökset tähän asiakirjaan osaksi sääntökirjaa.

Tässä asiakirjassa on tällä hetkellä enimmäkseen tilapäistä mallisisältöä, mutta siinä esitetään aiheet, jotka tulee kattaa ja käsitellä teknisen ratkaisun suunnittelun aikana. Tämä osio toimii kokoavana asiakirjana infrastruktuurimäärittelylle sekä osallistujien järjestelmien ja yhteisen infrastruktuurin väliselle työnjaolle. Tekniseen suunnitteluun liittyviä lisätietoja voidaan tarvittaessa lisätä tai linkittää antamaan yksityiskohtaista tietoa dataverkostosta, jos sellaista on saatavilla.

4.6.2.2 Järjestelmän yleiskuvaus

Teknisen suunnittelun lähtökohtana on, että ymmärretään ainakin karkealla tasolla yhteiset tarpeet, toiminnan osapuolet ja roolit sekä tarvittavan ratkaisun vaatimukset. Tässä määrittelyssä ja teknisten kysymysten tarkemmassa tunnistamisessa kannattaa käyttää apuna sääntökirjan tarkistuslistaa. Kun yleinen toiminnallisuus on tunnistettu ja sovittu, dokumentoi tähän kohtaan lyhyt kuvaus tarpeesta, osapuolista ja järjestelmän ydintoiminnallisuudesta esittelyksi tekniselle osiolla.

4.6.2.3 Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset

Dokumentoi tähän tarkistuslistojen ja muun suunnittelun perusteella kuvaus järjestelmäarkkitehtuurista sekä suunnittelun ylätasen periaatteista, kuten seuraavista:

- Työnjako palveluntarjoajien järjestelmien ja yhteisen infrastruktuurin välillä
- Järjestelmän arkkitehtuuri ja yleiset rajapinnat
- Yleiset vaatimukset yhteiselle arkkitehtuurille

4.6.2.4 Yksityiskohtaiset määritykset järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle

Tiivistä ja dokumentoi tähän tarkistuslistoista ja muusta suunnittelusta tunnistetut asiat, jotka huomioidaan yhteisessä teknisessä toteutuksessa. Nämä määritykset heijastavat aiemmin tässä luvussa esiteltyjä yleisiä arkkitehtuurivaatimuksia ja ne jakaantuvat seuraaviin tarkistuslistan mukaisiin osa-alueisiin:

- Ominaisuusvaatimukset
- Tarkoitus ja järjestelmän yleiskatsaus
- Järjestelmän suunnittelu ja arkkitehtuuri
- Toiminnalliset ja ei-toiminnalliset vaatimukset
- Järjestelmän suojaus ja turvallisuus
- Referenssit ja standardit

Asiaankuuluvat tarkistuslistan kysymykset on annettu viitteeksi ja lähtökohdaksi. Tavoite ei ole vastata jokaiseen tarkistuslistan kysymykseen perusteellisesti, vaan poimia näistä tärkeimmät ja käyttää kysymyksiä apuna määriteltäessä yhteistä teknistä ratkaisua. Voit linkittää aiheisiin muita aineistoja sekä lisätä otsikoita tarpeen mukaan joko suoraan tekstiin tai osan lopussa olevaan referenssilistaan. Kannattaa myös tarkistaa, että määrittelyt ovat linjassa muiden osien, kuten liiketoiminnallisen kuvauksen, kanssa ja että mahdolliset päällekkäisyydet on minimoitu.

<u>Tarkastuslistan kohta</u>	<u>Ydinkysymys</u>
1.3.5. Ratkaisujen perusteet	Mitä odotuksia dataverkostolle ja sen osallistujille asetetaan? Mitkä tekniset ominaisuudet ja järjestelmät toteutetaan yhtenäisesti?
Vaatimukset sopimustasolla:	
Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
3.1.1. Keskeiset periaatteet ja suunnittelufilosofia	Mitkä ovat dataverkoston yhteisen teknologiaratkaisun suunnittelun keskeiset tekniset periaatteet ja valinnat sekä suunnittelufilosofia? <ul style="list-style-type: none"> • Mikä on suunnittelufilosofia, esimerkiksi mitä toteutetaan jaettuna ratkaisuna ja mikä jätetään osallistujille tai miten ratkaisua aiotaan kehittää tulevaisuudessa? • Järjestelmän arkkitehtuuria ja keskeisiä teknologioita koskevat valinnat (esim. pilviratkaisu, riippumattomuus teknologisista ratkaisuista), järjestelmäarkkitehtuuri, toiminnalliset ja ei-toiminnalliset vaatimukset, saatavilla olevat standardit ja referenssitoteutukset, rajapinnat, yhteinen tiekarttasuunnitelma.
Vaatimukset sopimustasolla:	
Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
3.1.2. Suojaus ja yksityisyys	Millainen yhteinen tekninen toteutus ratkaisulla on liittyen tietoturvaan ja tietosuojaan? <ul style="list-style-type: none"> • Miten varmistetaan jaetun datan tietoturva koko dataverkostossa? • Mitä suojaus- ja yksityisyysominaisuuksia tarvitaan yhteiseen ratkaisuun sekä osallistujakohtaisesti, ja miten niitä toteutetaan ja hallitaan? Mitä yhteisiä toimintoja tarvitaan?

- Mitä referenssejä ja standardeja käytetään suojaukseen sekä dataverkostossa?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.1.3. Dataan liittyvät hillintätoimet

Miten hallitaan ennakolta mahdollisia haasteita dataverkostossa ja siihen liittyvissä palveluissa? Miten hoidetaan poikkeukset ja vahingontorjunta?

- Miten tietovuotoja ja hakkerointia estetään? Miten dataverkostoa ja siihen liittyviä palveluita suojataan?
- Poikkeusten hallinta ja vahingontorjunta? Miten mahdollisia vuotoja ja väärinkäyttöä hallitaan? Miten vahinkoja rajoitetaan esim. hakkerointitapauksissa?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.1.4. Standardit ja yhteinen rakenne

Käytettävät standardit ja rakenteet (data, metadata, arkkitehtuuri)?

- Muutoksenhallinta ja mekanismit muutosten käsittelyyn?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.2.1. Rajapinnat

Mitä ohjelmointirajapintoja ja rajapintojen kuvauksia tarvitaan ja on määritelty?

- Onko rajapintoihin tai ohjelmointirajapintoihin odotettavissa muutoksia, ja miten rajapintojen kehitystä hallitaan?
- API:t ja rajapintojen kuvaukset? Tiekartat ja sitoumukset?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.2.2. Käytönvalvonta ja identiteetit

Mikä on käyttöoikeuden ja roolien hallintaratkaisu?

- Millaista ratkaisua käytetään käyttöoikeuden ja roolien hallintaan?
- Dataverkoston osallistujien luotettu tunnistus? Miten identiteettejä luodaan ja hallitaan?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.2.3. Suostumukset

Miten suostumuksia hallitaan, valvotaan ja raportoidaan?

- Henkilötietojen ja muiden tietojen suostumuksen hallinta?
- Miten vuorovaikutusta suostumuksen omistajien (ts. henkilöiden) kanssa hallitaan?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.2.4. Tapahtumien hallinta 3.3.1. Valvonta ja hallinta

Miten datavaihdannan tapahtumia ja valvotaan ja hallitaan?

- Mitä lisätarpeita näihin liittyy ja mistä sovitaan yhteisesti?
- Järjestelmän ja datan käytön valvonta, auditointi ja raportointi?
- Tapahtumien hyväksyminen ja vahvistaminen, esim. digitaaliset allekirjoitukset, käyttöoikeusavaimet ja identiteetit?
- Mitä mekanismeja tarjotaan järjestelmän valvontaan ja hallintaan sekä datan käyttöön (esim. valvontarajapinnat)?

Vaatimukset sopimustasolla:

Tekniset periaatteet ja vaatimukset:

3.3.2. Datahallinto 4.1.3. Datahallinto ja vastuut 4.1.6. Datan hallinta	Mitkä ovat datan elinkaarenhallinnan ja datahallinnon periaatteet? <ul style="list-style-type: none"> Kuka on vastuussa datasta sen elinkaaren aikana? Onko vastuuta jaettu? Miten vastuuta siirretään? Datan säilytyksen ja saatavuuden periaatteet? Mitä periaatteita, takuita ja muita keinoja on määritelty datan säilytykselle ja saatavuudelle? Onko datan käyttöoikeudet ja seurantamekanismit sovittu ja toteutettu? Miten näitä käytäntöjä valvotaan ja toimeenpannaan? Miten tietoturva on toteutettu? Kenen toimesta? Vastetasot ja mahdolliset sanktiot? Mitkä ovat datan arkistointi- ja poistamismekanismit, ja mitä järjestelmiä ja prosesseja käytetään datan elinkaaren loppuvaiheiden hallintaan?
Vaatimukset sopimustasolla: Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
3.3.3. Muutoshallinta	Keskeiset muutoshallinnan periaatteet? <ul style="list-style-type: none"> Muutosjohtamisen tekniset vaatimukset (esim. data, rakenteet, järjestelmät, liittymät, hallinnolliset asiat)? Miten muutoksia johdetaan suhteessa datainfrastruktuurin eri osiin ja siihen liittyviin toimintoihin?
Vaatimukset sopimustasolla: Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
4.1.2. Datan sijainti ja saatavuus	Miten dataa käytetään sen elinkaaren aikana? <ul style="list-style-type: none"> Ymmärretäänkö datan sijainti ja saatavuus datan elinkaaren ajalta? Missä data sijaitsee? Siirretäänkö dataa muille tahoille? Miten varmistetaan datan saatavuus ja paikkansapitävyys? Miten metadataa käytetään ja hallitaan dataverkostossa?
Vaatimukset sopimustasolla: Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
4.1.4. Datapalvelut	Mitä keskeisiä datapalveluita tarjotaan yhteisesti? <ul style="list-style-type: none"> Datapohjaisten palveluiden tarve ja toteutus dataverkostossa? Dataverkoston sovituihin datapohjaisiin palveluihin liittyvät vaatimukset? Miten dataa ja/tai siihen liittyviä palveluita auditoidaan (kuka, vaatimukset, tiheys, oleelliset standardit)?
Vaatimukset sopimustasolla: Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
4.2.2. Yhteiset datamallit ja semantiikka	Mikä on datamallien ja semantiikan rooli dataverkostossa? <ul style="list-style-type: none"> Miten dataverkosto sopii jaetun datan rakenteesta ja semantiikasta? Miten epäyhteensopivuudet ratkaistaan? Mitä datastandardeja käytetään? Onko datan ja metadatan semanttinen rakenne kuvattu ja jaettu osallistujien välillä? Miten dataverkosto sopii jaetun datan rakenteesta ja semantiikasta?
Vaatimukset sopimustasolla: Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	
4.2.3. Datan laatu	Miten datan laatu huomioidaan? <ul style="list-style-type: none"> Onko datan laatu riittävällä tasolla? Jos ei (dataa puuttuu, data on vanhentunutta, metadatatassa on virheitä, semanttiset erot, reaaliaikaisuutta/viivettä koskevat vaatimukset), mitä mahdollisia parannuksia tarvitaan? Kuka huolehtii tästä toiminnasta ja miten? Miten onnistumista mitataan? Mitä mahdollisia datan laadun parannustoimenpiteitä on toteutettava yhteiseen ratkaisuun?
Vaatimukset sopimustasolla: Tekniset periaatteet ja vaatimukset:	

4.6.2.5 ONGELMAT JA KYSYMYKSET

Mitä muita ongelmia ja kysymyksiä suunnittelun aikana on ilmennyt?

4.6.2.6 Muu oleellinen dokumentaatio

Tähän lisätään muu mahdollinen dokumentaatio, joka liittyy dataverkoston teknologiseen suunnitteluun.

5 Eettiset Toimintasäännöt

5.1 Johdanto

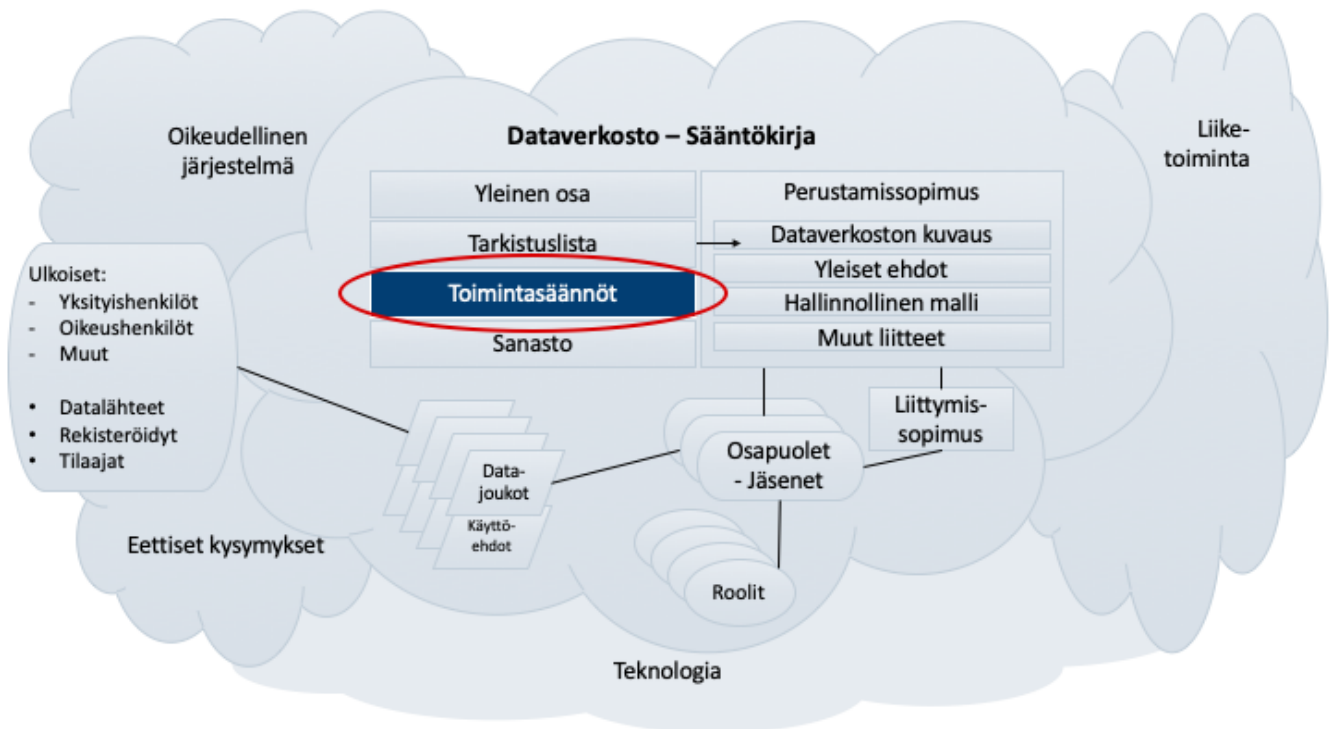
Toimintasäännöt osan tavoitteena on inspiroida proaktiivista eettistä ajattelutapaa organisaatioissa, tarjota toimintaa ohjaavia periaatteita sääntökirjan käyttäjien avuksi sekä esitellä eettinen kypsyysmalli, työkalu, joka auttaa organisaatiota "eettisen kypsyytensä" arvioinnissa ja ohjaa integroimaan eettisen ajattelutavan osaksi organisaation käytäntöjä.

Proaktiivinen eettinen ajattelutapa edistää luottamuksen syntymistä ja tukee luottamuksen ylläpitämistä dataverkoston jäsenten kesken sekä dataverkoston ja sen sidosryhmien välillä. Keskinäinen luottamus myötävaikuttaa uskottavuuden paranemiseen, tuottavuuden kehittymiseen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien syntymiseen.

Toimintasäännöt eivät ole kattavat eettiset säännöt, vaan pikemmin eettistä toimintaa ohjaavien periaatteiden ja perusteavaruuksien kehikko. Toimintasääntöjen tavoitteena on ohjata dataverkoston jäseniä pohtimaan täsmällisempiä ja yksityiskohtaisempia toimintaansa ohjaavia periaatteita, jotka ovat sensitiivisiä organisaatioiden toimialan ja toimintaympäristön tarpeille ja vaatimuksille. Toimintasääntöjen inspiroiman pohdinnan tuloksena voidaan odottaa syntyvän dataverkoston toimijoiden yhdessä hyväksymiä keskinäiseen kunnioitukseen, avoimeen viestintään ja yhteisiin arvoihin perustuvia toimintaperiaatteita, jotka parantavat dataverkoston jäsenten ja niiden sidosryhmien välisen yhteistyön eettistä ja liiketaloudellista laatua.

Toimintasäännöillä on ensisijaisesti organisaatioiden prosessien ja käytäntöjen eettistä kehittymistä tukeva välinearvo. Toimintasäännöillä tuetaan dataverkoston jäsenorganisaatioiden proaktiivisen eettisen ajattelutavan omaksumista, jonka seurauksena organisaatioiden toimintakulttuuri muuttuu sisältäpäin ja eettisyydestä tulee arkitutiini. Tällä tavalla tapahtunut muutos on uskottava ja kestävä sekä auttaa organisaatioita vastaamaan ympäröivän yhteiskunnan oikeutettuihin vaatimuksiin.

Eettinen toiminta ei ole pelkkä kustannus, vaan se antaa mahdollisuuden kestävään liiketoimintaan.

5.2 Dataverkoston eettinen pohja ja yhteiset arvot

Kulttuurisen monimuotoisuuden normatiivinen tutkimus tukee väitettä, että vuoropuhelu on keskeisen tärkeä tekijä ryhmien välisten oikeudenmukaisten suhteiden muotoutumisessa ja kehittämisessä⁵⁵. Diskurssiettiikkaa voidaan käyttää avointa ja rationaalista keskustelua edistävänä ja strukturoivana työkaluna erilaisten näkökulmien tarkastelussa ja niiden rakentavassa viestinnässä⁵⁶. Dataverkoston jäsenille ja heidän sidosryhmilleen diskurssietikka tarjoaa menetelmän mahdollisesti toisistaan poikkeavien moraalinäkemysten ja -intuitioiden tasapuoliseen tarkasteluun ja yhteisymmärrykseen tähtäävään vuoropuheluun.

Toimintasääntöjen tausta-ajatuksena on lähestyä eettisyyttä toimijoiden näkökulmasta, sitoutumatta mihinkään erityiseen eettiseen teoriaan, ja pyrkiä tarjoamaan käsitteellisiä ja analyttisiä työkaluja, joiden avulla voidaan puntaroida toiminnan perusteita ja etsiä vastausta kysymykseen "Mitä meidän tulisi tehdä?". Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti datatalouden parissa toimivien organisaatioiden kannalta keskeisiä arvoja sekä tarjotaan kypsyysmalli (ks. seuraava osa), jota voidaan käyttää hyväksi organisaation "eettisen kehityksasteen" analysoinnissa sekä parannus- ja kehitystoimenpiteiden etsinnässä.

IHAN-hankkeen aikana toteutetussa tutkimustyössä seuraavien arvojen on todettu olevan tärkeitä. Jotta tavoite reilusta datankäytöstä voidaan saavuttaa, nämä arvot tulee huomioida ja niitä tulee kunnioittaa jokapäiväisessä toiminnassa.

5.2.1 Vastuuvellisuus ja auditoitavuus

Dataverkoston jäsenet ovat vastuussa toiminnastaan ja heidän on pystyttävä antamaan toiminnalleen hyväksyttävät perustelut. Tämä tarkoittaa, että kaikkien toimijoiden odotetaan noudattavan dataverkoston sääntökirjaa ja erityisesti sen sopimusosaa. Kaikissa sopimuksissa tulee lisäksi noudattaa tämän dataverkoston Toimintasääntöjä ja sääntökirjaa. Vastuu on olemassa suhteessa dataverkoston jäseniin mutta myös ulkoisiin sidosryhmiin – kuten yksityishenkilöihin, joiden henkilötietoja dataverkostossa käsitellään. Dataverkoston toiminnan on lisäksi oltava auditoitavissa, eli auditoijan on pystyttävä toteuttamaan kattava tutkinta dataverkostossa tapahtuvasta datan käsittelystä. Tämän vuoksi jäsenten datan käsittelyä koskevan kirjanpidon, lokien ja asiakirjojen on oltava hyvässä järjestyksessä ja kattavia. Samoin niiden työntekijöiden on toimittava avoimesti asioidessaan auditoijan kanssa ja jäsenillä on oltava hyvä datan käsittelyä koskeva sisäinen valvonta-, suojaus- ja dokumentointijärjestelmä.

5.2.2 Haitan välttäminen

Dataverkoston kaikkien toimijoiden tulee välttää haitan aiheuttamista ja keskittyä (suoran tai epäsuoran) arvon luomiseen koko dataverkostolle ja kaikille, joihin dataverkoston toiminta vaikuttaa.

5.2.3 Henkilötietojen perusteltu käsittely

Henkilötietoja tulee käsitellä reilusti ja käsitteilyllä tulee olla laillinen peruste. Laillisia perusteita ovat mm. henkilön suostumus, joka perustuu tietoon ja ymmärrykseen suostumuksen sisällöstä; henkilön kanssa solmittu sopimus; laillinen velvoite; henkilön elintärkeä etu; yleinen tai oikeutettu etu edellyttäen, etteivät henkilön edut tai perusoikeudet ja -vapaudet vaarannu. Henkilötietojen käsittelemisen lailliseen ja oikeutettuun perusteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, jos tiedonkeruun kohteena oleva henkilö on lapsi.

5.2.4 Reiluus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus

Kaikkien dataverkoston toimijoiden tulee edistää reiluutta, oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta suhteessa kaikkiin toimintaan osallistuviin tai toiminnan vaikutuspiirissä oleviin henkilöihin. Reiluus tarkoittaa, että kaikkia kohdellaan kunnioittavasti riippumatta heidän sosioekonomisesta taustastaan tai asemastaan. Vastaavasti taloudellisia ja muita etuja tulee tarkastella ja jakaa tasapuolisesti kaikkien sidosryhmien välillä niin, että datan lähteenä toimivia henkilöitä ei pidetä ainoastaan hyödynnettävinä resursseina.

Yksityishenkilöille annetaan todellinen mahdollisuus ymmärtää ja hallita henkilötietojaan, joita kerätään, siirretään ja muilla tavoin käsitellään dataverkostossa, niiden reilun käytön varmistamiseksi.

Dataverkoston säännöillä ja rakenteella varmistetaan kaikkien osapuolten edut ja oikeudet odotukset. Tämä edellyttää tasapainoista valtakannetta dataverkostossa sekä avointa, konsensuslähtöistä hallintoa.

5.2.5 Ihmislähtöisyys

Ihmiset elävät erilaisissa olosuhteissa, ja heillä on yksilöllinen kokemus omasta elämästään. Heitä tulee kunnioittaa ja voimaannuttaa. Tämä tarkoittaa, että henkilöitä tulee pitää ja käsitellä aktiivisina toimijoina, joilla on mahdollisuus tehdä dataverkostossa itsenäisiä päätöksiä. Heillä tulee olla täysi ja tehokas itsemääräämisoikeus. Lisäksi heidän tarpeensa ja toiveensa tulee ottaa huomioon sen sijaan, että heitä pidetään vain toiminnan kohteina tai resursseina.

5.2.6 Yksityisyys

Yksityisyyden suojaaminen ja kunnioittaminen on datatalouden toimivuuden kannalta keskeisen tärkeää. Dataverkosto perustuu potentiaalisesti myös arkaluontoisen tiedon käyttöön, mikä asettaa korkeat vaatimukset yksityisyyden suojaamiselle. Tämän vuoksi henkilötietoja tulee käsitellä laillisesti, reilusti ja avoimesti suhteessa henkilöihin, joiden henkilötiedoista on kyse. Henkilötietoja tulee kerätä nimenomaisia, yksiselitteisiä ja lainmukaisia tarkoituksia varten, eikä niitä tule käsitellä näiden tarkoitusten vastaisesti. Organisaatioiden ei tule kerätä henkilötietoja, joita ne eivät tarvitse. Kaikkien käsiteltävien henkilötietojen on oltava asianomaisen käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiä. Dataverkoston jäsenten tulee huolehtia kohtuullisin toimenpitein siitä, että henkilötiedot ovat paikkansapitäviä ja ajan tasalla. Henkilötietoja ei saa säilyttää kauemmin kuin on tarpeen niiden käsitteilytarkoitusten kannalta. Yksityisyyden eheyden ja

⁵⁵ James, M. R. (2003). Communicative Action, Strategic Action, and Inter-Group Dialogue. *European Journal of Political Theory*, 2(2), 157–182. <https://doi.org/10.1177/147488510322003>

⁵⁶ Stahl, B. C. (2012). Morality, ethics, and reflection: A categorization of normative IS research. *Journal of the Association for Information Systems*, 13(8):636–65. <https://doi.org/10.17705/1jais.00304>

luottamuksellisuuden varmistamiseksi henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä huolimattomuudesta johtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia. Datan eheyden, luottamuksellisuuden ja käytettävyyden ylläpitämiseksi organisaatioiden on kehitettävä ja toteutettava tietoturvaliiketoiminta. Datajoukkoja yhdistettäessä yksityisyyttä tulee suojata vielä tavallistakin huolellisemmin. Datan anonymisointia suositellaan aina, kun se on mahdollista toteuttaa. Kaikilla organisaatioilla on myös vastuuvuorollisuus, eli niiden on pystyttävä osoittamaan, että ne noudattavat yllä kuvattuja periaatteita. Siksi henkilötietojen käsittely on suunniteltava ja dokumentoitava. Datan keräämiselle, säilyttämiselle, käyttämiselle ja jakamiselle on oltava selvät ja dokumentoidut prosessit. Kerätylle datalle on oltava selvästi dokumentoitu elinkaarisuunnitelma, jossa on kuvattu datan kerääminen, arkistointi sekä mahdollinen poistaminen. Elinkaarisuunnitelman olennaiset osat ovat saatavilla dataan liittyville datan tarjoajille ja yksityishenkilöille.

5.2.7 Suojaus

Kaikki dataverkoston jäsenet ovat vastuussa siitä, että niiden suorittama datan kerääminen, käyttö, säilytys, jakaminen ja muu käsittely on suojattua. Tämä tarkoittaa, että asianmukaisia suojausratkaisuja ja -prosesseja käytetään ja että suojausongelmien valvonta, korjaus ja raportointi on suunniteltu asianmukaisesti. Henkilötiedot täytyy suojata asianmukaisesti, ja henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat riskit tulee analysoida. Kaikki tarvittavat tekniset, organisatoriset ja henkilökohtaiset toimenpiteet täytyy toteuttaa, jotta minimoidaan niiden henkilöiden tietoturvaohjat, joiden tietoja käsitellään. Kaikkien dataverkoston jäsenten tulee toteuttaa asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet riskiä vastaavan suojatason varmistamiseksi huomioiden uusin tekniikka, toteutuksen kustannukset sekä käsittelyn luonne, laajuus, konteksti ja tarkoitukset sekä henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat riskit.

Vastaavasti tietoturvaloukkauksiin on reagoitava viipymättä. Mikäli henkilötietojen tietoturvaloukkaus todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille, dataverkoston vastuullisen jäsenen on ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava tietoturvaloukkauksesta henkilölle, jonka tiedot ovat loukkauksen kohteena.

5.2.8 Vastuullisuus ja kiertotalous

Kaikkia dataverkoston jäseniä ohjataan ja kannustetaan kehittämään ja toteuttamaan vastuullisia ratkaisuja, jotka edistävät ekologisesti ja yhteiskunnallisesti kestävämpää taloutta. Jäsenten on toteutettava dataverkosto siten, että toiminta on vastuullista ja kiertotaloutta edistävää sekä kielteisiä vaikutuksia ihmisiin, ympäristöön, ilmastoon ja luonnonvaroihin vähentävää.

5.2.9 Läpinäkyvyys

Dataverkosto perustuu yhteistyöhön ja tietolähteiden kunnioitukseen. Läpinäkyvyyttä tarvitaan luottamuksen rakentamiseen. Dataa tulee käsitellä lainmukaisesti, reilusti ja läpinäkyvästi. Kaikkien yleisölle tai yksityishenkilöille suunnattujen viestien tulee olla lyhyitä, saavutettavissa, helposti ymmärrettäviä ja selkeitä, sekä niissä tulee käyttää visualisointeja tarpeen mukaan. Tämä ei tarkoita, että tiedot ovat rajoituksetta kaikille avoimia. Sen sijaan kaikkien dataverkoston jäsenten tulee tietää (kun/jos mahdollista), mitä dataa dataverkostossa tarjotaan ja mitkä ovat verkoston läpinäkyvyyden edistämisen vaatimukset. Reaaliaikaiseen datan mahdollistamantalouden tukemiseksi dataverkoston jäsenten ei tule pidättää dataa tarpeettomasti vaan jakaa sitä niin pian kuin mahdollista.

Tarpeettomien lakitekniikoiden käyttöä tulee välttää. Jos henkilöä pyydetään antamaan suostumus tai hyväksymään käyttöehdot, asia tulee esittää selvästi muista asioista erillään ymmärrettävässä ja helposti saavutettavassa muodossa sekä selvällä ja ymmärrettävällä tavalla. Lisäksi henkilöille tulee kertoa rehellisesti, mitä heitä koskevaa dataa kerätään ja miten sitä käsitellään.

5.2.10 Jatkuva kehitys

Eettisen arvioinnin tulee olla organisaatiossa jatkuva prosessi, johon on tarjolla institutionaalista tukea. Siksi verkoston jäsenorganisaation johdon on tuettava organisaation työntekijöitä varmistamalla, että heillä on todelliset mahdollisuudet ylläpitää, edistää ja kunnioittaa Toimintasääntöjen periaatteita. Eettisiä ratkaisuja tehdään yksittäisten työntekijöiden päivittäisessä työssä tai ei lainkaan, sillä vain luonnolliset henkilöt, yksin tai yhdessä, tekevät moraalisia päätöksiä. Epäeettisen toiminnan riski kuitenkin kasvaa ilman institutionaalista tukea eettisissä kysymyksissä, koska organisaatiokontekstissa yksittäisillä henkilöillä ei välttämättä ole riittävän riippumattoman asemaa itsenäisten moraalisten päätösten tekemiseen.

5.2.11 Henkilöille tarjottava tuki

Dataverkoston kaikkien jäsenten tulee auttaa tiedonkeruun kohteena olevia henkilöitä (a) saamaan tietoa henkilötietojensa käytöstä, (b) ymmärtämään heistä kerättyjä tietoja sekä niiden käyttöön liittyviä käytäntöjä, sopimuksia ja niiden seurauksia sekä (c) liittymään, osallistumaan ja vaikuttamaan järjestelmiin ja käytäntöihin, joissa heidän henkilötietojensa käytetään. Tarkoitus on varmistaa, että henkilöt saavat läpinäkyvällä tavalla asianmukaista tukea (kuten ohjeita tai henkilökohtaista apua), jos he tarvitsevat tietoa tai heillä on perusteltu vaatimus saada tietoa liittyen heidän henkilötietojensa käyttöön, tallentamiseen, säilyttämiseen ja jakamiseen. Painopisteenä tulee olla matalan kynnyksen keinon tarjoaminen henkilötietojen käytön seurantaan henkilöille, joiden tietoja kerätään suoraan tai saadaan muilla tavoin.

5.2.12 Viestintä

Asianmukainen viestintä on keskeinen vaatimus dataverkoston koko elinkaaren ajan. Se on tärkeää yksittäisten henkilöiden, organisaatioiden ja koko yhteiskunnan kannalta. Erilaisten sisältöjen ja ajoitusten lisäksi tarvitaan asianmukaiset viestintäkanavat ja -tavat. Edellä mainittuja eettisiä periaatteita tuodaan näkyväksi ja käytäntöön viestinnän keinoin. Viestintä on lisäksi keino osoittaa organisaation sitoutumista periaatteisiin. Johdolla on erityinen vastuu määritellä, toteuttaa ja tukea organisaation kulttuuria ja prosesseja, jotka vastaavat näiden Toimintasääntöjen periaatteita.

5.3 Eettinen kypsyysmalli

Seuraavalla sivulla esitetty kypsyysmalli on työkalu, jonka tarkoitus on auttaa organisaatiota arvioimaan omaa eettistä kysyyttään. Olisi kuitenkin hyödyllistä, jos toimijoilla olisi tarkka näkemys oman organisaationsa tilanteesta. Vastaavasti se tarjoaa konseptuaalisen ja analyttisen työkalun, jonka avulla voidaan selkeyttää kysymystä ”Mitä meidän tulisi tehdä?”. Se korostaa asioita, jotka täytyy käsitellä, ja tukee syvällistä perehtymistä ja pohdintaa. Kypsyysmallia ei siis tule ajatella vain tarkistuslistana, joka täytetään kerran ja unohdetaan sitten kokonaan. Parhaimmillaan kypsyysmalli voi herättää keskustelua organisaation kulttuurista ja arvoista tarjoamalla erilaisia teemoja, jotka auttavat aloittamaan kriittisen itsetarkastelun niin henkilökohtaisella kuin organisaation tasollakin.

Taulukko 1. Eettinen kypsyysmalli

	Suojaus	Sitoutuminen eettisiin käytäntöihin	Läpinäkyvyys ja viestintä	Vastuullisuus	Ihmislähtöisyys	Reilu verkostoituminen	Tarkoitus
Taso 0	”Uskon, että tämä on erittäin turvallista”	”Me emme halua sitoutua vaan toimimme vapaasti”	”Luota meihin”	”Antaa sen palaa”	”Miten tämä liittyy ihmisiin?”	”Anarkiaa”	”Me teemme mitä haluamme”
Taso 1	Virustorjunta, palomuri ja muut tarvittavat asianmukaiset tietoturvatyökalut ovat käytössä, ja ne on päivitetty.	Organisaatio noudattaa oman alansa määräyksiä ja parhaita käytäntöjä.	Organisaatio noudattaa määräyksiä ja viestii totuudenmukaisesti.	Organisaatiolla on dokumentoitu vastuullisuus-suunnitelma/-ohjelma.	Yksityishenkilöt katsotaan sidosryhmiksi, ja heidän oikeutensa otetaan huomioon.	Organisaatio yhdenmukaistaa sääntönsä ja määräyksensä alan parhaiden käytäntöjen mukaan.	Organisaatio on ilmoittanut tietojen keräämisen ja käytön syyt
Taso 2	Tietoturva-asioista huolehtimiseen on nimitetty henkilö.	Organisaatio on ottanut käyttöön eettiset säännöt tai muita toimintasääntöjä ja sitoutunut niiden noudattamiseen.	Organisaatio tukee avointa sisäistä viestintää ja vastuullista tiedonjakamista.	Käytössä on selkeisiin tunnuslukuihin perustuva vastuullisuuden arviointimalli.	Organisaatio kerää yksityishenkilöiden tarpeita koskevaa tietoa parantaakseen ihmislähtöisyyttä.	Organisaatio määrittelee ja dokumentoi käytäntöjä ja toimittaa tarvittavat tiedot verkostokumppaneille.	Organisaatiolla on läpinäkyvät säännöt, jotka koskevat datan käyttöä tulevaisuudessa.
Taso 3	Tietoturvauxkiin valmistautumiseen on selvästi dokumentoidut menettelyt.	Eettisten ongelmien kohtaamiseen on selvät ja hyvin dokumentoidut menettelyt.	Organisaatiolla on läpinäkyvä ja dokumentoitu sisäisen ja ulkoisen viestinnän suunnitelma.	Organisaation ympäristövaikutus on neutraali tai positiivinen.	Yksityishenkilöillä on matalan tason keinot viestiä organisaation kanssa, ja heidän näkemyksensä huomioidaan järjestelmällisesti.	Organisaatio tukee reilua datan jakamista ekosysteemeissä ja kannustaa siihen.	Organisaatio neuvottelee tietolähteiden kanssa löytääkseen yhteisymmärryksen reilusta tietojen käytöstä.
Taso 4	Koko organisaatio on sisäistänyt tietoturvan tärkeyden, ja tietoturvaa valvotaan ja kehitetään jatkuvasti koko organisaatiossa.	Organisaation käytäntöjä ja menettelyjä kehitetään kriittisesti eettisestä näkökulmasta yhdessä kaikkien oleellisten	Organisaatio viestii menettelyistään ja käytännöistään avoimesti.	Organisaatio edistää vastuullisuutta aktiivisesti omalla toimialallaan.	Organisaatio ottaa aktiivisesti kaikkia oleellisia sidosryhmiä mukaan päätöksentekoon.	Organisaatio etsii aktiivisesti tapoja edistää kokonaisten ekosysteemien mahdollisuuksia.	Organisaatiolla on selvät, julkiset ja dokumentoidut tietojen käyttöä koskevat tavoitteet ja menettelyt

5.4 Lisämateriaalia eettisistä asioista

Eettinen ohjeisto ACM Code of Ethics antaa IT-alan ammattilaisille ja johtajille tietoa eettisistä asioista, jotka täytyy huomioida käytännössä.

<https://www.acm.org/binaries/content/assets/about/acm-code-of-ethics-booklet.pdf>

Luotettavaa tekoälyä koskevat eettiset ohjeet, jotka on laatinut Euroopan komission perustama tekoälyä käsittelevä korkean tason asiantuntijaryhmä.

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ethics-guidelines-trustworthy-ai>

Open Data Institutun (ODI) tarjoama Data Ethics Canvas tukee identiteettiin liittyvien ja eettisten asioiden hallintaa osana datan käyttöä.

<https://theodi.org/wp-content/uploads/2019/07/ODI-Data-Ethics-Canvas-2019-05.pdf>

The ethics of Big Data: Balancing economic benefits and ethical questions of Big Data in the EU policy context

<https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-04-17-306-en-n.pdf>

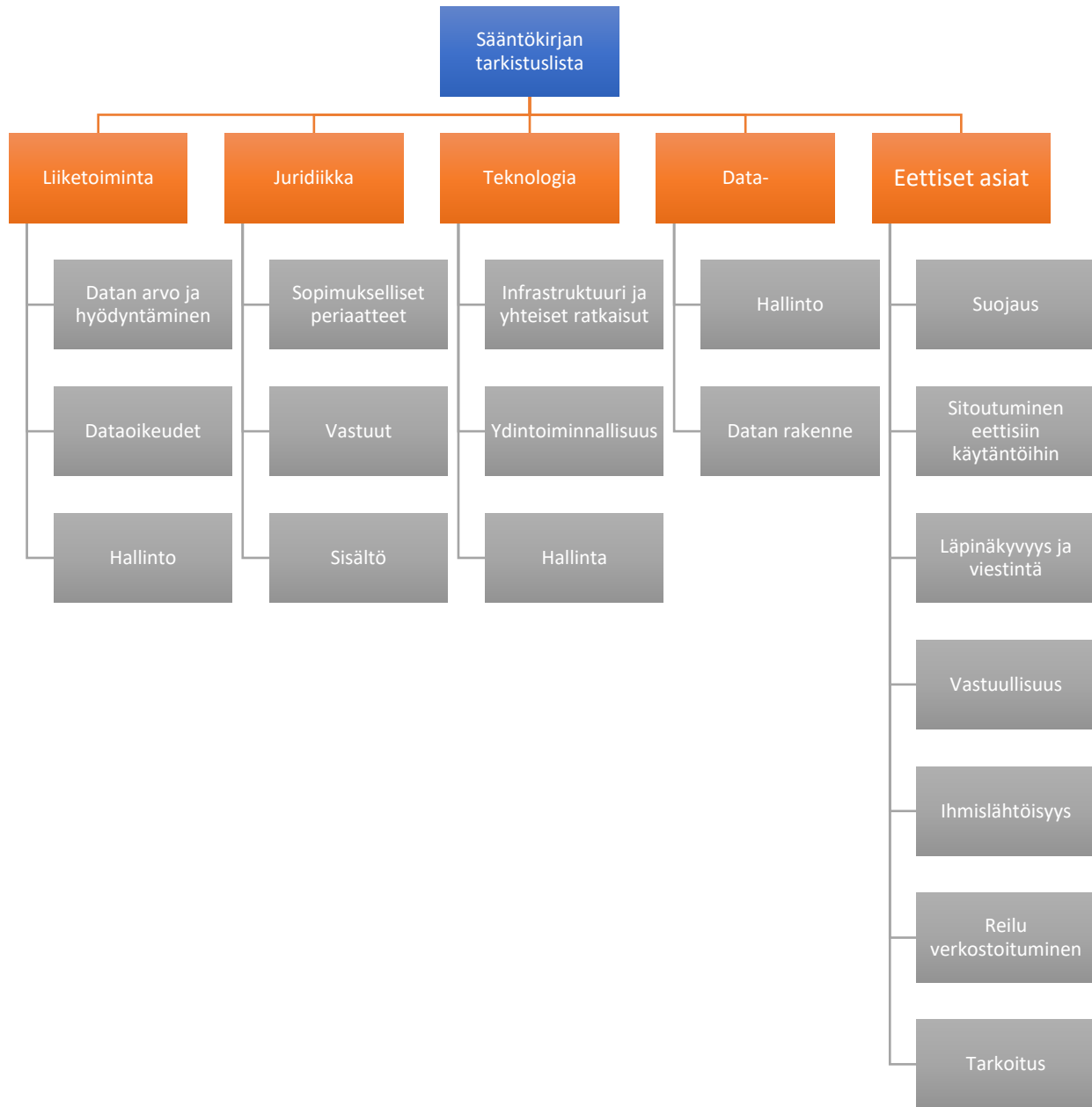
Liite: Tarkistuslistat

JOHDANTO

Tämä asiakirja on osa dataverkostoja koskevaa sääntökirjamallia, joka on kehitetty auttamaan organisaatioita uusien dataverkostojen muodostamisessa ja reilun datatalouden yleisessä edistämisessä. Seuraavissa tarkistuslistoissa on esitetty oleellisia dataa koskevia kontrollikysymyksiä, joita käytetään työkaluna sääntökirjan ja sopimuskehyksen luomisprosessissa.

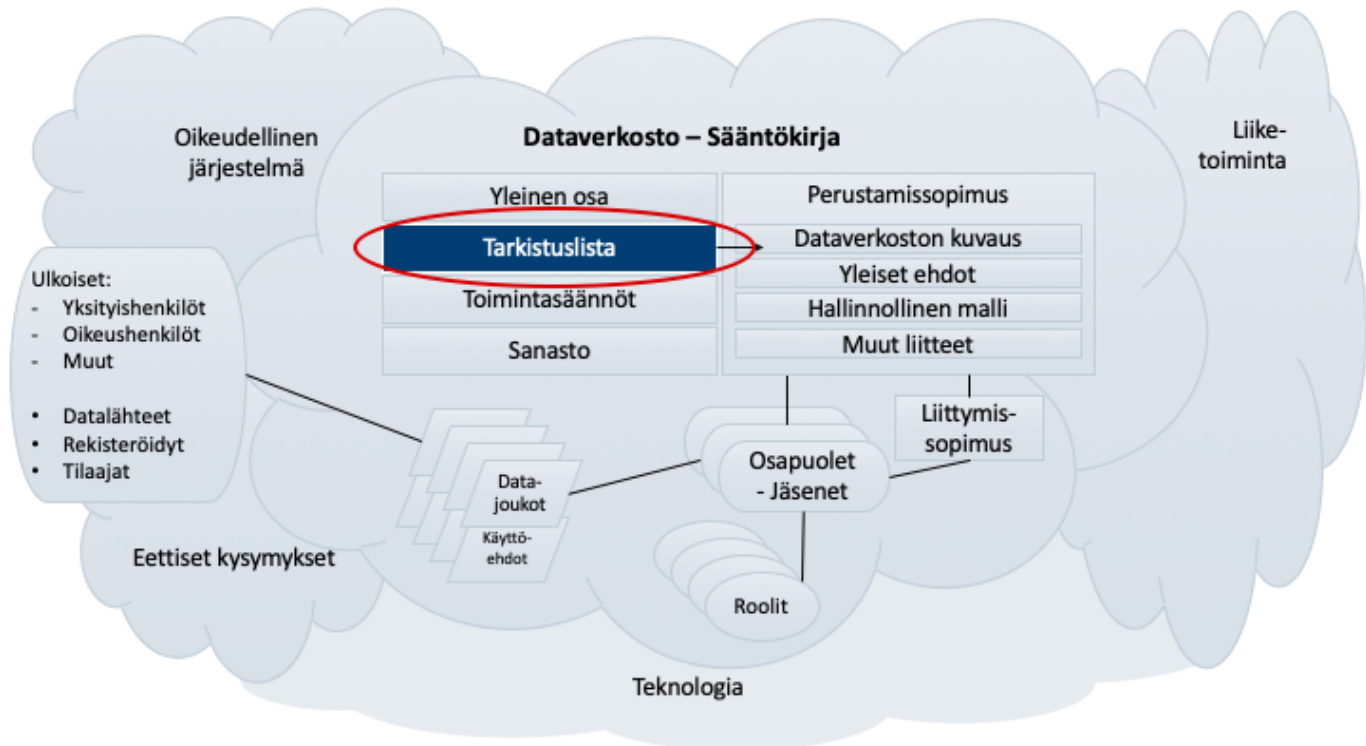
Tarkistuslistat toimivat työdokumenttina, jotka auttavat tunnistamaan ja määrittelemään datayhteistyöhön liittyviä keskeisiä asioita. Niissä korostetaan tärkeimpiä huomioitavia asioita suunniteltaessa ja rakennettaessa datavetoista yhteistyötä ja verkostoa. Vaikka tarkistuslistojen kaikki kysymykset ja näkökulmat eivät välttämättä ole oleellisia kaikessa datavetoisessa toiminnassa, on silti suositeltavaa käydä listat kokonaan läpi huolellisesti ja päättää jokaisen kohdan yhteydessä sen oleellisuus ja mahdolliset jatkotoimenpiteet. Kun tarkistuslista on käyty läpi ja periaatteista sekä toiminnasta on saatu muodostettua riittävä yhteisymmärrys, siirretään tämän työdokumentin keskeinen sisältö, tehdyt päätökset ja määrittelyt sääntökirjan eri osiin.

Tarkistuslistat on jaettu ylätasoon kategorioihin, jotka on puolestaan jaettu alakategorioihin. Alakategoriat auttavat arvioimaan suunnittelun yleistä kypsyysta sekä ohjaamaan mahdolliset jatkotoimet tietyille alueille. Jokaisella kysymyksellä on priorisointi, jolla entisestään korostetaan ja tunnistetaan kunkin kysymyksen roolia prosessissa. Kategorisoinnilla on seuraavanlainen rakenne:

Huomaa, että monet tarkistuslistojen aiheista edellyttävät liiketoimintaan, juridiikkaan, teknologiaan, dataan ja etiikkaan liittyviä toimenpiteitä. Esimerkiksi datan tarjoajaa hallinnoiva taho tarvitsee liiketoiminnallisen syyn osallistua dataverkoston toimintaan, vahvan juridisen kehyksen yhteistyöhön liittyvien mahdollisten haasteiden ratkaisemiseksi, räätälöidyn IT-ratkaisun ja infrastruktuurin datan jakamista varten, yksityiskohtaisen kuvauksen datan laadusta, muodosta ja luonteesta sekä yhteisen käsityksen ekosysteemistä ja sen keskeisistä periaatteista.

Oheisessa kuvassa on esitetty tarkistuslistan paikka koko sääntökirjan kontekstissa.

Tarkistuslistan yleiset merkinnät

OK = Tämä kysymys on relevantti, ja meillä on riittävä ymmärrys siitä, miten kysymystä ja siihen liittyviä näkökulmia hallitaan dataverkostossamme.

NOK = Tämä kysymys on relevantti, mutta meillä ei tällä hetkellä ole riittävä ymmärrystä siitä, miten kysymystä käsitellään dataverkostossamme.

N/A = Ei oleellinen. Tämä aihe ei ole tällä hetkellä dataverkostollemme oleellinen.

HUOM.: Katso kommentteissa/lisätiedoissa mainituista asiakirjoista yksityiskohtainen kuvaus kysymyksestä.

1 LIIKETOIMINTAA KOSKEVAT KYSYMYKSET

1.1 Datan arvo ja hyödyntäminen

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
1.1.1	Datan käytötapaukset Mitkä tehtävät edellyttävät datan jakamista ja dataverkostoa?				Liiketoiminta-asiakirja: Tarkoitus ja ydintarpeet
1.1.2	Liiketoiminnallinen peruste Onko dataverkoston liiketoiminnallinen peruste määritelty? Mitkä ovat oleelliset liiketoimintamallit?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus ja liiketoimintamallit Sopimuskehys: Perustamissopimus ja verkoston kuvaus

1.1.3	Datan arvo Ymmärretäänkö datan arvo asiakkaille ja muille sidosryhmille? Miten dataa hinnoitellaan? Millainen korvaus datasta annetaan?				Liiketoiminta-asiakirja: Datavirrat ja arvonsiirrot, Tarkoitus ja ydintarpeet Sopimuskehys: Perustamissopimus ja datajoukon käyttöehdot
1.1.4	Maksutapahtumat Liittyykö dataan lisenssimaksuja tai muita maksuja? Miten niitä lasketaan, mitataan ja valvotaan?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Hallinto ja tunnusluvut
1.1.5	Kustannukset Onko dataverkoston liittyvät kehitys- ja käyttökustannukset tunnistettu ja allokoitu? Liittyykö siihen muita kustannuksia?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Sopimuskehys: Perustamissopimus
1.1.6	Saatavilla olevat palvelut Onko dataverkoston tarjoamat dataan liittyvät palvelut määritelty, hinnoiteltu ja sovittu? Kuka toteuttaa toiminnan?				Liiketoiminta-asiakirja: Palvelut ja infrastruktuuri, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot
1.1.7	Tunnusluvut Mitä olennaisia tunnuslukuja dataverkostossa on määritelty ja käytetään? Millä tunnusluvuilla mitataan dataverkoston ja sen palveluiden onnistumista?				Liiketoiminta-asiakirja: Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot, palvelutasosopimukset (jos oleellinen)
1.1.8	Sitoutumisen taso Mitä kannustimia ja mekanismeja datan jakamiselle on?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Datavirrat ja arvonsiirrot, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot, palvelutasosopimukset, hallinnollinen malli
1.1.9	Datan käyttäminen Miten dataa siirretään ja jalostetaan dataverkostossa? Mitä käyttöoikeuksia, rajoituksia ja rajoituksia datan käyttöön ja jakamiseen liittyy niin, että jakaminen onnistuu ja dataa on saatavilla pitkällä aikavälillä?				Liiketoiminta-asiakirja: Palvelut ja infrastruktuuri, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot, palvelutasosopimukset

1.2 Oikeudet dataan

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
----------	----------------	----	-----	-----	-------------

1.2.1	Datan luonne ja luottamuksellisuus Millaista dataa ekosysteemissä käsitellään (esim. luottamuksellista, yksityisomistuksellista, avointa)? Millaaisia käyttöoikeuksia ja rajoituksia tarvitaan?				Liiketoiminta-asiakirja: Datavirrat ja arvonsiirrot, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot, tekniset ja suojausvaatimukset
1.2.2	Käyttöön liittyvät rajoitukset ja rajaukset Onko dataa mahdollista jakaa edelleen ja kuka voi tehdä niin? Onko olemassa maantieteellisiin, juridisiin tai yhteiskunnallisiin näkökulmiin liittyviä rajoituksia? Vaikuttaako toimiala tai käytön luonne datan käyttöön ja jakamiseen? Millaaisia rajoituksia asetetaan, jotta datan jakaminen on yhä mahdollista ja dataa voidaan käyttää nykyisiin ja mahdollisiin tuleviin tarpeisiin, eli dataa ei lukita kokonaan?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot
1.2.3	Datan käyttö, manipulointi ja jakaminen Mitä sääntöjä datan käyttöön liittyy sen elinkaaren aikana? Miten datan käyttö toteutetaan ja miten sitä valvotaan?				Liiketoiminta-asiakirja: Palvelut ja infrastruktuuri, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot, palvelutasosopimukset, tekniset vaatimukset
1.2.4	Elinkaaren hallinta Miten dataan liittyvien oikeuksien mahdollinen keskeyttäminen ja peruminen toteutetaan ja miten sitä valvotaan? Miten tätä hallinnoidaan?				Liiketoiminta-asiakirja: Palvelut ja infrastruktuuri, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot, hallinnollinen malli

1.3 Hallinto

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
1.3.1	Datan tarjoajat Mitkä ovat keskeiset lähteet ja muut sidosryhmät, jotka liittyvät datan hallintaan ja käyttöön?				Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, datavirrat ja arvonsiirrot Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot
1.3.2	Keskeiset toimijat Ketkä ovat keskeiset toimijat ja mitkä ovat niiden roolit dataverkostossa?				Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot

1.3.3	Roolit ja vastuut Onko eri roolit ja vastuut sekä oleelliset datan käsittelyyn liittyvät toimijat määritelty datan elinkaaren ajalle? Miten näitä rooleja valvotaan ja hallinnoidaan?			Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli, palvelutasosopimukset
1.3.4	Dataverkoston määrittäminen Onko dataverkoston riittävät edellytykset ja keinot reiluun ja luotettavaan yhteistyöhön mm. hallinnon osalta?			Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli, palvelutasosopimukset, toimintasäännöt
1.3.5	Ratkaisujen perusteet Tekeminen, ostaminen, vuokraus? Mitä odotuksia dataverkostolle ja sen osallistujille asetetaan?			Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Palvelut ja infrastruktuuri Tekninen asiakirja: Ominaisuusvaatimukset Sopimuskehys: Perustamissopimus, tekniset vaatimukset, verkoston kuvaus, palvelutasosopimukset

2 OIKEUDELLISET KYSYMYKSET

2.1 Sopimukselliset periaatteet

Dataverkostosopimuksen yleinen rakenne ja oleellinen sisältö; keskeiset juridiset seikat, jotka tulee huomioida:

TUNNISTE	Tarkistusposte	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
2.1.1	Selkeys Pyri helposti ymmärrettävään tekstiin, jossa on mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa.				Sopimuskehys: Perustamissopimus ja sen liitteet tulee laatia huolellisesti
2.1.2	Läpinäkyvyys Ei sudenkuoppia tai piilotettuja motivaattoreita/tavoitteita.				Linkki potentiaalliseen kohteeseen juridisessa kehyksessä, jos sellainen on
2.1.3	Standardointi ja vaatimustenmukaisuus Sisältö ja rakenne, jotka perustuvat yhteisen sääntökirjan määrittelyyn, malleihin ja siihen liittyviin standardeihin. Esimerkiksi sovitut eri datatyyppejä koskevaan sääntelyyn.				Sopimuskehys: Perustamissopimus ja sen liitteet tulee laatia huomioiden sekä yleiset että toimialakohtaiset viranomaisvaatimukset
2.1.4	Laaja kattavuus Kattaa kaikki sopimukset, suositukset, lupaukset ja sitovat/ei-sitovat materiaalit, kuten käyttäytymissäännöt, huomioiden myös negatiiviset käytötapaukset. Mahdollisuus hallita myös väärinkäyttöä, peruutuksia ja lopetuksia (esim. dataan liittyvät oikeudet, datan elinkaari).				Sopimuskehys: Perustamissopimus ja sen liitteet tulee laatia huomioiden erilaiset skenaariot. Vahva hallinnollinen malli on tärkeä, jotta se pysyy oleellisena pitkällä aikavälillä.
2.1.5	Hallinta Johdannaisdatan ja -tuotteiden hallinnan määrittely.				Sopimuskehys: Perustamissopimus ja datajoukon käyttöehdot
2.1.6	Ensisijaisuus Määrittele ensisijaisuus suhteessa toissijaisiin tai rinnakkaisiin sääntökirjoihin ja sopimuksiin sekä suhde olemassa oleviin yleisiin ja alakohtaisiin lakeihin (esim. GDPR, aineettomat oikeudet, terveydenhoito, työoikeus, liikesalaisuudet, kilpailuoikeus, ...)				Sopimuskehys: Perustamissopimus
2.1.7	Luottamuksellisuus suhteessa muihin salassapitosopimuksiin.				Sopimuskehys: Perustamissopimus
2.1.8	Skaalattavuus Skaalattava sopimusrakenne mahdollistaa koneellisen ja hajautetun käytön, esim. valmius tukea lohkokeitjuja.				Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli
2.1.9	Hallinto Hallinto kattaa kaikki osallistujat ja käyttötilanteet sekä yleisten lakien, sääntöjen ja määräysten noudattamisen.				Sopimuskehys: Perustamissopimus, hallinnollinen malli
2.1.10	Sitoumukset ja rangaistukset Millaisia sitoumuksia ja rangaistuksia annetaan (esim. palvelutasosopimus, sopimusrikkomusmaksut, liikesalaisuudet, aineettomien oikeuksien suojaus, korvaaminen).				Sopimuskehys: Perustamissopimus, palvelutasosopimukset, datajoukon käyttöehdot

2.2 Vastuut

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
2.2.1	Tosielämän toimenpiteet Onko dataan liittyvien tosielämän prosessien vastuut määritelty?				Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot
2.2.2	Kolmansien osapuolten osallistuminen Onko rooli suhteessa kolmansiin osapuoliin selvä? Kuka on vastuussa kolmansien osapuolten loukkauksista? Mitä sitoumuksia datan tarjoaja antaa kolmansille osapuolille?				Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot
2.2.3	Vastuuvapauslausekkeet Onko dataan liittyvät vastuuvapauslausekkeet määritelty dataverkoston osallistujille?				Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot

2.3 Sisältö

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
2.3.1	Sovellettavat datatyytit Sisältääkö data kuvia, ääntä tai videosisältöä, tietokoneohjelmia tai muuta, johon liittyy erityisiä juridisia vaatimuksia?				Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot
2.3.2	Tietokantaoikeudet Sovelletaanko dataan tietokantaoikeuksia (ts. datakokoelma muodostaa kokonaisuuden, joka on vaatinut huomattavan investoinnin)?				Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot
2.3.3	Yhteiset sopimukselliset näkökulmat Määrittele dataverkoston lähestymistapa esimerkiksi seuraaviin: <ul style="list-style-type: none"> • jäsenten oikeudet ja vastuut • kolmansien osapuolten siirrot • yksinoikeus/käyttö • luottamuksellisuus • vastuut ja vastuuvapauslausekkeet • auditointioikeudet • sovellettava laki ja riitojen ratkaisu 				Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus
2.3.4	Datakohtaiset näkökulmat Määrittele dataverkoston lähestymistapa esimerkiksi seuraaviin: <ul style="list-style-type: none"> • datan vaihtamisen ehdot • käyttöoikeuksien selkeys • oikeus arvioida ja analysoida dataa sekä oppia siitä • datan käytön rajoitukset dataverkoston sisällä • aineettomiin oikeuksiin liittyvät rajoitukset sekä aineettoman varallisuuden käytön valvonta, dataverkoston ulkopuolelta lähtöisin olevan datan hallinta • datan hyödyntämiseen liittyvät ristiriidat 				Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot

3 TEKNOLOGISET KYSYMYKSET

Nämä kysymykset ovat esimerkkejä kysymyksistä, jotka tulee selvittää osana dataverkoston ratkaisua. Todelliset tarpeet ja niihin liittyvät kysymykset riippuvat vahvasti lähestymistavasta (tekeminen, ostaminen, vuokraus) sekä ratkaisun laajuudesta (mitä toteutetaan keskitetysti, mitä toteutetaan sisäisesti dataverkoston osallistujien kohdalla).

3.1 Infrastruktuuri ja yhteiset ratkaisut

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
3.1.1	Keskeiset periaatteet ja suunnittelufilosofia Teknologiaratkaisun suunnittelun keskeiset periaatteet, kuten keskeiset teknologiavalinnat, vaatimukset, rajapinnat ja järjestelmäarkkitehtuuri?				Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, tekniset vaatimukset
3.1.2	Suojaus ja yksityisyys Miten suojaus ja yksityisyys on toteutettu dataverkostossa?				Tekninen asiakirja: Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, suojausvaatimukset, datajoukon käyttöehdot
3.1.3	Dataan liittyvät ennaltaehkäisevät toimenpiteet Miten hallitaan ennakolta mahdollisia haasteita dataverkostossa ja siihen liittyvissä palveluissa? Poikkeusten hallinta ja vahingontorjunta?				Liiketoiminta-asiakirja: Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, suojausvaatimukset, hallinnollinen malli
3.1.4	Standardit ja yhteinen rakenne Mitä yhteisiä standardeja ja rakenteita käytetään? Miten niitä hallinnoidaan?				Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, tekniset vaatimukset, hallinnollinen malli

3.2 Ydintoiminnallisuus

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
3.2.1	Rajapinnat API:t ja rajapintojen kuvaukset? Tiekartat ja sitoumukset?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määritykset järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, tekniset vaatimukset
3.2.2	Käytönvalvonta ja identiteetit Tarvitaanko arkkitehtuurisia standardeja tai muita standardeja, ja onko ne määritelty?				Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määritykset järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli, palvelutasosopimukset
3.2.3	Suostumukset Miten dataverkostossa hallitaan suostumuksia?				Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Hallinto ja tunnusluvut, Tekninen asiakirja: Toiminnalliset ja ei-toiminnalliset vaatimukset – suojaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, tekniset vaatimukset, palvelutasosopimukset
3.2.4	Tapahtumien hallinta Miten tapahtumia hallitaan?				Tekninen asiakirja: Yksityiskohtaiset määritykset järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, palvelutasosopimukset, tekniset vaatimukset

3.3 Hallinta

TUN- NISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
3.3.1	Valvonta ja hallinta Mitä mekanismeja on olemassa järjestelmän valvontaan ja hallintaan sekä datan käyttöön?				Liiketoiminta-asiakirja: Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittymät järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli
3.3.2	Datahallinto Mitkä ovat datahallinnon (esim. säilytys ja saatavuus) periaatteet?				Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Hallinto ja tunnusluvut, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Tekninen asiakirja: Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittymät järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, hallinnollinen malli
3.3.3	Muutoshallinta Mitkä ovat muutoshallinnan ydinperiaatteet?				Liiketoiminta-asiakirja: Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Hallinto ja tunnusluvut, Palvelut ja infrastruktuuri Tekninen asiakirja: Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittymät järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, hallinnollinen malli

4 DATAA KOSKEVAT KYSYMYKSET

4.1 Hallinto

TUN- NISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
4.1.1	Datan kattavuus Mitä dataa dataverkosto kattaa?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Datavirrat ja arvonsiirrot Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot
4.1.2	Datan sijainti ja saatavuus Missä data ja siihen liittyvä metadata sijaitsee ja miten se asetetaan saataville?				Liiketoiminta-asiakirja: Palvelut ja infrastruktuuri, Datavirrat ja arvonsiirrot, Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, datajoukon käyttöehdot, tekniset vaatimukset
4.1.3	Datahallinto ja vastuut Datan elinkaarenhallinnan periaatteet?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot
4.1.4	Datapalvelut Datapohjaisten palveluiden tarve, toteutus ja valvonta dataverkostossa?				Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Palvelut ja infrastruktuuri, Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen

				tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, palvelutasosopimukset
4.1.5	Kulttuuri Mitkä korkean tason kulttuurilliset ja transformatiiviset näkökulmat mahdollistavat yhteistyön ja onnistumisen dataverkostossa? Miten niitä hallitaan?			Liiketoiminta-asiakirja: Tarkoitus ja ydintarpeet, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli, toimintasäännöt
4.1.6	Datan hallinta Onko datan käyttöoikeudet ja seurantamekanismit määriteltä ja valvotaanko niitä? Entä tietoturva?			Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Palvelut ja infrastruktuuri, Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän yleiskuvaus, Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, suojausvaatimukset
4.1.7	Osaaminen ja ominaisuudet Mitä dataan liittyvää osaamista ja mitä ominaisuuksia tarvitaan?			Liiketoiminta-asiakirja: Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Keskeiset sidosryhmät ja niiden roolit, Palvelut ja infrastruktuuri, Hallinto ja tunnusluvut Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, hallinnollinen malli

4.2 Datan rakenne

TUNNISTE	Tarkistuspiste	OK	NOK	N/A	Vaikutukset
4.2.1	Muodot ja rakenteet Mitä yleisiä muotoja ja rakenteita dataverkostossa on olemassa?				Liiketoiminta-asiakirja: Datavirrat ja arvonsiirrot, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit Sopimuskehys: Perustamissopimus, tekniset vaatimukset, datajoukon käyttöehdot

4.2.2	Yhteinen semantiikka Mitä datastandardeja ja yhteistä semantiikkaa käytetään? Miten tätä hallinnoidaan?			Liiketoiminta-asiakirja: Datavirrat ja arvonsiirrot, Ekosysteemin kattavuus, säännöt ja liiketoimintamallit, Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Perustamissopimus, verkoston kuvaus, datajoukon käyttöehdot, hallinnollinen malli
4.2.3	Datan laatu Mitkä ovat datan laatuun liittyvät kriittiset tekijät ja mitä toimenpiteitä datan laatuun liittyy?			Liiketoiminta-asiakirja: Datavirrat ja arvonsiirrot, Hallinto ja tunnusluvut Tekninen asiakirja: Järjestelmän arkkitehtuuri ja ylätasen periaatteet sekä vaatimukset, Yksityiskohtaiset määrittelyt järjestelmälle ja sen tekniselle toteuttamiselle Sopimuskehys: Perustamissopimus, verkoston kuvaus, palvelutasosopimukset

5 EETTISET KYSYMYKSET

5.1 Suojaus

	Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0	"Uskon, että tämä on erittäin turvallista"	
Taso 1	Asianmukaiset tietoturvyökalut (kuten virustorjunta ja palomuri) ovat käytössä, ja ne on päivitetty.	– Virustorjunta, palomuri ja muut tarvittavat asianmukaiset tietoturvyökalut ovat käytössä, ja ne kaikki on päivitetty.
Taso 2	Tietoturva-asioista huolehtiminen on annettu nimetyn henkilön tehtäväksi.	– Tietoturva-asioista huolehtiminen on annettu nimetyn henkilön tehtäväksi.
Taso 3	Tietoturvauhkiin valmistautumiseen on selvästi dokumentoidut menettelyt.	– Tietoturvauhkiin valmistautumiseen on selvästi dokumentoidut menettelyt. – Näitä suojausmenettelyjä ja -asiakirjoja päivitetään tarpeen mukaan
Taso 4	Koko organisaatio on sisäistänyt tietoturvan tärkeyden, ja tietoturvaa valvotaan ja kehitetään jatkuvasti koko organisaatiossa.	– Kaikkia työntekijärooleja arvioidaan tietoturvaongelmien näkökulmasta ja työntekijöille tarjotaan asianmukaista ohjausta. – Tietoturvan vuosiraportti ja seuraavan vuoden suunnitelma laaditaan vuosittain.

5.2 Sitoutuminen eettisiin käytäntöihin

Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0 "Me emme halua sitoutua vaan toimimme vapaasti"	
Taso 1 Organisaatio noudattaa oman alansa määräyksiä ja parhaita käytäntöjä.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaatio on tietoinen sitä koskevista määräyksistä ja muista ehdoista, ja se noudattaa niitä. – Organisaatio on tietoinen oman alansa parhaista käytännöistä ja noudattaa niitä.
Taso 2 Organisaatio on ottanut käyttöön eettiset säännöt tai muita toimintasääntöjä ja sitoutunut niiden noudattamiseen.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaatiossa on nimetty henkilö, jonka tehtävänä on käsitellä eettisiä asioita ja varmistaa, että sääntöjä päivitetään. – Säännöt ovat julkisia (jollei ole hyväksyttävää syytä jättää joitakin niistä julkaisematta), ja ne on helppo löytää. – Työntekijät ovat tietoisia säännöistä, ja heitä on ohjeistettu noudattamaan niitä.
Taso 3 Eettisten ongelmien kohtaamiseen on selvät menettelyt ja dokumentaatio.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaation toimintaa arvioidaan ja dokumentoidaan eettisestä näkökulmasta tarkasteltuna, ja havaituista ongelmista huolehditaan. – Johto tukee eettistä toimintaa selvästi, ja havaituista ongelmista ilmoittamiseen on järjestetty viralliset kanavat (ilmoituksen voi tehdä myös paljastamatta ilmoittajan henkilöllisyyttä) – Organisaation kaikki jäsenet ovat sitoutuneet eettiseen työskentelyyn, ja eettisten asioiden parantamiseen on saatavilla tukea ja resursseja (työaikaa ja määrärahoja).
Taso 4 Organisaation käytäntöjä ja menettelyjä kehitetään kriittisesti eettisestä näkökulmasta yhdessä kaikkien oleellisten sidosryhmien kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> – Tavoitteena on huolehtia eettisyydestä ja edistää kaikkien sidosryhmien etuja mukaan lukien oman organisaation ulkopuoliset sidosryhmät – yksityishenkilöt, muut organisaatiot ja yhteiskunta – Eettisyyden tilan julkinen raportti ja tulevien vuosien suunnitelmat laaditaan ja julkaistaan vuosittain. (Vertaa: tilinpäätös)

5.3 Läpinäkyvyys ja viestintä

Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0 "Luota meihin"	
Taso 1 Organisaatio noudattaa määräyksiä ja viestii totuudenmukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaation viestintä sisäisten ja ulkoisten tahojen kanssa on totuudenmukaista. – Organisaatio noudattaa viestinnässä lakeja sekä alan parhaita käytäntöjä.
Taso 2 Organisaatio tukee avointa sisäistä viestintää ja vastuullista tiedonjakamista.	<ul style="list-style-type: none"> – Ongelmien esiin tuomiseen kannustetaan, ja tämä ilmaistaan selvästi. – Saatavilla on asianmukaiset viralliset viestintäkanavat, joiden kautta yksittäiset henkilöt voivat kertoa omia näkemyksiään joko omalla nimellään tai nimettömästi.
Taso 3 Organisaatiolla on läpinäkyvä ja dokumentoitu sisäisen ja ulkoisen viestinnän suunnitelma.	<ul style="list-style-type: none"> – Sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä on laadittu selkeästi kirjoitettu suunnitelma, joka sisältää selvät, koko organisaation jäseniä koskevat viestintäsäännöt.

		– Viestintäsäännöt tukevat avointa viestintää eivätkä luo vihamielistä ja rajoittavaa kulttuuria, jossa seurausten pelko estää aidon viestinnän "haastavista" ongelmista.
Taso 4	Organisaatio viestii menettelyistään ja käytännöistään avoimesti.	– Viestintäkäytäntöjä ja -kulttuuria arvioidaan järjestelmällisesti, ja tarvittavia muutoksia tehdään viestintäsuunnitelmaan sekä yleisesti koko organisaatioon – Viestintää koskeva raportti ja tulevien vuosien suunnitelmat laaditaan ja julkaistaan vuosittain sisäisesti (sekä ulkoisesti, jos se on oleellista).

5.4 Vastuullisuus

	Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0	"Antaa sen palaa"	
Taso 1	Organisaatiolla on dokumentoitu vastuullisuussuunnitelma/-ohjelma.	– Organisaatiolla on dokumentoitu vastuullisuussuunnitelma/-ohjelma.
Taso 2	Käytössä on selkeisiin tunnuslukuihin perustuva vastuullisuuden arviointimalli.	– Käytössä on selkeisiin tunnuslukuihin perustuva dokumentoitu ja validoitu vastuullisuuden arviointimalli.
Taso 3	Organisaation ympäristövaikutus on neutraali tai positiivinen.	– Nykytilanteesta on dokumentoitua näyttöä (ks. taso 2).
Taso 4	Organisaatio edistää vastuullisuutta aktiivisesti omalla toimialallaan.	– Muiden alalla (tai sen ulkopuolella) olevien toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä, jolla tavoitellaan vastuullisuutta toimialatasolla edistämällä ja kehittämällä vastuullisuuteen liittyviä parhaita käytäntöjä.

5.5 Ihmislähtöisyys

	Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0	"Miten tämä liittyy ihmisiin?"	
Taso 1	Yksityishenkilöt katsotaan sidosryhmiksi, ja heidän oikeutensa otetaan huomioon.	<ul style="list-style-type: none"> – Henkilötietojen käyttöä analysoidaan niiden henkilöiden näkökulmasta, joiden tietoja käytetään. – Yksityishenkilöihin kohdistuvat riskit huomioidaan ja niitä rajoitetaan.
Taso 2	Organisaatio kerää yksityishenkilöiden tarpeita koskevaa tietoa parantaakseen ihmislähtöisyyttä.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaatio kerää tarvittavia tietoja esim. kyselyillä ja testitapauksilla täyttääkseen henkilöiden odotukset.
Taso 3	Yksityishenkilöillä on matalan tason keinot viestiä organisaation kanssa, ja heidän näkemyksensä huomioidaan järjestelmällisesti.	<ul style="list-style-type: none"> – Yksityishenkilöille suunnatut, mielipiteistä ja huolenaiheista kertomiseen tarkoitetut viestintäkanavat (esim. sähköposti tai chat-ruudut) on helppo löytää. – Saatu palaute kerätään ja dokumentoidaan, ja siihen vastataan asianmukaisesti, jos mahdollista.
Taso 4	Organisaatio ottaa aktiivisesti kaikki oleelliset sidosryhmät mukaan päätöksentekoon.	<ul style="list-style-type: none"> – On olemassa selvä tapa ottaa eri tahoja mukaan päätöksentekoon. Yksityishenkilöiden edustus (oikeusasiamies, edunvalvoja jne.) päätöksentekokelemissä (esim. hallituksen kokoukset) on toteutettu riittävällä tasolla. – Yksityishenkilöiltä saatua palautetta käytetään aktiivisesti tietolähteenä ihmislähtöisyyden parantamiseksi vuosittain päivitettävillä suunnitelmilla.

5.6 Reilu verkostoituminen

	Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0	"Anarkiaa"	
Taso 1	Organisaatio yhdenmukaistaa sääntönsä ja määräyksensä alan parhaiden käytäntöjen mukaan.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaatio on tietoinen oman alansa määräyksistä ja parhaista käytännöistä. – Organisaatio noudattaa kyseisiä määräyksiä ja käytäntöjä.
Taso 2	Organisaatio määrittelee ja dokumentoi käytäntöjä ja toimittaa tarvittavat tiedot verkostokumppaneille edistääkseen yhteistyötään niiden kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> – Organisaatio on tietoinen käytännöistään verkostossa – Käytännöt dokumentoidaan ja niitä jaetaan kumppaneille ekosysteemissä tapahtuvan yhteistyön tukemiseksi.
Taso 3	Organisaatio tukee reilua datan jakamista ekosysteemeissä ja kannustaa siihen.	<ul style="list-style-type: none"> – Oikeudenmukaiset säännöt, jotka koskevat tiedon jakamista dataekosysteemissä, laaditaan yhdessä ekosysteemikumppaneiden kanssa. – Sääntöjä päivitetään tarvittaessa yhdessä niiden

		oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi.
Taso 4	Organisaatio etsii aktiivisesti tapoja edistää koko ekosysteemin mahdollisuuksia.	– Organisaatiolla on menettelyjä ja nimetty henkilö, joiden tarkoitus on etsiä aktiivisesti tapoja edistää liiketoimintamahdollisuuksia dataekosysteemissä.

5.7 Tarkoitus

	Tason kuvaus	Tarkistuslista
Taso 0	"Me teemme mitä haluamme"	
Taso 1	Organisaatio on ilmoittanut tietojen keräämisen ja käytön syyt	– Organisaatiolla on yleiset tietojen keräämisen ja käytön periaatteet.
Taso 2	Organisaatiolla on läpinäkyvät säännöt, jotka koskevat datan käyttöä tulevaisuudessa.	– Olemassa on julkiset säännöt, jotka koskevat datan käyttöä organisaatiossa (esim. verkkosivuilla)
Taso 3	Organisaatio neuvottelee tiedon tarjoajien kanssa löytääkseen yhteisymmärryksen reilusta tietojen käytöstä.	– Tiedon tarjoajilla on selvät menettelyt ja kanavat, joiden avulla organisaation kanssa neuvotellaan tietojen käytöstä – Tietojen käyttö perustuu organisaation ja tietojen tarjoajien väliseen yhteisymmärrykseen. – Yhteisymmärrys perustuu aitoon viestintään – kyse ei ole vain suostumusmenettelystä.
Taso 4	Organisaatiolla on selvät, julkiset ja dokumentoidut tietojen käyttöä koskevat tavoitteet ja menettely	– Organisaatiolla on selvät, julkiset ja dokumentoidut tietojen käyttöä koskevat tavoitteet ja menettely, ja ne ovat julkisesti helposti saatavilla. – Dokumentaatio sisältää nykyiset käytännöt, tiedossa olevat tulevaisuuden suunnitelmat sekä datan käyttöä koskevan riskianalyysin.

